

EBESTŐL GUTHIG

*Kovássy Ferenc és fia,
Kovássy Kálmán lőjegyzéke
1865–1950*

 EBESTÖL GUTHIG

EBESTŐL GUTHIG

*Kovássy Ferenc és fia, Kovássy Kálmán lőjegyzéke,
1865–1950*

ERDÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

LXIV.

Országos Erdészeti Egyesület
Erdészettörténeti Szakosztály

3/2005 -

BUDAPEST, 2004

országos erdészeti egyesület

A könyv anyagát gyűjtötte, sajtó alá rendezte, szerkesztette,
jegyzetekkel és előszóval ellátta

**BÁNYAI JÓZSEF
OROSZI SÁNDOR**

Támogatók

**FÖLDMŰVELŐDÉSÜGYI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM ERDÉSZETI FŐOSZTÁLYA
NYÍRERDŐ RT.**

A kötetet **KISS LÁSZLÓ** tervezte

A borítóillusztráció **Ifj.SZILÁGYI ISTVÁN** munkája

A kötetet a **SCHRANKÓ GRAFIKAI STÚDIÓ** gondozta
Felelős vezető **BOZSÓ PÉTER** igazgató

A nyomtatás és kötés a debreceni nyomdászat több mint négy évszázados
hagyományait őrző **ALFÖLDI NYOMDA RT.** munkája
Felelős vezető **GYÖRGY GÉZA** vezérigazgató

ISSN 0866-3181
ISBN 963 8251 59 X

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	7
KOVÁSSY FERENC NAPLÓJA	9
Kovássy Ferenc (1844–1927)	11
Lőjegyzék és napló, 1865–1909	13
Megjegyzések és kiegészítések	61
<i>Képmelléklet</i>	84
KOVÁSSY KÁLMÁN NAPLÓJA	101
Kovássy Kálmán (1873–1963)	103
Lőjegyzék és napló, 1883–1950	105
Megjegyzések és kiegészítések	131
<i>Irodalom</i>	143

ELŐSZÓ

Az írástudó vadászok megsokasodtak. A folyamat ugyan nem most kezdődött, de az ezredforduló éveiben minden korábbinál nagyobb lendületet vett. A kortárs vadászok kortárs vadászélményei mellett most kerülnek az olvasók elé (inkább: a könyvgyűjtők polcaira) a korábban csak külföldön, idegen nyelven megjelent magyar vadászok munkái is. Ezzel legalább egyenértékű a régi vadászok írásainak közzététele. Ők tanúskodnak az egykori magyarországi vadászati lehetőségekről, sőt tágabban, a korabeli ökológiai viszonyokról is.

Nem elhanyagolható az a társadalmi közeg sem, amelyben ezek a vadászatok le-
játszódtak. S itt már igen lényeges a vadászatról író személye, társadalmi helyzete. Az írók csaknem minden esetben „úrvadászok” voltak, akiknél leggyakrabban a név volt az „áruvédjegy” arra, hogy a megírt vadászélmények a közönség érdeklődését is felkeltse. Napjainkban aztán előkerülnek kevésbé nevezetes személyek naplójegyzetei, sőt közlésre szánt írásai is.

Korábban egy volt uradalmi főerdész, Barthos Gyula művét tettük közzé (Erdész-
üdv! Vadászüdv!). Ő az írásait, tanulmányait eleve közlési szándékkal vetette papírra, de azok az 1960-as években nem láthattak nyomdafestéket. Most két vadász, apa és fia lőjegyzékét, vadásznaplóját közöljük. Barthossal ellentétben ők soha nem gondoltak feljegyzéseik könyv alakban történő megjelentetésére. Mi mégis könyvet állítottunk össze belőle, mert a két, csaknem száz évet átfogó vadászélet dokumentumai az említett ökológiai és vadászati viszonyokra igen-igen jól rámutatnak. S akkor még nem is beszéltünk az olvasó mindenképpen meglévő szórakozási igénye kielégítéséről.

A vadászati feljegyzések természetesen nem mindenhol alkalmasak a közvetlen olvasásra. Ezért helyesírási, tagolási, különösen pedig rövidítési módosításokat, feloldásokat tettünk benne. Néhány helyen viszont nem tudtuk azonosítani az illető személyt, illetve a földrajzi nevet. Ezeket kérdőjellel jeleztük.

A teljes lőjegyzék összeállítására, az „életmű” összegzésére mind az idősebb, mind a fiatalabb Kovássy kísérletet tett. Ezt azonban ők maguk sem tudták a saját feljegyzéseik alapján elvégezni, ezért mi is csak részmegoldásra vállalkozhattunk.

Kovássy Ferenc esetén az évi összesítőket közöljük, míg Kovássy Kálmánnak a tízévenkénti, összesített lőjegyzékét. Egyik esetben sem a teljesen pontos adatokat tartjuk fontosnak, hanem elsősorban a vadászott vadfajok arányának és a hosszabb távon (mondjuk, tízévente) változó számának alakulását.

A két vadásznapló és mellékletei a Magyar Mezőgazdasági Múzeum gyűjteményében található. Szintén itt őrizzük a Guthon lőtt parókás őzagancsot is.

A családra vonatkozó adatok felkutatásában értékes segítséget adtak a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár munkatársai, továbbá dr. Szemerédy Miklós (Debrecen) erdőmérnök és Szilágyi Miklós (Tiszafüred). Illesse őket köszönet.

A szűkebben vett naplók anyagán kívül mindenképpen szükségesnek tartottuk a vadászatok helyszínét, elsősorban Máramarost és Debrecen környékét is bemutatni. Külön figyelemmel voltunk az azóta országos-, sőt dāmavadállománya révén világhírvé vált Guthra vonatkozó adatok felkutatásában. Erre vonatkozóan részben a Magyar Országos Levéltárban, részben pedig a korábbi erdészeti és vadászati szaksajtóban találtunk adatokat. Közlésükkel a guthi vadászattörténeti irodalmat is szeretnénk gazdagítani, arra a figyelmet ismételtelen felhívni.

KOVÁSSY FERENC NAPLÓJA

Jegyzet

egy ornos 3-400 lepesnyire ugy iramodni, hogy csak a kitalaltjai latlam, hirtelen a farka allyani evanorimat volt. ba venni tunkelvi, es elhibarani fullanast minve volt. Martin es Mellesra ujra eger csopodba todullla nerge, mit toi kirelt, hirtelyen meg is sebratt egy igen nagy farkot, mi az nem solka vira haladt felfelé, is mag allta egy egyenesfali vialla tomyon emined lovaban Martin dehisgett, a mint a nerge megallott Martin aronnal kirelt, is kirelt, is a ta 2. ogyi vagy 30-40 meter magas buta lugo-ban egy ruhast hogy egy maicit svenen magas sirdla tomyo telefere esett s oman lecsurot, egy ciron Martinig, Valami falyeges rosi ruhama is vete egy mit vialla latott, vudai, kar hogy tar saim ebbel semmi sem latlak, Ebbel ujra jovo Dergei Jesuile vaimdorisban tartottak, Alig, es viallam ki a latnamy nap s egi tolt, elottan 2-300 lepesnyire egy nagy nerge magall, esendesen is pontosan csaprososmetan elottan felvo sirdlara falyatviallam valba, s kirelt lum, a lovinon esend is lepaiba kaparolott a sirdlam felfelé, hirtelen toltotta, is min puzosom puzdamban volt ujra mag allott, esomat viggynva is irany vedott 400 lepesre emelva, vrelorlam es tinallam, ugyan abban a tempoban induile tovabb felfelé nerge, s mi er ar omona is ujra meg allott, meg egyora kinaltam 6-700 lepesi kavdrovt, de ujra sirdlalanul, s rapen esendesen elballagott a bevin. tulo sirdlara, Deken tud ja talalt, s vala me hirt golyon vagy nem, meg es ad a nyomat som kerevethelt, most amkor allat non finkati helyen vnuile fel a Alig teltem maga kem madit toltot ar sem hidalon homon tornat, ked onis nerge elitim, csak hogy meg is ott allottak, elottan 50 lepesre, bar nem narote semmi vad irgatni, ar ovin hogy ily korat birtos lovit behatol meg behalozon is gaste, fullanast alatt ujra toltotta, is hogy ammal pomszokban, lehason i falyolelme vaira avallhogy golyonaja rogtovart is hasznaltam, de chifalimla mint a falyat aronkor aron emelvi, ar ingadott sagtel is, nagy hogy rimiteon faldamy hora istem a ravarhor s puzdaga nagy meg lepelesemre el doridult sa raget mint a hirtelyig, rohamat kitalmai esed les helye feli, hirtelen ujra toltani, fullanast minve volt, de alig meg gondolatlanul ujra felpevialtam a rogtovart, s a korulbeto 120-130 lepesre rohamo rospit nagy oblatara arastam toni, de elotti hal lemedlenyem ujra esmet toltott, arnak a tinalton siggel hogy most mai eger aronmat velle ar egy mitor el doridult aratonat allenore fegy verem, remenyemat veszte, de fel nem adva, ujra toltot tem behatolag gyorsan, is most mai a rogtovart non hasznaltam, is nagy viggynva vrelorlam a 150-200 lepes tonul egyforman halado vrel vadra, is bar most mai, rosi vrel ad esent most a tolttam meore el haladt vadra esat nagyon harantos lovit behatlam, gyors de pontos vrel vas utan kireltem, a fialt a mint sardote ro monian latlam hogy a dei nerge elvialva egy maicit haladt mag padig egy ar elottind most deni tomyot hira a maicit sppenosen kitalmai is esim sibe, ki felate korulbeto 50 lepes ne meg is allott, kitalmai esor kirelt es hitabott ma sodit esorevel aronka a mint

év	hó és nap	a vad neve	száma	hol lovták
		alketel		nyilataltól 1930
1884	Aug 26	bakcsó	1	Igar
	September 4	vadlaca (felvial)	1	hortobágy
"	"	sarvalonka	1	"
"	6	vadlud (felvial)	2	hunyó csécs.
"	18	vadlaca	7	csattag (morvolyonon tartás)
"	20	fűz	1	rét
"	21	nyúl	2	kőcs
"	28	"	2	fürdői hadar (ar egy nyilataltól 1930)
"	"	róka (kány) mész	1	csattag (morvolyonon tartás)
October 5		göyzer	1	csattag
"	"	nagy siráty	1	"
"	13	nyúl	3	Igar
"	15	Solyom (felvial)	1	csattag
"	"	vadlaca	14	hirden vammal lovtak
"	19	híjja	1	csattag
"	"	róka (vad)	1	Igar
"	"	nyúl	1	"
"	20	vadlaca	4	csattag
"	"	vini's neff	1	"
"	"	göyzer	1	szalastól (fűz)
November 3		nyúl	3	rét (föld 4 lepes)
"	10	"	2	fürdői hadar
"	15	"	1	"
"	"	vihar hójzon	2	madaras
"	17	Solyom	1	Margida (falja)
"	"	nyúl	11	"
"	18	"	8	" (kány) nagy
"	22	" (hiny) hidas	12	fürdői rét (lepes)
"	26	"	7	erdőbe (hiny) hidas (ar onnal 1930)
		árvitel 3001		nyilataltól 1982

Kovássy Ferenc (1844–1927)

*1844. január 19-én született. Földbirtokos. Öccse Kovássy Kálmán,
aki a vadásznaplóban ismételten szerepel.*

*Kovássy Ferenc 1867. augusztus 19-én vette nőül Szabó Saroltát,
aki 1879. október 27-én elhunyt. Fiuk, Kálmán, 1873-ban Tiszafüreden született.*

*Kovássy Ferenc 1882-ben nősült meg újra.
Felesége Széky Margit, aki barátjának a húga volt.
Előbb Tiszafüreden, majd 1886 januárjától Ebesen laktak.*

1927. október 12-én hunyt el.

*A Kovássy (alias Rozga) család nemeslevelet 1720-ban kapott III. Károlytól.
A család Kővár vidékéről, illetve Máramarosból származott,
s Kovássy Lajos (feltehetően Ferenc apja)
a nemességét 1834-ben Tiszafüreden igazolta.*

Lőjegyzék és napló, 1865–1909

1865 húsvét táján lőttem a darut; Ebesi tanyánk határárka mellett legelészt magánosan, én az árokban pár száz ölnyi hasoncsúszás után megközelítettem mennyire lehetett, ekkor tüzeltem mindkét csővel, s a daru elrepült, búsan léptem a távolságot, mely 100 lépés volt, mikor a még folyvást repülő vad összekapja szárnyait, s néhány száz lépésre tőlem lezuhan, tollai közül 6 rendkívül szép volt, röpterje 7 láb. — **1865**

1865. év

A 2 vadludat a Kócson, a Villongón kereszték mellett meglopva, egy lövésre lőttem, a másik csővel örömben, lévén még akkor kezdő vadász, a világért sem lőttem a ropant tömeg lúdra, hanem puskámat elvetve, hanyatt-homlok rohantam a már csak fetrengő, véletlenül 0 sréttel fejen talált ludakhoz, s mikor már jól kiörültem magamat, jutott eszembe a távolságot megmérni, mely rendkívül nagy is volt, az első lúd 127 lépésre, a második 159 lépésre volt tőlem, tökéletesen egy irányban, ily szerencsés lövést csakis úgy lehetett tennem, hogy néhány öl területen néhány száz lúd volt oly sűrűn, hogy egyik a másikat érte. —

1867. augusztus 19-én esküdtem meg kedves feleségemmel, Szabó Saroltával Mártonkátán, hazahozva T.füredre 20-án ugyanez év augusztusában, s ez időtől lettem állandó füredi lakos, az Ebes helyett. **1867**

1867. nov. 27-én házunknál egy átkozott léczszegbe tapostam jobb lábammal, mely miatt egész téli vadászataim elromlottak, ami vadat ez idő után lőttem, mind szánkóról lettek löve, ez oka nagy szünetelésemnek. —

1868. jan. 26-án Mártonkátán kedves Öreg ipam ún. kis erdőjében lőttem első rókámat, melyet Öreg ipam híres, derék borzebe, a Flótás másfél órai küzdés után szorított ki a lyukból. — Ugyancsak a Flótással másnap is lyukból rókáztunk a Szűnyogosban, jelen voltak Battha Sámuel, Öreg ipam; fia, Andor; Deseöffy Béla, az erdő tulajdonosa; Sárközy Pali és én, ahol 5 óra alatt a Flótás 2 lyukból 3 rókát szorított ki, de e ropant heccz után csupa egy rókaharapás is lett a szegény kutya, mi öten a lyuk szájánál vártuk a rókát, s inkább a kutya nagy tehetségét bámulni, mint vadászni voltunk kint, én a 3 rókából egyre sem lőttem, noha mindre lőhettem volna, udvariasságból. — **1868**

1868. augusztus 17-én Debreczenből jöttem haza, útközben több sasokkal két fakó keselyűt találtam, kocsival bevártak egész 60-70 lépésnyire, mikor is rájuk dupláztam pq sréttel, s daczára hogy a srétpuffanás tisztán hangzott, elmentek, látszólag épen, de az egyik mindig feljebb és feljebb röpült, míg egyszer körülbelől 300 lépésnyi távolban, nagy magasságból, mint egy ledobott barna pokrócz, úgy zuhant le élettelenül – fejen keresztülment, kitolta a velőt 2 szem srét, s a tüdeje, szíve is tele volt sréttel, igen nagy állat volt, kiterjesztett két szárnya 8 láb 1 hüvely[k], bécsi mérték szerént.

1868. október 22-én Szilágyi Lajos bátyámat, feleségemmel együtt, meglátogattam, ki is, ösmerve vadászszenvédeylemet, mint Csepel-szigeti szolgabíró, kieszközölte a nagyon

tilalmas királyi uradalom egy részecskéjének megvadászhatását. Az első fáczányt, mit életemben először láttam, nem tiszteltem meg lövésemmel, mert megösmertem, hogy tojó, s engedélyünk csak néhány fáczány lelövésére szólván, szerettem volna inkább kakast lőni. Szilágyi Lajos bátyám azonban, azt fogva rám, hogy a vadászláz vett rajtam erőt, torkaszakadtából kinevetett, s csak akkor nem kötekedett velem, mikor néhány perczre ezután két kakas egyszerre ugorva ki előttem, pompás 10-es caliberű lefacheaux puskámmal ledupláztam mindkettőt, én hibázás nélkül lőttem még két fáczányt és egy nyulat, ő pedig 8 lövéssel egy tojó fáczányt. Vadászat után én nevettem az utoljára nevető megelégedésével. —

1869 1869. szeptemberben ismét meglátogattam, családostul (mert ekkor Ferkó fiam is velem volt) Szilágyi Lajos bátyámat. A Csepel-szigeten újólag eszközölt ki vadászati engedélyt, mikor is 9 lövésre 5 fáczányt, 3 foglyot és egy nyulat lőttem, egy nyulat hibáztam, de 2 foglyot egy lövésre vettem le. —

1869. május 2-án Debreczenből jöttem feleségemmel. Magunkkal hoztuk Séllyei Lajost, ki körülbelől 13–14 éves volt ekkor. A Hortobágyon a Medgyes csárdához már nem meszse, két nagy sast pillantottam meg. Kocsissommal tehát feléjük hajtottam, mikor 50–60 lépésnyire voltam már tőlük, éppen, mikor repülésre kiterjesztették szárnyaikat, tüzeltem arra, melyik háttal volt felém. A tüzelés után a sas kiterjesztett szárnyaival, mert úgy maradt egy darabig, ahogy rálőttem, mozdulatlanul, elkezdett a földön szaladni. Ezt látva tűzvéru Lajos öcsém elkezdett nyargalni, hogy ő majd megfogja a sast, s hiába minden kiabálásom, nem tágitott szándékától. Én, ösmerve a sasok roppant erejét, s a játék veszedelmességét látva, fogtam puskámat, melyben 4-es srét volt (az első lövés azonban posta volt), rálőttem a sasra, mire az élettelenül terült el a gyepen, legalább látszólag. Lajost még ekkor is intettem, hogy ne közeledjék felé, míg teljesen ki nem adja páráját. Mindhiába! Előbb, mint megakadályozhattam volna, odafutott, leguggolt elébe, s a nagy kopasz fejét felemelte, de alig fogta meg, mintha eddig baja sem lett volna, felugrott az én sasom, s elterjesztett szárnyal, kitért csőrrel nekirontott Lajosnak, ki megrettenve keresett menedéket, de a sas nyomon követte, közvetlen a háta megett mindaddig, míg én jó távolságra, a legerősebb futással, utól nem értem, mikor is nehéz 10-es hátul[től]tő fegyveremről a csövet hirtelen leakasztva vele teljes erőmből végigütöttem a sason. Erre rögtön nekem fordult, de első ütésemet nyomon követte a második, mire a sas csendesedett is, de a nehéz, két kézre fogott, megfordított puskacsővel 9-et kellett ütnöm teljes erőmből, hogy a fellegek királyát teljesen ártalmatlanná tegyem. Gyönyörűen kifejlődött példány volt ez a fakó keselyűnek, kiterjesztett két szárnya nyolcz bécsi láb hosszú volt.

Első tüzokomat 1869. júliusban lőttem. Kocsin mentem ki a Villongóra, s az úthoz közel pillantottam meg egy kis tábla zabban, közel bevárt, nagyon is összetörte lövésem, kis példány volt, de volt azért nagy öröm.

1870 Az 1870. évre kelve nálunk folytonos nagy hideg és hó volt, csak február végén kezdett a nyúl bagzani, a fogoly is mind csapatokban volt még február végéig. Ezért hosszabítottuk meg mindnyájan, füredi* vadászok, az idényt.

* Tiszafüred (Heves vm.)

Gojšert (kajser schnepf), köznyelven „Töcsmadár”, tanuló koromban lőttem egynéhányat, hogy mennyit, nem emlékezem rá, ezért nem is jegyeztem fel, s első feljegyzésem 1870. augusztus 16-áról szól. —

1870. november 25-én lőttem első őzemet Cserépbén, a herceg Coburg birtokán, hova Mocsáry Miklós barátommal, az ő protectiója folytán jutottam el. — A vadászat két napig tartott, az első napon színét sem láttam az őznek, bármennyire égtem a vágtyól legalább csak láthatni is egyet a szabadban, míg végre másnap reggel, illetőleg délben, az utolsó hajtásban, a deleő helytől – hova már a hajtók, kopók, kettő kivételével, és vadászok – mind megérkeztek, s nagy tüzek mellett hangosan beszélgettek, koccintgattak – mintegy 100 lépésnyire –, hol régi vadász, Majthényi Miska bátyám intésére – mert roppant távolból az elmaradt két kopó csaholása visszhangzott – hátramaradtam. Körülbelől egynegyed órai várakozás után kibukkant rám deli természetével egy gyönyörű tavalyi suta, melyet mintegy 45 lépés távolságról, jól irányzott két öregpostalövésem földre terített. Vadásztársaim csak elálmétkodtak, mikor mi, mellőlök a hajtókkal, a tűzhelyhez czipelgettük az őzet. Lett is tréfa azonnal, engem mint afféle újoncz őzvadászt, fel kellett első őz lövésem után avatni; kedélyes s a túlságig vendégszerető házigazdánk, Nickel Adolf uradalmi főerdész nekem azonnal megtette az ajánlatot, hogy ti. ha annak rendje és módja szerint, a már ekkorra a vadász személyzet által szépen a pázsitra kipecskelt őzre szépen, magam jószántából, hogy a szokásos puskavesszőütések után őzvadásszá avattathassam, lefekszem-é?, vagy nem?, ha lefekszem magam, kapok három ütést, ha nem fekszem, lefognak és kapok hatot. Mit volt mit tennem, szépen lefeküdtem, s rajtam kedves házigazdánk, 30 hajtó s vagy 8 vadász homéri kaczaja, kürtök harsogása s 8 kopó vonítása mellett, olyan hármat húzott, hogy hatért sem adtam volna. —

1870. július 3-án kedves Öreg ipamtól, kit a konyári sóstói fürdőbe kísértem, jöttem hazafele a Hortobágyon keresztül, az ökörkút közelében egy rakás sást, köztök egy rendkívül nagyot, pillantottam meg egy marhadögön, miket belopni azonnal megkísérlettem. Reményemen felül közel bevárt a legnagyobb sas, valami 40 lépésnyire, a többi még a lőtávolon kívül elrepülvén, a nagyra hát szokott nyugodtsággal, pontosan céloztam és tüzeltem, s szárnyatövét szerencsésen meg is lőttem annyira, hogy igaz, nem tört el, de repülni nem volt képes többé. Megpróbáltam, gyáva-é a madarak királya. Elkézdtem felé lépdelni, ő megállott, s mikor látta, hogy felé közelgek, felborzolt tollal s tátott csőrrel, amint egy negyedfél láb magas állat nekem kezdett rohanni, fél csövem még töltve volt, bevártam tehát néhány lépésnyire, s miután láttam, hogy nem tréfál, fogtam kitűnően lövő, hosszú, 10-es kaliberű lefacheaux fegyverem s apró sréttel fejen lőttem. Rögtön tehetetlenül terült el a gyepen. Azt hiszem, az e fajta sasok legnagyobbak egész Európában, feje kopasz, nagy tollnyakörv keríti szőrös nyakát, tollazata tiszta, igen sötétveresbe játszó fekete, lábai hófehérek, kiterjesztett két szárnya nyolcz láb és két hüvely[k], bécsi mérték szerint.

1871. július	2.	vadkacsa	1	Füredi határ
	2.	kánya	1	
	5.	szárcsa	1	
	7.	vadkacsa	5	
	7.	szárcsa	1	
	20.	sirály	2	
	20.	bíbic	2	
	20.	vadkacsa	2	

1871

1871. július 25.	vadkacsa	2	
27.	fűrj	1	
27.	nyúl süldő ²	1	
28.	vadkacsa	1	
29.	nyúl süldő	3	Füredi határ

1871. december 21-én lőttem második őzemet, szintén a cserépi határban. Ezt az első nap estéjén, már jó alkonyatkor lőttem, mégpedig igen komiszul. Alig 30 lépésre ugrott tőlem keresztül és mély úton, s mivel nem voltam rá felkészülve, oly rossz lövést tettem rá (béllövést), hogy vagy 500 lépésre egy roppant mély völgybe még le bírt menni, s ott egy akasztófárávaló, agárlábú kopója házigazdánkknak, a Dobos fogta el, s mire odaértünk, mert daczára nagyon rossz lövésemnek erősen festett, a Dobos bár a beleit ki-, illetőleg bevetette, mégpedig nem egész szabályszerűleg, amennyiben a bőrnek felét is lehámozta. De meg is szenvedtem rossz lövésemért, mert hajtót magammal, a nagyon bizonytalan keresésre, nem tartottam érdemesnek vinni, így hát nem volt mit tenni, mint szépen a nyakamba kavarítani a szépen kifejlett, de csúnyán vérző őzet és a hátamon elvinni a hegy tetején lévő, éjjeli szállást adandó favágókunyhóba, mely gyalogséta-lovaglás alatt, daczára a $-13\text{ }^{\circ}\text{R}$ időnek, csak úgy szakadt rólam az izzadság. De úgy kell, miért nem czéloztam jól. —

Lőjegyzékem az 1867. évig azért van csak összegezve feljegyezve, mert eddig, hol? mikor? és mennyi vadat lőttem, nem jegyeztem fel, leginkább mert inkább agarász voltam, de 1867-ben, több alkalmam lévén a vadászat gyönyöreit társaságokban is élvezni, végképp felhagytam az agarászattal.

1867 után is csak a nyulat és foglyot jegyeztem pontosan, még igen sok más érdekes vadam ment feledékenysége, teljes lőjegyzékem vezetése csakis az 1872. évtől kezdődik. —

1872 1872. július 28-án éltem ez ideig – mint vadász – legnagyobb napomat. Ekkor láttam és lőttem az első szarvast. — Pusztavarakot mikor Keglevichtől megvették a szorgalmas kókai parasztok, a vadászati jogot tőlök sikerült, nekünk tizenkettőnknek, megnyerni (a társulat tagjai Deseöffy Béla Mártonkátáról, Fay Béla Péczelről, Fay Laczi Erdőtelekről, Friedl Leopold Gödöllőről, Keglevich Gábor gr. Egreskátáról, Kovács Zsiga Péczelről, Pilisy Lajos Pestről, Táhy Lajos Gombáról, Wartensleben Károly gr. Farkaspusztáról, Viczián Andris Szeléről, még egyvalaki, kinek neve nem jut eszembe Szentlászlóról s én belőlem állottak), hol is eznapi tartottuk első vadászatainkat. Sok érdekes epizodot kell mellőznöm a hely szűke miatt, s így csak az általam lőtt szarvas halálát írom le röviden.

Az egész erdő már meg volt hajtva, szólott a puska sokszor, de még el nem esett csak egy darab, azt sem láttam. Az utolsó kis hajtásban még hajtás után láttak szarvasokat a hajtók, nem volt hát mit tenni, mint egy visszahajtást rendelni el. Ennek megtörténnel csakugyan az alleén ment is néhány darab által, egy esett is. Úgy azonban, hogy én nem láthattam egyet sem, s a hajtók, miután még most is láttak szarvast, újra meghajtották, és pedig rendszeren e hajtásnak majd' vége volt már, a hajtóknak egy része már kinn állott az alleén, az én irányomban is csak 8–10 lépésnyire jártak még a sűrűben, amikor előttem egy hajtó, „itt a szarvas”-t kiált. S e pillanatban kiugrik a szarvas, s a

másik hajtó, ki már kinn volt a sűrűből, pedig végigütött botjával a szarvas hátán. Nagy volt örömem, hogy mégis láthatok szarvast, de az öröm nem izgatott, higgadtan s pontosan vettem célba nyakát, s fegyverem eldördülése után egy óriás, körülbelől 7 láb magas ugrással, tudatta velem, hogy kapott, de nem halálosan. Mikor e roppant ugrás tetőpontján volt a szép állat, küldtem reá másik csövem golyóját, mitől óriás hengerbuczkát vetve zuhant földre a gyönyörű 2 éves tehén. Első lövésem csakúgyan nyakba találta. A másodikat vállapjára irányoztam, de az kissé alant ment, úgy azonban, hogy két első lábát a legtövében törte ketté a golyó, mi miatt helyben maradt ugyan, de a kegylovést meg kellett neki adni. A nyaklövéstől, bár az correct volt, elment volna. — A puska, mit itt használtam, ugyanaz a Borsay-féle 16 cal. lancaster volt, melyet első őzvadászatomon használtam. Mindkét csövében két gömbölyű golyóval töltött patron volt, melynek nyomai szépen kikészített bőrén első szarvasomnak láthatók. A kegylovést szintén ilyen tölténnel adtam meg, ez oka, hogy a bőr gerincze helyén a két egymás melletti golyó helye van meg. —

1872. november 26-án ismét Cserépbén, régi házigazdánknál, lőttem egy nagyon szép öreg őzsutát 10 cal. Kiszela-féle lancasteremmel, 92 lépés távolságról. A lövés pillanatában élettelenül rogyott össze. Ennek különös volt két hátulsó lába, amennyiben rajta bab nagyságú tiszta fehér foltok voltak. Bőréből szép lábszőnyeg lett készítve. —

1872. december 22-én szintén Vánokon lőttem 16-os lancaster golyós fegyveremmel egy roppant nagy, vén szarvastehenet. Első lövésemmel elhibáztam, a másodikkal azonban úgy lőttem keresztül 60 lépésről a vállapja felett gerinczét, hogy az, miután rajta golyóm keresztülment, rögtönösség a tűzben összerogyott, s vége lett, csupán egyszer emelte fel fejét. E suta borjával jött, a borjú nagy sebességgel futott Szentkirály felé, melyre egyszer, hirtelen újratöltve az egyik csövet, tüzeltem, de eredmény nélkül. —

1873. február 27-én az én kocsimon mentünk ki a Kócsra* Lipcsey Tamás és Lipcsey Józsi kedves barátimmal.³ Először a Tamás tanyájára szándékoztunk menni, a fekete rét hídjánál térve le – az Okolicsányi-féle filegóriás tanyának – az országútról, azon a helyen, hol a két árok végződik. Az útról megláttunk a fekete rét vizén egy fót vadlúdat 600–800 lépés távolban úszkálni, én, bár Tamás és Józsi erősen kapacitáltak, hogy a golyó nem mehet el annyira, miután Vetterlén [Vetterli] golyós fegyverem irányzékát 800 lépésre igazítám, elröpítettem a kocsi mellett állva egy golyót a ludak felé. Ekkor fegyverem leeresztettem, s csak azután láttam, hogy a ludak felrepültek, a golyó pedig túl rajtok csapta a vizet. De abban a pillanatban én, noha teljes bizonyossággal állítani nem mertem, úgy láttam, hogy egy lúd szárnyát felcsapta ugyan, de a többivel fel nem repült. Ez okból mondtam velem lévő barátimnak, hogy én azt hiszem, lőttem egy ludat. Ok mindketten kinevettek, csak azt csudálták, hogy mehet el oly roppant távolságra a golyó. Kocsisom azonban szintén azt állította, hogy ő is látta a lúd szárnyát felemelkedni. A vitából az lett, hogy a kocsist elküldtem igazat látni (kocsival a nagyon vizenyős helyen nem lett volna tanácsos elindulni), s mi addig igen pompás vadászlát-csővemmel felváltva kerestük a ludat, de biz' azt még ezzel sem tudtuk a sík vizén felfedezni. Kedvünk is lett volna már a kocsist visszahívni, hogy folytathassuk utunkat, de

* T.füred-Kócs

már nem értük be ezt sem kiáltással. Annyival nagyobb volt hát csudálkozásunk, mikor kocsisomat jó negyedórai gyaloglása után láttuk, hogy a vízre lehajol s onnan valamit felvesz. Bezzeg volt két vendégem közt dolga a látcsőnek, csak úgy czibálták egymás kezéből, persze mindegyik egyszerre akart rajta nézni. A dolog vége mégis az lett, hogy kocsisom egy gyönyörű nagy vadludat hozott elő, melynek fején már a hosszú hegyes golyó oldalt fordulva ment keresztül. Csak azt sajnáltam, hogy a távolságot a közbeeső vizek miatt pontosan fel nem léphettem, de a szemmértékre a legkisebbet számítva is volt 600 lépésre. Ilyen néha a szerencselövés! —

1874 1874. év

A szept. 17-én lőtt két nyúl egyikét 97 lépésről 8-as sréttel lőttem, fehér porral, Kirner 10-es lancasteremből. —

November 5. Császlód*. Gr. Waldeck Frigyes barátom e vadászaton vendégem volt, hozván magával nyolcz kopót, az én 5 kopóm is kinn levén, összesen 13 kopóval vadásztunk. Egy kis nádast körülfoztunk, s benne igen erős s körülbelől 10 perczig tartó hajtás után végre a 13 kopó kinyomott Frigyes barátomnak egy gyönyörű kandúr vadmacskát, mit ő igen szépen – a tűzben kimúlva – terített le. A kandúr súlya 11 és $\frac{3}{4}$ bécsi font, hossza orra hegyétől farka végéig 38 bécsi hüvelyk. —

A dec. 13-án lőtt két nyulat 16-os kis lancasteremmel duplázva lőttem, s ugyanez nap a Nánásy Massa filagóriás tanyáján levő hodály végéhez, mintegy 100 lépés távolra, a repceből kikelt az úthoz pár lépésnyire egy reznektúzok, mire kétszer tüzeltem sikertelenül, tovább nem űzhettem, mert esteledett, és nem volt töltésem, szokásom ellenére.

December 30-án tartott kócsi körvadászatunkon részt vett 27 puskás, s daczára nyúl-szegény évünknek, elesett 52 darab nyúl. —

1875 1875. jan. 6-ki (kócsi) körvadászaton elesett 20 nyúl, 1 róka, rosszul lőttünk. 16 vadász volt.

Jan. 16-ki (füredi rét) körvadászatunkon 42 nyúl esett. Nagy köd volt, rosszul lőttünk. 27 vadász volt jelen.

Jan. 31-ki (füredi rét) körvadászaton esett 31 nyúl, volt 10 vadász, kik közül 4 nem lőtt semmit.

Tízévi összegzése az általam 1865^{ik} évtől 1875^{ik} évig elejtett vadaknak:

szarvas	2
őz	3
nyúl	661
túzok	6
fáczány	12
fogoly	72
fűrj, haris	11
erdei szalonka	18
go'zer	7

* Poroszlóhoz tartozó tanya volt a XIX. században

vízi szalonka	51	
vadlúd	9	
vadkacsa	241	
szárcsa	5	
vízityúk	2	
bíbicz	7	
cormoran (kárókatona)	2	
vöcsök	2	
sírályok	27	
fekete gólya	1	
daru	1	
nemes kócsag	1	
gémek és kvakvarjú	79	
vadgalamb	2	
húros rigó	3	
hasznos vadak összege	1225	darab
róka	17	
menyét	1	
fakó keselyű	2	
barna keselyű	1	
arany sas	1	
sólyom	1	
kánya, vércse	28	
szarka, varjú	10	
kártékony vadak összege	61	darab

10 évi egész összeg 1286 darab vad.

1875-ik év június 10. Barna keselyű, Hortobágy, kopaszfejjel, egész fekete, nyolcz láb tizenegy hüvelyk terjedelmű szárnyakkal. E nagy állatot nagy, 10 cal. lancasteremmel lőttem postával, mely fegyverhez 29 szem posta szükséges egy töltésre. Mindkét csövet reá eresztettem, az elsőt ültiben, a másodikat röptiben, mégis kétszáz lépésnyire röptült, hol hanyatt, dögölve hullott alá. Körülbelől 65–70 lépésnyiről tettem első lövésemet, a másodikat 80–90-ről, mely két lövés tüdejét, szívét egész' összezúzta. —

A daru, mit júl. 15-én lőttem, talpon állva négy láb 3 hüvelyk magas volt, a talpától koponyájáig számítva. Ezen daru egymaga legelészelt néhány száz gólya társaságában, s közeledésemkor mintegy 50 lépésig várt, honnan tüzelésemre egyet ugrott s kiadta páráját az első lövésre. Borsay-féle kis lancasterem, caliber 16, 1-es sréttel terítette le.

A szept. 16-án lőtt nyulat 10-es lancasteremmel, 1-es sréttel, 111 lépésről lőttem. A tűzbe' halt.

Oct. 3-án Tiszádban Lantos és Nótás kopóim elől 2 vadmacskát löttek vadásztársaim.

Oct. 6-án hoztam Mämme és Grete borzebeimet Bánhalmáról.

Nov. 16-án érkezett meg váltócsöves lancasterem, a srétes cső cal 16, a golyós pár 28 cal. Kirnertől való. Ára 400.

Nov. 3-át régi szokás szerint a családba' megünnepeltük, de ez nap Húbert átka volt rajtunk. Hárman semmit nem bírtunk löni, pedig kint levő két kopónk, az öreg Lantos és a 11 hónapos Nótás, mindegyik külön egy-egy rókát hajtottak, gyönyörűen hajtott énhozzám az első róka, egy nagy fekete, a Nótás előtt vagy 70–80 lépésre vitorlázott el. Rálőttem, igaz 5-ös sréttel, mindhiába, ekkor odaálltam, hol az első róka kiötlött a nagy sűrűből a ritkásba. Alig állottam ott meg, az öreg Lantos előtt, minden vadászszabály ellenére, egy szép, igen szürke róka kint a síkon, vagy 100 lépésre iramodott el, erre nem is lőttem. Lőttünk még szép nagy bűvár kacsára, bűvár, kacsákra, nyulakra, varnyúra, semmit nem tudtunk löni. Társaim Buchwald őrnagy s Buday Sándor barátim voltak. —

Nyulaink ez évben nagyon erősek, s mindenfelől hallom a vadászoktól, hogy 1-es, 2-es srétnél kisebbel löni nem lehet. Ez ellenében felhozom, hogy dec. 9-ikén 16os Kirner lancasteremmel egy nyulat 80 lépésről, egy másikat még messzebből – de hogy mennyire volt, nem léphettem meg – 6-os sréttel lőttem. Dec. 10-én pedig egy nyulat szintén 6-os sréttel 98 lépésről úgy lőttem fejbe, hogy az bukfcenzve azonnal kiadta lelkét. —

A 29. dec. lőtt rókát Margithán egy hajtásban, hol gazos gyepet hajtottak, lőttem, első csöveimmel nem terítettem le, mert a szokásos 6-os srét a szép erős kan rókával nem bírt, második lövésemre azonban, 1-es sréttel, karikába tört. E rókára a csegei* orvos, egy igen fain, fiatal vadászpajtás is igen nagy távoból tüzelt, s második lövése éppen ott seprette a havat, hol a róka összerogyott. Vadásztársaim, velem egyetértve, e miatt ráfogták az orvos úrra, hogy ő lőtte a rókát, csak azért, hogy a szokásos felavatási tréfát végrehajthassuk rajta, mi, az orvos úr azon állítása daczára, hogy ő már Erdélyben több rókát lőtt – miután pompásan megvacsoráltunk kedves házigazdánk, Sárffy Szilárdnál –, egész kedélyességgel végre is hajatott. A lövés a rókát a felőlem való oldalán lapoczkán és nyakon érte, a másik oldala tiszta volt.

1875 vége

[Itt közlünk – a helyesírást megtartva – egy éves lőjegyzéket.]

1875^{ik} év

év, hó és nap	a vad neme	száma	hol lövetett
Február 4.	róka (szuka)	1	hordó (lantos előtt)
Martius 5.	róka (kanok)	2	debreczeni haláp (berkes)
" 14.	túzok	1	kócs (lesen)
" 17.	vadlúd	1	"
Aprilllis 9.	go'ser	1	kócs (feketesrét)
" "	vadkacsa	1	"
" 10.	"	2	"
" 12.	"	1	"
" "	viziszalonka	6	
Aprilllis 17.	guodlibetschnepf?	2	hortobágy
" 29.	"	1	kócs
" "	bíbicz	1	"

* Tiszacsege

Majus	1.	sólyom	1	kistanya
"	3.	tőkégácsér	1	fűsvenyi erdő
"	"	kvakvarjú	1	"
"	15.	kék gém	2	"
"	25.	bíbicz	1	kócs
"	26.	héjja	1	"
Junius	5.	tőkés gácsér	1	kócs (még zöld fejfel)
"	9.	bajnok bíbicz?	1	hortobágy
"	"	bíbicz	2	"
"	10.	barna keselyű (Vúltur cinereus)	1	"
"	16.	... kacsza	2	rét
Július	15.	daru	1	kócs, massa tanya
"	28.	vadkacsza	5	"
"	29.	"	1	"
Augustus	14.	fűrj	2	"
"	"	buvár	1	"
"	"	vizi szalonka	1	"
"	19.	nyúl	1	"
"	21.	"	3	"
"	23.	"	2	"
"	26.	"	1	"
"	28.	vércse	11	igar
"	30.	tőkékacsza	4	bodzás húzásból
"	31.	nyúl	1	kócs
Septemb.	1.	sárszalonka	2	morotva
Septemb.	3.	tőkés kacsza	4	szeles lapos
"	"	sárszalonka	1	" "
"	4.	szürkegém	1	morotva
"	"	szárcsa	1	"
"	11.	nyúl	1	káta, homokerdő
"	"	fogoly	1	" szunyogos
"	14.	nyúl	1	kócs
"	"	sólyom	1	"
"	16.	nyúl	1	szeleshát
"	"	sárszalonka	1	"
"	17.	nyúl	3	kócs
"	18.	"	1	"
"	19.	bagoly	1	csattag
"	"	tőkés kacsza	1	"
"	21.	nyúl	2	kócs
"	"	go'ser	1	"
"	"	nagy héjja	1	"
"	22.	nyúl	2	"
"	"	fűrj	1	"
"	24.	nyúl	2	"
"	29.	"	4	rét

"	"	fűrj	1	"
"	"	nagy héjja	1	"
October	1.	nyúl	1	"
"	3.	haris	1	tiszán
"	"	vadkacsa	1	"
"	6.	nyúl	1	bánhalma
"	"	fűrj	1	"
"	"	go'ser	3	"
October	8.	vadkacsa	1	tiszán
"	9.	tőkés kacsa	1	ecseny
"	12.	vadkacsa	3	hordó
"	13.	nyúl	2	kócs
"	16.	"	2	"
"	18.	"	2	szeleshát
"	19.	"	5	bodzás
"	"	fűrj	1	"
"	28.	szarka	2	szartos[?]
"	29.	nyúl	2	szajla
"	30.	"	1	útközben a kócson
"	31.	"	1	" a réten
November	2.	"	"	6 bodzás
"	15.	"	1	igar
"	16.	arany lille	2	" (caratreus aurata)
"	17.	nyúl 55 lépés	1	császlód
"	19.	"	2	kócs, útközben
"	20.	"	3	rét
"	"	fogoly	2	"
"	25.	nyúl	1	útközben
December	2.	"	"	3 császlód
"	"	szarka	1	"
"	4.	nyúl	2	kócs útközben
"	9.	"	7	félhalom (kör esett 39)
"	10.	"	6	zsellérföld (kör esett 15)
"	11.	"	8	gazdák földje (kör esett 26)
"	20.	"	8	" (esett 59)
"	"	fogoly	1	"
"	22.	nyúl	4	kócs (kör esett 17)
"	23.?	nyúl [?]	2	Bánhalma
"	27.	"	2	tiszád
"	"	sólyom	1	"
"	29.	"	1	margita
"	"	róka	1	"
"	"	nyúl	3	"
1876.				
Január	10.	fogoly	4	kenderföldek
"	12.	nyúl	1	csapó
"	"	héjja	1	"

”	”	bagoj	1	”
”	17.	nyúl	6	ohat
”	18.	”	3	Igar
”	19.	”	7	füredi rét (esett 69)
”	20.	”	2	Igar
”	23.	”	3	gazdák földje (szánka)[?]
”	26.	”	6	rét (kör, esett 29)
”	27.	”	8	örsi puszta (kör esett 10)
”	31.	szarka	1	császlód
”	31.	bagoly	1	” *

* (1876. február 4-én vége az 1875ik vadászati évadnak)

Tisztelet, becsület a vadásztörvénynek, de biz' én a magam vadászterületén mindig meglövöm a foglyot, míg csapatban van. Így történt velem jan. 10-én is, hogy egy tíz tagból álló csapatból 4-et lepukkantottam, melyek közül egy erősen megsrétézve tőlem 70–80 lépésnyire elröpi, de alig ült le, egy nagy héja reá csapott, s előttem elkezdte con amore eszegetni, de meg is lakolt torkosságáért, mert vagy 60–70 lépésig bevárt, reá tüzeltem, s a szemtelen meggebedt, a foglyát még ki sem gombolta.

1876. év

1876

1876. jan. 20. Igar, két nyulat úgy dupláztam, hogy mindkettő a tűzbe' halt. — Idei árvizünk 20 láb és 8 hüvelyk volt, lehetett volna rajta sokat vadászni, ha a közös vész és védtöltésünk folytonos igazgattatása engem is el nem foglalt volna. —

Június 29.

Ma már húzott a kacsá, de gyengén és korán.

Július 2-án

Ma meglehetősen húzott a kacsá.

Augusztus 31. Nagyon rosszul húzott, több nem jött lövésre (2 kacsá, bodzás).

Szeptember 27.

Lovasy Ákosnak ma érkezett Kirner-féle új puskáját próbáltam. Egy szárcsát és egy nyulat hibáztam, a többi lövés mind talált, de e két hiba is a nagy távolság (felül 100 lépésen) miatt történt, egy nyulat 4-es sréttel 121 lépésről lőttem, egyet 45-ről 12-es sréttel. —

Október 27. vadlúd nagy 2, Csattag. Ezen ludakat 16-os lancasterből 1-es sréttel, egy lövésre lőttem, ültiben a vizen, 120 lépésről.

Nov.15-én Halmágyi Lipót barátom kedvéért tartott körvadászatomon esett 146 darab nyúl, volt 10 puskás, 90 hajtó. Legtöbbet lőtt Retsky Laci, 24-et, utána Kovássy Kálmán testvérem, 21-et, Halmágyi 18-at (egy körben 11-et), Buchwald őrnagy 17-et (előtöltővel), magam 13-at (kétszer duplázva kettőt, mindeniket karikázva). Reggel 10 órakor fogtunk a vadászathoz, délután 2 órakor azonban már abba kellett hagynunk, mert patronja senkinek sem volt. Temérdek nyúl volt, de rosszul lőttünk, különösen én

és Buday Sándor barátom, kinek öccse rossz lancasterével kellett magát egész idő alatt bosszantani. —

Dec. 14-én Debreczenben vadásztam a Fancsika és Pacz erdőrészeken, mint mindég, most is igen rosszul volt rendezve a vadászat. Emiatt menekült pár farkas és 1 vaddisznó lövés nélkül, esett 4 róka, [nincs beírva] nyúl.⁴

A dec. 28-án lőtt nyulak közül kettőt [útközben Kócsra], a ref. templomhoz vagy 200 lépésnyire, este egy lövésre löttem le. A közelebb levő tőlem 86 lépésre esett, mindkettő fején lett löve, 4-es sréttel. —

1877 1877. jan. 5-én háromszor duplázta[m] 2-2 nyulat, mind 6 fején lett löve.
1877. jan. 22-én lőtt 4 nyúl közül a 2-ik volt az 1000-ik darab, mit e lőjegyzék vezetése óta löttem.

1876. nov. 29. egy görényt löttem nádasba' kopó elől, melyet, mivel aznap elfeledtem beírni, később szúrtam be* illető helyére. —

Jan. 31-én vadászatainkat bevégeztük, az idén az én emlékezetemre volt a legtöbb nyúl határunkban.

Utólagosan, az igazság érdekében felemlítem, hogy az itt bejegyzett, kettős lövéseken kívül még csináltam kettős lövéseket 1876. nov. 13-án kétszer, 14-én 1-szer, dec. 4-én egyszer és 1877. jan. 2-án egyszer, és így összesen ez idény alatt 12-szer. Egyszer pedig egy lövésre löttem 2 nyulat. —

Idényösszegzés 1876.

nyúl	241
fogoly	10
vadlúd	6
vadkacsa	65
szárcsa	9
gém és kvakvarjú	21
arany lille	1
víziszalonka	1
bíbicz	1
sirály	2
róka	2
görény	1
hörcsög	3
poczok	2
nagy héja	7
sólyom	2
bagoly	1
szarka	8
	383 darab

Ezen évadban a legtöbb vadat 1877. év január 29-én ejtettem, amikor is Póka Pista barátom hajtóvadászatán 30 nyulat löttem 46 patronnal.

1877. ápr. 8. Ma az árvízen egy nyulat fogtam s a szárazon útjára eresztém.
 Máj 8. Szarka, Karczag. A ma lőtt szarkát revolverrel ejtettem.
 Jún. 7. Kacsa 2, Kócs. A mai egyik kacsa még zöld fejű volt.
 Jún. 25. Vadkacsa 5, Bodzás. Ma húzott először az idén a kacsa, de gyengén.
 Nov. 15. Vadkacsa 1, Rét. 150 lépésről golyóval, sima 16-os lancasterből.
 Nov. 22. Vadlúd 3, Csattag. 8-as kaliberű lancasterrel, nagyon magasan húztak.

1878. jan. 30-án 4 nyulat nagy távoból lőttem. Egyet különösen, mit, miután a távolságot megmértem, kitűnt, hogy 117 lépésről lőttem. A lövés után összerogyott, de még vagy 60 lépésre elvánszorgott s ott múlt ki. Tüdőn volt löve, s lapoczkán első lábai is el voltak törve. 3-as sréttel, Kirner-féle 16-os lancasterrel lőttem.

1878

Idényösszegzés 1877.

nyúl	131
fogoly	4
fűrj	1
vadlúd	3
vadkacsa	49
gém és kvakvarjú	12
arany lilie	1
vízisnepf	3
szaricsóka	1
róka	1
héja	2
sólyom	1
szarka	9
	218 darab

Legtöbbet lőttem január 8-án, 16 nyulat.

1878-ik év

Az idén nyulunk rendkívül kevés lévén, elhatároztuk hogy kopókkal csak rókákra vadászunk, s ami nyúl akkor kerül, természetes ellőjük. Megkezdjük hát a zaklatást róka-komáék ellen, kik már lehetőszen elszaporodtak. Oct. 17-én Gräefl Jenő, Bobory Gyuri és én kimentünk a kenderföldeken levő kis nádasba, honnan kopóink, szép hajtás után, Jenőre szorítottak egy fiatal kan rókát, minek centrumába bele is gyűtött, hogy majd' a száján jött ki rókakomának az ólompirula. —

Húbert-napot most is megtartottuk szokásosan, de nem kedvezett védszentünk. Rókát nem lertünk, pedig azt kerestük egész nap, többi társaim semmit sem löttek. — November 8-án Igaron rókára vadásztunk, Széky kedves barátom területén, 4 kopómmal. Gyönyörűen hajtottak egymás után a nagy Csókásból 5 rókát, de kevesen voltunk pus-kások. Csak egy került horogra, egy óriás kan róka, mire majd' mindnyájan löttünk, de a ravasz koma annyira ügyesen forgott a nádban, hogy mindnyájan csak elvillámlani láttuk s vaktába löttünk, nem is találtuk, míg végre Széky tisztje, Lőrincz egy pillanatra meglát[ta] s a hátulját fejbe lötte. Másnap a Belsőmajorban, a kertben szintén folytattuk a rókázást, a kutyák újra szépen hajtottak, de rosszul lettünk felállítva, mert a

nád, honnan 3 róka jött ki, majdnem jáger nélkül maradt, tüzeltek itt mindháromra, míg végre újra egy óriás kant Kálmán testvérem gyönyörűen fejbe lőtt. —

November 13-án Ohatra mentünk (Retsky Laczi, Gräefl Jenő, Bobory Gyuri, Biró Laczi, vadászkerülőnk Tapasztó Pista, Kálmán testvérem és én). Kopóink csakhamar rókát szorítottak, ezt ellőtte Tapasztó, másodszer újra azt hajtottuk. Rám jött először, elhibáztam csúfosan, tőlem Retskyre ment, ki második lövésre vitézül felbuktatta, esett még 5 nyúl is, pár róka kimenekült és még egy szökevényt én újra [el]gatyáztam. —

Nov. 14-én megfáradt s összesebzett kitűnő kopóinkkal a tegnapi társasággal eltekin-tettünk a fekete rétbe, de a nagy nádasban s körülötte mindenütt víz volt, mi társaink minden reményét tönkretette. Mindamellet elállítottuk őket féllábszárig érő vízbe, s a kopókat, ötöt (Prímás, Kontrás, Dudás, Rabló, Rigó), eleresztettük. Azonnal felvet-tek egy rókát, de kitört lövés nélkül, s miután visszakürtöltem, újra másikat vettek fel, s ekkor kezdődött egy oly nagyszerű hajtás, milyent életemben keveset hallottam. Mind az 5 kopó teli torokkal hajtott szakadékbán, vízben, s hajtás közben egy róka amint szökött, éppen Retskyre ment ki, azt azonnal le is gyűjtotta egy lövésre. A vén szürke pedig csak nem jött ki a roppant nádasból, s pár órai hajtás után elhallgatott egy kopó, azután a másik, míg végre mindhiába kürtöltem, nem jött ki egy kopó sem. Míg végre megtudni az okát, miért hallgattak el, magam törtetem be a nádba. Ott meglel-tem minden kopót telylyesen kimerülve, fekve, talpaikat nyalva. A kétnapi vadászat annyira kimerítette őket, hogy vérző lábaikkal alig bírtam őket a kocsikig csalogatni, s miután hazaértünk, mindnek óriásra dagadt minden lába azonfelül, hogy orruk, fülök, hasuk össze volt a nádtól hasogatva. —

Befejeztük az 1878/9-ik vadászidényt. Kevés nyúl volt, mert a múlt tavaszi esők elölték a szaporulatot, a kacsza egész éven át sohasem húzott, igen sokszor rossz, alkalmatlan idő volt, ezek okai nyomorult évi lőjegyzékemnek. —

Idényösszegzés 1878.

nyúl	67
fürj	1
vadlúd	1
vadkacsa	40
vöcsök	1
gém	1
szaricsóka	3
goýser	2
vízisnepf	13
róka	1
héja	1
összesen	131 darab

Legtöbb esett 1879. jan. 25-én, 15 nyúl.

Az 1879-iki év rosszul köszöntött be, a 76. évi óriás árvíznél egy hüvelykkel magasabb vizünk volt (másutt 8–10 hüvelykkel is).

Július 16. (Kócs) ma egy roppant tűzokot 10 lépésről hibáztam el, vivát!

Augusztus 25. Évek óta láttam ily szép húzást, de én, vendégeimnek engedve át a jó helyeket, a legrosszabb helyre állottam. Séllyei Lajos barátom 10–15 percz alatt ellőtt 50 patront, s lelőtt 15 kacsát. —

October 3. Száz szivarban fogadtunk, én és Kálmán öcsém, Gräefl Jenő barátommal, hogy egy óra alatt lövünk két nyulat, s 18 percz alatt 3-at lőttünk.

October 12. Vadkacsa 6, Csattag. Király Feri kedves vendégünk ma lőtt 4 kacsát, duplázva 2 ludat.

1879. év October 27-én reggel 3 órakor vesztettem el legnagyobb kincsemet, kedves feleségemet. —

Nov. 13. Kálmán testvérem erős unszolására mentem ki a Patkósra vadludazni, mert már ő és vadászkerülőnk, Tapasztó Pista 12-én reggel és este nagy eredménnyel vadásztak lesből vadludakra. A káptalan Csattag partján levő búzavetéstáblájára temérdek vadlúd húzott. 13-án reggel még koromsötétben elindultunk, s mire világosodni kezdett, már a búzatóblában megásott lesgödrünkben ültünk. Amint jobban világosodott, gyönyörűen kezdtek a nagy ködben húzni a ludak, de igen magasán, de jó 8-as caliberű lancasterem felségesen seprette a ludakat úgy, hogy pár megsrétezten kívül, midőn 10 óra tájban kiléptem a lesből, 8 szép ludat szedtem össze. Kálmán öcsém 6 db-ot, Tapasztó 2-őt lőtt. Ezenfelül esett még 12-én, mielőtt kimentem volna a Patkóshoz, Kálmán által 5 db, Tapasztó által 2 db. Így összesen a két nap eredménye 23 vadlúd volt. — Hármát másnap, midőn a köd elszlott, még megtaláltak a pásztorok.

Idényösszegzés 1879.

nyúl	19
vadlúd	8
vadkacsa	162
szárcsa	3
gém és kvakvarjú	33
erdei szalonka	9
vízi szalonka	8
haris	3
vízityúk	2
szajkó	1
róka	2
kánya	9
vércse	2
összesen	261 darab

Legtöbb esett máj. 17-én és júl. 29-én, mindkétszer 13 darab.

1880. év kimaradt, egy vadászatra emlékezem tisztán, hol 5 bakcsót és 1 kócsagot lőttem. 1880

Az 1880-ik évben sok lelki bajaim miatt nem vezettem be e könyvbe lőjegyzékeket, csupán egy papírra írtam azokat, ez pedig eltévedt. Minthogy pedig nem akarom, hogy

véletlenül többet írnak, mint lőttem, egészen kihagyom ez évi lőjegyzékemet, különben is alig lőttem valamit. —

- 1881** 1881. júl. 28. nagy nap, fordulópontja életemnek.
Aug. 13. tüzok szoboszlai határ (útközben).
Dec. 14. róka 2. Eörvényi nagyerdő, ma gyönyörűen hajtottak kopóim, s majdnem egy percz alatt esett a két róka.
Dec. 23. róka 2. N.Ivány (sarkad) ma is remekeltek a kopók, harmadik rókát Kálmán öcsém lőtte.

Idényösszegzés 1881.

nyúl	48
tüzok	1
sárszalonka	6
vadkacsa	1
bakcsó	4
róka	4
összesen	64 darab

Legtöbb vad esett Oct. 24-én, 9 darab.

- 1882** 1882. jún. 24. gyalogkócsag 2, Igar. Szarkákat lövöldöztem id. Széky Péter barátom kertjében kis flobert salon puskával, amikor már csak két patronom volt, mondta ő, próbáljak a kert tava fáin fészkelő roppant mennyiségű kvakvarjú, bakcsó és gyalogkócsagok közül lőni, mire én lemenve a két patronnal két gyönyörű tollazatú kócsagot lőttem. —

Idényösszegzés 1882.

nyúl	38
fogoly	1
vadkacsa	4
kócsag	4
róka	4
nagy héja	1
összesen	52 darab

- 1883** 1883. május 8. Ez nap mentem siketfajdvadászatra Szontágh Miklós barátom meghívása folytán Új-Tátrafüredre.

1883. augusztus 26. Új express egycsővű, 500 caliberű puskám ma érkezett meg. Kirner csinálta 210 Frt-ért. —
September 9. Zerge 1 Tátra, Bástya-orom.

Kedves fiamat, Kálmánt szept. 4-én vittel fel Késmárkra az első gymnasiumba tanulni, de mivel egyúttal egy kis zergevadászatot is akartam megejteni, felhívtam Kálmán testvéröcsémet is, ki fel is jött velem. Még aznap felmentünk Új-Tátrafüredre Szontágh

Miklós barátomhoz, ki néhány nappal elindulásom előtt hívott meg zergékre. Utunkban az idő gyönyörű volt, nagy reményekkel értünk hát fel. A Kárpát felséges szépségében ragyogott felénk, a lemenő napban kimutatva tornyait és mélyedéseit. Másnap nem mehettünk sehova, mert egy, felmenetelünk napján tartott eredménytelen zergevadászat után Miklós fáradt is volt, dolga is volt. Harmadnap a hegyek felhőbe búvtak, nem volt hát mit tenni, mint alant, az erdőkből vadászni. Kopókkal vadásztunk, következők: Fogarassy Zsiga Szabolcsból, Hámos Józsi Cserencsényből*, Kálmán öcsém, br. Stillfried és br. Fischer, nem tudom honnan és én. Soká álltunk, a kopók igen rosszul hajtottak, míg sok órai várás után a peczerek, szám szerint 5-en, az állásunk alatt elterülő kis oldalt meghajtották. Már közel voltak, én is éppen szivarom csutkáját igazgattam unalmamba a szívóba, mikor a szálás fenyőerdőben kis neszt hallok. Odapillantva egy gyönyörű kis vadmalacot láttam 20–30 lépésre tőlem futni, mit második, harmadik, negyedik és ötödik követett, utánuk ballagott egy óriás öreg emse. Bár közel is voltak, ritka erdőben is mentek, mégsem mertem rájuk lőni, mert a vadászor felé kellett volna lőnöm, s expresssel, mi nálam volt, bármennyire is vágytam reájuk lőni, nem lehetett okos ésszel megresquirozni. Tőlem Kálmán öcsémre mentek, de ő nem látta őket, mert nagy sűrűségben állott. Tőle egy sűrűen benőtt úton, melyen én is állottam, ugrottak keresztül. Én készen állva vártam, míg az 5 malac átugrott, csak mikor az öreg emse jött, tüzeltem és hibáztam 83 lépésről. Nem bántott nagyon, mert ily távolból, mikor az ember csak pillanatra látja a vadat, golyóval csak szerencselövés az, ha talál. —

Következő napon a hegyekben a zerge régió újra fellebben volt, így hát a tegnapi társasággal csak alant vadászgattunk, mégpedig medvére, miután jelentették, hogy a vérmedve, mely, mint mondják, kik látták, óriási barom, az éjjel újra megölt a fürdő közelében 3 tehenet. Bár állították a pásztorok, hogy a Jégtorok nevű szakadékba ment nappalra – a Só-hegy alatt – feküdni, a hajtásokban nem volt medve, de Fogarassy barátunk egy óriás vadkant, mit két kopó jól hajtott, 18 lépésről elhibázta. Következő napon kezdtek szépen felszakadozni a felhők a csúcsokról, rég óhajtott tervünket végrehajthatóvá tehát délután lóra ültünk Szontágh Miklós barátom vezérlete alatt, s a Kárpát gyöngyét, a Menguszfalvi-völgy vidékét, a Kopát és Bátyát megvadászandók, hálásra elindultunk a Csorbai-tóhoz. Vadászok mentünk: Kálmán öcsém, br. Stillfried és én lóháton, br. Fischer pedig, a vasizmú hegyi vadász, gyalog. Térszűke miatt nem írhatom le a felséges szép vidéken átvívó utat, csupán azt említem, mire mi már koromsötétben lebotorkásztunk a Csorbai-tóparton levő kényelmes vendéglőbe, a gyalog jövő Fischer báró már át is öltözködött. Éjjel már megeredtek az ég csatornái, s másnap egész estefelég zuhogott az eső, roppant szél mellett. A légsúlymérőt hijába kopogtattuk meg, délután sem mozdult semmit, úgyhogy Fischer és Stillfried bárók türelmet veszve visszamentek, s Kálmánt is alig tudtuk megtartani még egy éjjeli várakozásra. Csakis azért maradt, mert az öreg Dr. Szent Iványi József úr nagy vendégszeretetét nem akarta megsérteni.

Másnap reggel, szept. 9-én, vasárnap nagy esőzuhogás ébresztett fel bennünket. Most már mindnyájan türelmünket veszve elhatároztuk, amint világosodik, indulunk azonnal, különösen, mert Blázy bácsi, a híres zergevadász és tapasztalt hegymászó sem biz-

* Gömör-Kishont vm.

tatott bennünket. Reggelizés után hát, 6 órakor elővezettük lovainkat, s Blásy bácsitól, ki szintén a zergevadászatra jött fel Szontágh barátunk szíves meghívása folytán, érzékeny búcsút véve, útnak eredtünk hazafelé. Velünk jöttek a hajtók is, kik stóliaiak voltak, s utunk egy darabig együtt ment. Már messze túlhaladtunk az úttól, hol fel kellett volna menni zergevadászatra, mikor tót hajtóink – köztök a híres vezető, Ruzman Jenő, ki először mászta meg Décsy Mórral a borzalmas Tátra-csúcsot és idáig utolszor, mert más nem mert még e rémületes csúcs megmászásához fogni – azt mondják Szontágh barátunknak, hogy azt hiszik a Bástyát* meg lehetne hajtani, mert most tiszta. Szontágh közli velünk; mi hajlandók vagyunk mindenre, csak vadászhasunk. Azonnal meg lett határozva a hajtók menete, s a vadászok állása, s visszafordulva lovagoltunk be a Menguszfalvi-völgybe. A Poprádi-tó partján lévő menedékháznál elhagyva lovainkat megkezdtük a gyaloglást. Vagy félóráig bátran haladtunk, de akkor keserves mászás következett, s miután egy nagy csoport törpefenyőn átvergődtünk, a Hinczkópatakon átmentünk – hol én, miután egy kőre nem jól ugrottam, szerencsésen megmérítettem mindkét cipőmet –, megkezdődött a mászás kézzel, lábbal. Másfél órai keserves kapaszkodás után felvergődtünk majd' a tetejére a Bástya-oromnak, s miután mindhárman elhelyezkedtünk – negyedik puskás, ki legfelül állott, Szontágh barátom vadásza, a fáradhatatlan Martin volt –, volt időnk az itt már téli hidegben szemlélnünk az idő szeszélyét. Az egész Tátra felhőben volt, csak néha bukkant ki a Kopa, Tupa, Tátra, Koncsiszka borzalmasan összetépett csúcsa, csak a Bástya volt állandóan tiszta. Két óráig dideregtünk, míg egyszerre megjelent az előttünk égnek meredő csúcson egy óriás nagy zerge, még most veres csuhában. Szépen, nesztelenül közeledett Kálmán és Miklós felé, s amint jött, el is ment. Nem vette észre senki, csak én gyönyörködtem benne, de éntőlem nagyon messze volt. Néhány pillanat múlva jött 9 egy csapatban, egyenesen Kálmánra, de Miklós, nem bírva nagy hevében magával, nagy távolból reájuk tüzelt. Erre Kálmán is tüzelt, azonban a nagy távol miatt sikertelenül, de a csapat szétugrott, s ment mindenfelé ész nélkül. Alig múlt el a puskák dörgésének visszhangja, újra másik csapat jött, nem is tudom, hány tagból álló, Miklóstra és Martinra. Mindketten tüzeltek, siker nélkül, s tölteni is alig bírtak, mikor Martin egészen egy csapat zerge közt lelte magát. Újra tüzelt, siker nélkül, tüzelhetett volna még sokszor a tőle 2[0]–30 lépésre menő zergékre, de annyira fázott, hogy a reszketéstől nem bírta patronját a kinyitott Werndl-karabély kamarájába bedugni. Míg ezek felettünk viaskodtak, mi is belebőfögtünk expresseinkkel a nagyhangú concertbe, ugyanis előbb Kálmán lött egy feltűnő nagy zergére, mely tőle 50–60 lépésre állott. Expressét a sziklára fektetve nyugodtan és csendesesen célba vette a lapoczkát s tüzelt. A zerge meg sem rándult, ment tovább. Másik csövel is tüzelt, ment tovább és el is ment – mindkét oldalán vérsugárt lövellve – örökre. Ekkor ment el mélyen alattam két igen nagy zerge, de ezekre a nagy távolság miatt, 7–800 lépésre lehetettek, nem is tüzeltem. Már azt hittem, Diána végképp megvonja tőlem kegyelmét, mikor hátam megett kis zörgésre visszapillantva egy nem nagy zergét látok egy ormon 3–400 lépésnyire úgy iramodni, hogy csak a hátulját láttam. Hirtelen a farka aljáni centrumot célba venni, tüzelni és elhibázni, pillanat műve volt. Martinra és Miklóstra újra egész csapatban tódult a zerge. Miklós tüzelt, hátulján meg is sebzett egy igen nagy bakot, mit az nem sokba véve haladt felfele, s megállt egy egyenes falú sziklatornyon, minek tövében Martin dideregett. Amint a zerge megállott, Martin azonnal tüzelt, s a tüzelésre a zerge vagy 30–40

* ez egy csúcs (Tátra)

méter magasból a levegőben úgy zuhant, hogy egy másik, szintén magas, sziklatorony tetejére esett, s onnan lecsúszott egészen Martinig. Valami felséges szép zuhanás volt az, mit ritkán láthat vadász. Kár, hogy társaim ebből semmit sem láttak, kiket újra jövő zergék feszült várakozásban tartottak. Alig ocsúdtam ki a látvány szépségéből, előttem 2–300 lépésnyire egy nagy zerge megáll. Csendesen és pontosan, expressemet az előttem fekvő sziklára fektetve, vettem célba, s tüzeltem. A lövésre csendes lépésben kapaszkodott a szép vad felfelé. Hirtelen töltöttem, s mire patronom puskámban volt, újra megállott. Ismét vigyázva, irányzékot 400 lépésre emelve, célloztam és tüzeltem. Ugyanabban a tempóban indult tovább felfelé a zerge, s mikor az oromra ért, újra megállott. Még egyszer tüzeltem 6–700 lépés távolról, de újra sikertelenül. Szépen, csendesen elballagott a bércz túlsó oldalára. Isten tudja, talált-é valamelyik golyóm vagy nem. Még csak a nyomot sem kereshettük, mert ember által nem járható helyen vonult fel. Alig tettem meg a harmadik lövést, azt sem tudom, honnan termett két óriás zerge elibém, csak hogy mégis ott állottak előttem 50 lépésre. Bár nem szokott semmi vad izgatni, az öröm, hogy ily közel biztos lövést tehetek, meglehetősen izgatott. Pillanat alatt újratöltöttem, s hogy annál pontosabban lőhessem e fejedelmi vadra aczélhegyű golyómat, a rögtönzöt* is használtam, de óh! fátúm!, amint a fegyvert arczomhoz akarom emelni, az izgatottságtól-e, vagy hogy rémítően fáztam, hozzáértem a ravaszhoz, s puskám, nagy meglepetésemre, eldőrdült, s a zergék mint a kilőtt nyíl, rohannak Kálmán öcsém leshelye felé. Hirtelen újratölteni pillanat műve volt, de elég meggondolatlanul újra felpezckeltem a rögtönzöt, s a körülbelől 120–130 lépésre rohanó zergék nagyobbikára akartam lőni, de előbbi kellemetlenségem újra ismétlődött, azzal a különbséggel, hogy most már egészen arczomnál volt az agy, mikor eldőrdült akaratom ellenére fegyverem. Reményemet vesztvé, de fel nem adva, újratöltöttem, lehetőleg gyorsan, s most már a rögtönzöt nem használva, nagy vigyázattal célloztam a 180–200 lépés körül egyformán haladó szép vadra. S bár most már rossz célzás esett, mert a tőlem messze elhaladt vadra csak nagyon harántos lövést tehettem, gyors, de pontos célzás után tüzeltem. A füst amint oszlott, szomorúan láttam, hogy a két zerge elválva egymástól haladt, mégpedig egyik az előttünk meredező tornyok közé, a másik egyenesen Kálmán öcsém elibe, ki felett körülbelől 50 lépésre meg is állott. Kálmán ekkor tüzelt és hibázott. Második csövével azonban amint fegyvere eldőrdült, összerogyasztotta a gyönyörű állatot. Alólról történt a lövés fölfelé oly szerencsésen, hogy a nyakcsigolyát zúzta össze a golyó. Több lövés nem történt, összesen 19 lövést tettünk hárman. Szontágh tüzelt 5-ször, Kálmán 7-szer, én is 7-szer, ami ritkán esik meg zergevadászaton, s hogy ennyi lövésre csak egy zerge esett, annak oka egyrészt mert nagy távolból tüzeltünk, másrészt a zerge képzelhetetlenül szívós természete, mit mutat az, hogy mikor összejöttünk, vettük észre, hogy az elesett zergét én is egész correct lőttem meg. S daczára annak, hogy nagy távolból, körülbelől 180–200 lépésről tüzeltem reá, úgy találtam, hogy 3 lépésről sem tudtam volna, s nem is lehetett volna helyesebben lőnöm. Golyóm a jobb oldalán a 4-ik és 5-ik oldalbordát eltörve, egész tüdején ment át, s a bal oldali 1-ső bordáját eltörve a lapoczkán úgy jött ki, hogy az első bal lábat is eltörte a lapoczka csuklónál, s daczára, hogy ez a lába lógott, nem vettük észre, hogy meg van lőve. Vadászszabályok szerint golyóval lőtt vad mindig azé, ki az első halálos lövést tette. Az én lövésemet, melyet előbb tettem, mint ahogy le is van itt írva, határozottan fel lehetett ösmerni, mert Kálmán keresztbe, én pedig majd-

* schneller, gyorsító

nem hosszába lőttem a zergére. A bak rendkívül erős, öreg példány, faggyújával együtt kizsigerelve 33 és fél kilogrammot nyomott, gyönyörű erős kampója volt, mit Kálmán öcsém nekem ajánlott fel, s most szobámnak kedves emlékű díszéül szolgál. A második zerge, mi elesett, sokkal fiatalabb, gyengébb kampójú volt, de 34 kilogrammot nyomott, s így ez is igen szép példány volt, szintén bak, de ennek egyik kampója a roppant esés alatt letört, s mindkét hátulsó lába eltört. Miklós és Kálmán kétcsövű expresssel, én egycsövű expresssel lőttünk, én aczélhegyű golyóval, a többiek pedig tömörgolyóval lőttek. Így folyt le szép eredménnyel zergevadászatunk. Kálmánnak ez volt első zergevadászata, nekem negyedik, de én is most jöttem először lövéshez.⁵

Idényösszegzés 1883.

zerge	1
nyúl	87
tűzok	1
fogoly	2
fürj	2
cormorán	8
vadkacsa	40
goýser	1
gólyasnepf	2
partilille	1
kiskócsag	3
kvakvarjú	1
róka	5
nagy héja	6
sólyom	2
összesen	162 darab

Legtöbb esett jan. 9-én, 15 nyúl és 23-án, 15 nyúl.

1884 1884. év április 22. reggel 4 óra. Siketfajd (1 patron) Tátra, nagy-szalóki határ.⁶ Április 17-én indultam Késmárkon tanuló Kálmán kedves fiam meglátogatására oly szándékkal, hogy miután már előzőleg Szontágh Miklós barátom meghívását kaptam, hozzá is elrándulok fajd vadászatra. Késmárkra érkeztemkor már esett a hó, eső felváltva, s 20-án este már reményemet kezdtem veszteni, hogy sikerülhessen a vadászat. 21-én reggel azonban az esés megszűnt, kezdett derengeni, indultam hát azonnal Újtátrafüredre. Estére kiderült az idő. Másnap reggel, felkelve ½2 órakor, elindultunk a nagy-szalóki határban s mentünk a száraz árok túlsó oldalára a Só-hegy felé, hó még foltonként volt, de az czombig ért. — Alig értünk célhoz, kisvártatva megszólalt egy nagykakas, mire én, Miklós barátom vezetése mellett, elkezdtem beugrani. Az idő csendes, borult, hideg volt. Alig kezdtük meg az ugrást, megszólalt egy másik kakas is, mire Miklós kezdett visszaugrani, hogy az újonnan megszólaltat leugorhassa, én pedig folytattam az ugrást. Negyedóra múlva, sok küzdelem után (a hó kemény volt, de én alattam szakadt) beugrottam szépen, s előttem állt a felséges szép állat, mintegy 40 lépésre. Szuszogásomat elfojtva vártam be a következő dürgést, s mikor a köszörülést megkezdte, gyorsan célözva dördült 6-os sréttel töltött jó öreg Kirner 16-os lancasterem bal csöve, mire a gyönyörű siketfajdkakas, be sem végeztetve utolsó köszörülé-

sét, élettelenül zuhant le a magas veresfenyő tetejéből. Ez volt első kakasom. — Miklós, mikor már majdnem beugrotta kakasát, igen különösen járt. Egy megrémült őzcsapat egyenesen az előtte dürgő kakas felé rohant, s a bak éktelen bekegésével, mit én is jól hallottam, elrezzentette előle szép vadját. Még próbált két kakasra ugrani, de már nagyon kivirradt, s biz' az nem sikerült neki. — Én ¼ 4 óraker, meglehetősen sötétben terítettem le az enyémet, s még aznap hazaindultam, mivel elvem ellen van egy idényben 1 kakasnál többet lőni.

Tátrafüreden létemkor beszélte el Miklós, hogy őszi zergevadászatunk után való nap a Kálmán öcsém által megsebzett, s hajtók által majd' megfogott zerge keresésére felküldötte vadászát egy hajtóval, kik megdermedve két zergét, mindkettőt lapon átlóve találtak, miket Kálmán, mivel éppen egymást takarva álltak a tüzelés pillanatában, egy lövésre ejtett el. Ez is szép első zergelövés!

Idényösszegzés 1884.

nyúl	135
siketfajd	1
haris	1
fűrj	1
szalonka	1
goýzer	3
sárszalonka	5
kiskócsag	2
bakcsó	4
gém	2
kvakvarjú	25
vadlúd	2
vadkacsa	49
szárcsa	2
vihar hojsza	5
lappantyú	1
róka	4
nagy héja	3
sólyom	4
bagoly	1
tarkavarjú	1
összesen	252 darab

Legtöbb esett jan. 27-én Egyeken, 21 darab nyúl. Vadásztam egész idény alatt 50 napon, ellőttem 487 patront.

1885-^{ik} év április. 6. kóbor kutya 1. Igar (gazdák földjén).

A kóbor kuttyát express puskámmal, aczélhegyű golyóval, lapoczkaközépen, 89 lépésről lőttem.

Hozattam 1000 db 75 mm hosszú 16-os lancaster patront Sellier and Bellott prágai gyárostól 19 Frt-ért.

1885

Szept. 23. gyöngyvér 1. Hortobágy.

A gyöngyvér [nagy lilik] a nálunk élő 3 faj vadlúd legkisebbike, szép kis állat, főleg a csőre tövén levő fehér toll különbözteti meg a többi ludaktól. Kálmán öcsém az éjjeli lesen lőtt 5 darabot.

Szept. 25. Őz (sut.) 1. patron 1. Kisfalud.

Szept. 25-én Póka Pista barátom kisfaludi (Borsod megye, Palkonyán túl) uradalmi füzes, Tisza-parti erdejébe vitt el magával őz vadászatra. Őz csakugyan volt bent a kis füzesben 2 darab, mindkettő volt is hajtásban, de mindig visszatörtek, míg végre a suta rám jött egy ellenhajtásban. Könnyűszerrel lehetett volna a bakot is lövésre hozni, de mikor jobb az a cilinder [ti. a szipka], mint a vadászat. Mintegy 55 lépésről lőttem a sutára 00 sréttel, öles szederinda közt. Igen nehéz lövés volt, mert az őzből mit sem látva, nagyon gyorsan kellett tüzelnem, nem is volt szép lövés, mert béllövés volt. 27 szem srét nagy részben keresztülmenve érte a szép vadat, minek következtében azonnal ki-múlt. 16-os lancasterem bal csőve terítette le.

October 14. róka 3. Nagyfok (füredi gazdáké).

Az első rókára Kandó Géza lőtt először, s elpusztult volna az ő lövésére is bizonyosan, de még mivel nagyon vidoran ment, én is tüzeltem reá. Az első cső nem jól fogta, de a második lövésre – bár igen messze volt – felhencseredett és ott maradt. A másik két róka helyben maradt, bár a nagyobb bizonyosság okáért mindkettőre kétszer lőttem. Mindhárom 10-es sréttel 16-os lancasterből 75 mm hosszú patronokkal lőttem. —

1885. nov. 28. Waldek Frigyes barátom lőtt 4 vadludat, temérdek a lúd.

[Kovássy Ferenc időnként írta a „patronfogyasztását” is. Íme:]

1885. december 22. nyúl 4 (14 patron)
Füredi rét, körvadászat, 50 nyúl.
december 23. nyúl 3 (5 patron)
Tiszaszőlős, körvadászat, 33 nyúl.
december 24. nyúl 3 (6 patron)
Tiszaigar, hajtás, 3 nyúl.
december 27. nyúl 10 (17 patron)
Tiszaigar, körvadászat, 35 nyúl.

1886 1886. jan. 9-én Ebesre jöttem lakni: de családom csak majd ha képes leszek lakásban és tanyában egy kis rendet csinálni, fog eljönni. Itt kevés a vad, csak a kártékonyak vannak bőven. Sokat fájlamon Füred remek vadászterületeit.

Jan. 14-én délután $\frac{3}{4}$ 3 órakor léptem ki a szobából, $\frac{3}{4}$ 4 órakor visszatértem, s ez idő alatt nagy hóban, szánról, 8 patronnal lőttem 6 nyulat. —

Idényösszegzés 1885.

őzsuta	1
nyúl	53
fogoly	2
goýser	2
erdei szalonka	2

vadlúd	3
vadkacsa	1
gém	1
hojsza	2
diótörő holló	1
kóbor kutya	1
róka	4
nagy héja	4
szarka	18
vércse	19
összesen	114 darab

Legtöbb vad esett ez idényen 1885. aug. 6-án, 10 vércse, 1 szarka, összesen 11 db vad.⁷

Idényösszegzés 1886.

nyúl	16
fogoly	1
vadkacsa	3
goyser	2
galamsnepf	2
viharhojsza	1
héja	4
sólyom	4
szarka ⁸	26
összesen	59 darab

Legtöbb esett november 20-án, 5 szalonka, 1 sólyom = 6 darab. Sivár pátria, sovány eredmény.

1887. october 24. nyúl 1. Ebes.

Az oct. 24-én lőtt nyulat a tanyában, a kőrifák közt, az út mellől kiugorva lőttem, és szintén a tanyában egy erdei szalonkát hibáztam. —

28-án ismét a tanyában lőttem egy nyulat.

A november 4-én lőtt nyulat a szobából, íróasztalom mellett dolgozva láttam meg a szántáson, fektiben, onnan kiugratva lőttem meg.

1887

Dec. 7–8–9-én a Guthon vadásztunk,⁹ Budai Jóska, Bory Béla, Bészler Lajos, Bujanovics altábornagy, Won der Wenze tábornok és én. Elsőnek Budai egy óriás vadkant hibáztott, Wenze egy szép bak őzet lőtt, egy golyó és egy srétlövessel.¹⁰ A baknak már csak egy aganca volt. Második nap szakadó esőben semmit sem lőttünk, harmadik nap 24-es caliberű expansív golyós csöveimmel, 45 lépésről egy igen nagy öreg sutát lőttem, a lövés a lap mögött érte, s hol a golyó kimene az oldalán ökölnyi lyukat vágott. A lövés helyétől vagy hat lépésre rogyott élettelenül össze a szép állat. Eznapi lehettem volna még igen közlő két őzet, de a vadkímélés tekintetéből hagytam őket elmenni. Volt a hajtásban a három napon 10 vaddisznó, 3 farkas és vagy 60–70 őz. Az őzállomány most már igen kitűnő, csak a roppant szigorú télben meg ne tizedelnék az aljas farkasok, kiket nem bírjuk kézre keríteni. Ez volt első őzem a Guthon.

1888 1888^{ik} év jan. 2-án iszonyú hideg, -27 fok C. Tiszta holdvilágos éjjel felébredtem 3 óraker, kinézve a kertbe az ablakon, látom, hogy egy gyönyörű almafámát nagyon czibálja egy nagy nyúl, azonnal lekasztottam puskámat, s az ablakból, csak úgy papucsban, ledurrantottam a tolakodót.

Jan. 28-án szintén egy farágó nyulat este, úgy 9 óra tájban, a ház sarkától, 10 óraker pedig, mikor le akartam feküdni, az ablakból egy másikat durrantottam le. Ezzel be is fejeztem ez idényben nyúlvadászataimat. Egész idényben keveset vadásztam, december 12-c óta pedig egyáltalán nem is vadásztam az Ebesen.

22-én iszonyú hó esett, ami folyton szaporodott egész télen anélkül, hogy olvadt volna, s még ma, febr. 12-én is folyton fél méternél magasabb hó fekszik a földeken, rop-pant vastag fúvásokkal, s a hideg folyton dermesztő. Szegény vadak bizonyosan nagyon meg lesznek fagyva, különösen a foglyok, miket minden koczavadász a nagy hó miatt kedvére pusztíthat jó Debreczen fegyelmezetlen határán. —

Idényösszegzés 1887.

őzsuta	1
nyúl	27
fogoly	1
szarka	2
összesen	31 darab

Legtöbb esett január 12-én, 5 nyúl, Igaron.

Szeptember 12-én a kacsza gyengén húzott. Szeptember 13-án reggel gyönyörű húzás volt a Csattagban, de későn mentünk ki. Ott voltunk Széký Pista, Schilling Frigyes, Waldeck Frigyes, Kandó Géza, Kálmán öcsém és én. Esett 48 kacsza, s ezenfelül még egy szép nagy ludat lőtt Kálmán öcsém. —

November 2-iki székelyhidi vadászatom igen mulatságos volt, telve sok furcsa epizóddal; esett összesen 2 nyúl, de a másikat ki lőtte? nem tudatik. Volt 16 hajtó, 26 vadász.

Nov. 16- és 17-én Kálmán kopóival vadásztunk, gyönyörűen hajtottak a kopók. Péter sógorom mindkét nap egy-egy igen szép rókát lőtt.

26–28-ig novemberben tartottunk a Guthon egy vadászatot, hol én egy gyönyörű bakot hibáztam. Soha sem jött ily szépen rám őz életemben, közel tiszta helyen, legjobb világításban, csendesben. Két csóvel lőttem reá, nyugodtan, 00 sréttel és golyóval vont csóból, hogy mégis elhibáztam, most sem értem. Igen is lehangolt. Különben e vadászaton mintha meg lettünk volna babonázva, úgy hibáztunk. István sógorom két őzet, Kálmán öcsém három őzet és egy vadkant hibázott. A vadkannak azonban, mely óriás, gyönyörű állat volt, bal első lábát a legtövében teljesen szétzúzta öcsém expressgolyója, de mivel az öreg Bujanovics altábornagy postája a kan tüdején átment, neki ítéltetett a lővés. Kálmán mindenre expresssel lőtt. Esett 8 nyúl, 5 róka, 2 őz, egy vadkan.

Idényösszegzés 1888.

nyúl	16
vadlúd	1
vadkacsa	18
róka	3
héja	2
sólyom	3
vércse	1
szarka	13
összesen	57 darab

Legtöbb lövetett 1888. aug. 13-án, 11 vadkacsa.

1889. év

1889

A nyulak oly borzasztó károkat és pusztítást tesznek a nagy hó miatt be nem köthető szép fenyőfáimban, hogy bár nagyon illetlen vadászszempontból, elhatároztam, hogy a szemtelen, betolakodó nyulakat minden lelkiösmeret furdalás nélkül elpusztítom. A kertben így lőttem ma este is egyet, mikor egy szép fenyőm felső rügyeinek bevacso-rázásával volt elfoglalva. Különös, alig van pár nyúl a vidéken, de ami van, annak szemtelensége felülmúl minden fogalmat. —

1889. mart. 25-én érkezett meg egycsővű 8 mm caliberű golyós tárpuskám, Mannlicher-rendszerű. Egyszerre 5 patronnal töltetik. Ára a puskának 59 Ft szuronnal együtt, hozzá 200 patron 15 Ft. Pakolás és postadíj 3 Ft.

October 6. Fogoly 1. Ebes. Ma egy szép farka fogolyra bukkantunk Kálmán fiammal, mik közül én még a bejegyzett 1 foglyon kívül kettőt lelőttem, de mivel kukoricza-csutka közé esett, nem leltük meg, ezért be sem írtam, de biz' csak megdöglöttek szarkáknak, kár érték!

Idényösszegzés 1889.

nyúl	22
fogoly	3
víziszalonka	5
vadkacsa	3
	33
héja, sólyom	5
bagoly	1
szarka	10
	16
összesen	49 darab

Ez idényben 4 vadnál többet nem lőttem egy napon.

1890-ik év április 10. őzbak 1. Guthi erdő.

1890

Április 10-én Ebesről ¼4 órakor indulva Debreczenig kocsin, onnan az iparvasúton gőzösön mentünk ki a Guthra őzre, vaddisznóra vadászni. Nekem semmi kedvem nem volt menni, s ha Kálmán öcsém s Bészler Lajos kedves barátom nagyon nem erősza-

kolják, bizony ki sem megyek. A vadásztársaság Rösler Richárd, Bészler Lajos, Kálmán testvérem, Kálmán fiam s énbőlőm állott. Reggel 7 órakor a külső Guthra kiérve azonnal a vadászathoz fogtunk. Szép csendes, napos idő volt, hajtónk csak 8 volt, kikkel 4 erdőőr is hajtott. Az első hajtásból két vaddisznó kitört, egy óriás kan Kálmán öcsém mellett ment ki, de a szomszédja miatt nem lőhetett rá, mert lővonalba esett. Rösler azonban egy igen szép őzbakot két farlövessel szerencsésen leterített. Kedvem mindjárt megjött, amint az első szép öreg bak terítékre került. A második hajtásban Rösler újra egy még szebb öreg bakot lőtt béllövessel. Egypár hajtás ezután eredménytelenül folyt le, de őz minden hajtásban volt. A nap melegen sütött, én pedig egy hajtásban, úgy 10 óra felé, mivel meglehetősen fáradt voltam, egy tőkére ülve szundikáltam, mely foglalkozásomból Kálmán öcsém expressének óriás hangja riasztott fel. Alig serkentem fel, egy igen nagy bak egyenesen nekem tartva rohant felém, s csak mikor már majd' rám gázolt, ugrott félre s nyargalt közvetlen mellettem el. Természetes ily közelből nem tudtam rálőni, hanem vártam, míg távolodik, s amikor egy kissé félrefordulva haladt, véletlenül fejen lőttem, mely lövéstől sok bukfcenczet vetve tört össze. Ez igen nagy, vén bak volt, teljesen kizsigerelve 23 kgmot nyomott. Agancsa nem szép, mert nagyon villás, de kifejlett és nagy. Hossza a rózsá aljától a hegyéig 27 centiméter, a két agancshegyének egymástóli távolsága 7 1/2 centiméter, s amellet vastag, rózsája igen nagy. Ezután pár hajtás eredménytelenül folyt le, míg egyszer Röslerre újra mosolygott Szt. Húbert, de most csak fanyaran, mert egy igen kis tavalyi bakot lőtt meg, lehető csúnyán. Egy óriás vaddisznó még délig és sok őz volt hajtásban, de mind kitörték, az idő is megromlott, nagy szél, később eső kerekedett, mi elől egy erdőőr házába menekültünk. Pompás ebédünket elköltszve az eső elállt, mit volt mit tennünk, újra hozzáfogtunk a vadászathoz. Délután három hajtást csináltunk, az elsőben Bészler Lajos egy szép bakot szépen lőtt, a másodikban Kálmán kedves fiam egy nagyon precíz laplövessel ejtett egy igen szép öreg őzbakot. Csudálatos, hogy oly kimondhatatlan nagy lövéssel vagy kétszáz lépésre még elment a bak. Fiamnak ez volt az első őze, s másnap reggel fel is avattatott érte. Másnapra még terveztünk vadászatot, de megeredt az eső, azért jó kedvvel, 6 őzbaknyi gazdag zsákmánnyal hagytuk el e szép vadászterületet. —

1890. nov. 9-én tartott guthi vadászatunkon esett 7 őz, 7 róka s néhány nyúl. Bakot lőttek: Bujánovics altábornagy, Bory Béla, Fadlallah kapitány, Rösler Richárd és én. Egy sutát és egy borjút lőtt Bory Kálmán, vendég, mindkét őz lövése szabálytalan volt, mert a suta szoptatott, a borjú szoptott, haragudtunk érte, de a szokott büntetést, mert vendég volt, nem alkalmaztuk Boryra.

A bakok mind szépek voltak és erősek, a Bory bakjának a bukfcenczezés alatt mindkét agancsa letört, nagyon érett volt már. Az enyém is elég szép, vastag lombár agancs volt. Az agancs hossza a rózsá aljától hegyéig 19 cm, a két agancshegyének egymástóli távolsága 18 1/2 cm, 0-ás sréttel lőttem álltában, körülbelől 45–50 lépésről. —

Idényösszegzés 1890.

őz	3
nyúl	21
róka	1
kőbor macska	1
szarka	5
összesen	31 darab

1891 1891. Október 23–24–25-én tartott guthi vadászatunkon szomorúan tapasztaltuk szép őzállományunk nagy pusztítását. A múlt ősszel egy nagy csapat farkas itt ütötte fel tanyáját, s mi elég indolensek voltunk ki nem pusztítani ez átkozott fenevadakat, s most már alig hagyott mutatóul is őzet. E vadászon 1 farkas jött jól lőésre Rösler barátunkra, ki azt alaposan el is hibázta. —

Dec. 29–30-án tartott guthi vadászatunkon esett 3 őz, 1 nyúl, 1 róka, s egy óriás vadkan, mit Szunyoghy Sándor barátom gyönyörű laplövessel terített le. Magassága volt a disznónak marjánál 107 cm, hossza orra hegyétől farka tövéig 177 cm, másnap a havas eső meghiúsította vadászatunkat. —

Ez a disznó is először Röslerre jött, ki azt alaposan elhibázta, de mikor aztán kimúlva feküdt a régi erdei remete, 3 lépésről eltalálta oldalát, de nem ment keresztül, Meffert-féle 16-os golyós vont csőből lőtt, tompa golyóval.

1892 1892. jan. 24-én Szent Annán Sz. K. barátom, ki különben rendkívül vigyázó vadász, torkom alatt egy ujjnyira, éppen mellem közepén 4-es sréttel meglőtt, de szerencsémre oly rossz patronjai vannak, hogy bőrömet sem ütötte át srétje. Köztünk egy homokdomb volt, mitől nem látott, s a srét ívet csinálva koppantott meg.

Idényösszegzés 1891.

őzsuta	1
nyúl	18
vadkacsa	1
róka	3
szarka	1
összesen	24 darab

Legtöbbet lőttem ez idényben 1891. dec. 29-én, 1 őzet, 1 nyulat, 1 szarkát, összesen 3 db vadat.

1892. febr. 26-án lőttem királysast. Szárnyterjedelme 210 cm. Soha sem láttam az Ebesen sast, hogy került ide? nem tudom. Az akác alléban ült egy fán, hol 60 lépésig beleptem. —

1892. szept. 16-án lőttem második zergémet a Tátrában. A Szekrényesben, a Bibircsúcs alatt lőttem. Hárman mentünk fel: Ghiczy Gyula, debreczeni királyi táblai bíró és Lőrincz, szepesszombati főerdőmester, kik az általuk választott helyre amint mentek, tőlük egy szökött magános bak az én jutott helyem felé jött. Körülbelől 250–300 lépésről tüzeltem a gyönyörű zergére – a kampói nem látszottak a távolság miatt – úgy, hogy lépésben ment, s mikor a ravaszt el akartam nyomni, megállott. Persze így még pontosabban lehetett czélozni, s csakugyan kitűnő, 500-as egycsővű expressemmel sziklára is lefektetve, a lehető legnagyobb gonddal, nyugodtan czéloztam. A lőésre a zerge óriás ugrással jelezte halálos sebét. Miután helyben maradt, néhány perczig azt hittem, nem is megy tovább, de biz' az kevés idő múlva elkezdett vándorogni; s elvándorogott 800–1000 lépés távolságra, hol a hajtók megdermedve találták. A lővés aczélhegyű golyóval a lap mögött találta, s körülbelől 2–3 kilogrammnyi súlyú májat, belet és faggyút vitt ki belőle, mi egy darabban csüngött rajta. Hogy mehetett mégis el ily

rémítő sebbel ennyire? megfoghatatlan. Szontágh Miklós barátom szívességéből vettem részt ezen vadászatban, ki a Virágoskert felől akart feljutni egy, még ember által meg nem mászott sziklahasadékban a Szekrényesbe, de ez neki nem sikerült. Ő látott még 6 zergét, de az én társaim egyet sem, én pedig csak az általam elejtett szökevényt. Csuhája már fekete volt, igen szép, nagy példány, és szép kampójú bak volt. —

Idényösszegzés 1892.

zerge	1
nyúl	16
fogoly	1
haris	1
királlysas	1
sólyom	2
kis suholy	1
róka	2
menyét	1
összesen	26 darab

Ez idényben 2 vadnál többet sohasem lőttem egy nap.

1893. ápr. 6–7-én Guthon vadásztunk, mely alkalommal első nap egy kümerer* 6-os bakot, második nap egy 6-os és egy páratlan 8-as bakot lőttem. Az elsőt golyóval, a többi p q sréttel, mindhárom bak igen öreg volt, tenyésztésre alig alkalmas. 1893

Ugyanez év október 21-én szintén vadásztunk Guthon. Esett 2 nyúl, 2 őz, 2 róka, 2 vaddisznó, az egyik disznót Kozma erdővéd lőtte, igen közelről, a másikat Gencsy Samunak ítélték. Ez egy nagy agyaras volt, de minden valószínűség mellett én lőttem. Ugyanis mivel én egy hüvelyknyi nyárfát is ellőttem expansív golyóval, s a Samu lövései után azonnal elesett a szép disznó. Én meg sem néztem a lösebet, azt híve, hogy azt Samu lőtte, az én golyómat pedig eltérítette a meglőtt fa, de mikor itthon a lösebet megláttam – mert a halálos golyó lövése által talált rész nekem jutott –, vettem észre, hogy 4 oldalborda közén izom, csont, hús szét van zúzva, a golyónyom pedig még 24-es calibernek is szűk, Samu pedig 16-os tömör golyóval lőtt, míg én expresssel. Ilyen sebet pedig csak expansív golyó ejthet. —

Dec. 6-án szép 6-os agancsos őzbakot lőttem golyóval 72 lépésről. Már alig van agancsos bak. Nevezetes, hogy 16-os nagy golyóval jobb laphegyén lőttem be, a golyó bal hevederén jött ki, óriás lyukat ütve a bakon, kihordva tüdejének, májának, s belének egy nagy részét, mégis elment vagy 250 lépésre. Hasonlót sohasem láttam. —

Befejeztük e vadászidényt. Soha ily nyomorult vadászidényt nem értem. A martiusi roppant havazások és esők tönkretették a nyúl- és fogolyállományt, napokig eljártam Ebesen, míg egy nyulat láttam. Talán az idej, a vadtenyésztésre nagyon jó, enyhe tél által megszán bennünket jövőre Szt. Húbert. —

* Német: csenevész, beteges

1894 Az idén 1894. jan. 19-én 50-ik életévemet betöltém, s most már pápaszemmel vezetem lőjegyzékemet, de még a nélkül lövök. —

Idényösszegzés 1893.

öreg őzbak	4
nyúl	5
haris	1
vadkacsa	1
víziszalonka	6
róka	3
szarka	10
összesen	30 darab

Legtöbb vadat lőttem ez idényben 1893. mart. 30-án, 6 db víziszalonkát.

1894. május 3- és 4-én Guthon tartott vadászatunkon első nap lőtt Gencsy Samu 1 ró-kát, 1 kis nyársas bakot, én is egy rókát és egy erős nyársas bakot. Nem lőttem volna e bakra, mert csak nyársas volt, ha éppen előttem nem történt volna reá lövés, de félve, hogy meg van srétezve (de biz' az nem volt) szegénykét felborítottam. 4-én egy igen szép (az ideig általam lőttek között legszebb formájú) öreg hatos bakot lőttem, mindkettő tűzben halt. Hanem vadászataink koronája az a gyönyörű óriás nagy farkas, mégpedig kan farkas volt, amit Kálmán testvérem igen szépen, egy srét és egy korrekt golyó laplövessel leterített. A bestia sovány volt, mégis 47 kilogramot nyomott, s hossza 167 cm volt. Kálmán öcsém éppen szundikált, mikor a nagy bestia mellette el-sompolygott. A vadászaton említettekén kívül ott voltak: Széky István, sógorom, Szunyoghy Sándor, Gencsy Berti, Bujánovics Ágoston és az első napon Török Gábor. Szegény Bujánovics Ágoston nyugalmazott altábornagy, kedves vadásztársunk ez alkalommal vadászott utoljára velünk, pár hónapra e vadászat után szívszélhűdésben hirte-len elhunyt. —

4/4. sz. 1

járás főszolgabírója.

M. KIR. RENDŐRSÉG BUDAPESTI FŐKAPITÁNYA.

M. KIR. RENDŐRSÉG ..... DEBRECENI KAPITÁNYSÁGA.

8/1702/1943. sz.

Fegyvertartási engedély.

Kovács Kálmán debreceni Magyar Gy. t. 602

lakos (foglalkozása: my. Mány. tanár) jogosult:

egy db. 8. oszt. öb. nagyságú, Kism. Fősz. gyártmányú, rendszerű.

192. gyártási számú, Kism. Fősz. rendszerű.

2. csövű, kakasos — katonai, sörétes — golyós, vadász —

céltűz fegyvert — puskát tartani.

Ez az engedély visszavonásig érvényes.

Debrecen, 1943. máj. 26.

M. KIR. RENDŐRSÉG BUDAPESTI FŐKAPITÁNYA.

F. rakt. szám.

Kapitány ság vezetője.

October 14-én Guthon levő Bészler Lajos barátomat látogattam meg. Gyönyörű szép, csendes idő lévén egy sétát akartunk tenni az erdőbe, s hogy gyalog ne menjünk, puskát vetettünk vállunkra. Alig tettünk 5–600 lépést, két őzbakot pillantottunk meg a sűrűben állva, a nagyobbikra azonnal céloltam és tüzeltem. Jó srétes-golyós puskám golyós csövének eldördülése után a szép hatos bak néhány nagy ugrás után kimúlt. — Körülbelül 40 lépés közelből lőttem rá, golyóm szívének felső részét egészen szétszakította. Őzünk lévén, sétánkat abbahagytuk. A velünk levő erdővéd velünk becipelte az őzet, s mikor a vadászházhoz értünk, elindulásunktól számítva összesen 20 perczig tartott vadászexpedíció. Az őz kizsigerelve 24 kgmot nyomott.

Guthi őszi hajtóvadászatunkon igen sok vendég volt: összesen 15-en voltunk vadászok. Esett 22 nyúl, 11 róka, 7 őz, 3 vaddisznó. Kálmán öcsémre nem ment nagyvad, 6 nyulat lőtt bánatában. Az első nap estéjén véletlenül, 4 napi szabadsággal megérkezett Kálmán fiam is, de biz' ő nem lőtt csak egy nyulat. Óréa sem ment érdemes vad, magam 2 rókát és egy sutát lőttem. A vaddisznók közül egy jó tavalyi süldőt Gencsy Berti szép laplövessel ejtett el, a másik két darab idei malacot két vendég bütykölte le nagy kinnal. Őzek közül kettő esett bak, egyet különös, gomb alakú kis agancscsal, de jó testtel, Gencsy Berti lőtt (lőtt még egy sutát is, a másik kis nyársast egy hajtó ütötte agyon véletlenül).

4-én még setét hajnalon elindultam egyedül, cseléd nélkül a vágásba cserkészni, láttam, nagy örömmel, igen kis területen vagy 40 őzet. $\frac{1}{4}$ 9 órakor 3 őzet becserkészve, a bakra tüzeltem, 24-es golyós-srétes puskámmal, s nagy öröömre a bak összerogyott, de mert távol volt, érdemesnek tartottam a distantiát lemérni: 156 lépésről tüzeltem, a magas laplövessel, a gerinczet is eltörve, terítettem le az igen szép agancsú, 6-os bakot. A lövés után meg sem mozdult, helyben kimúlt, mire hozzá gyalogoltam. — Cseléd nem lévén, zsebkendőmmel lábait összekötve, vagy 2 kilométer távolból vittem be hátamon a 27 kilogrammos bakot. — Bizony nehéz volt! Kegyetlenül megizzadtam, de 9 órakor reggel jól is esett a früstök. 10 órakor, miután mind eloszlottunk, mi is hazaindultunk. —

A poroszalai körvadászatot részt vettek Beretvás Endre, Gräefl Jenő házigazda és öccse, Andor, Czillich János, Magyary Géza, Szilassy Pista, Kállay Zoltán, Bobory Gyuri, Milius Henrik, Isaák Pista, Kálmán öcsém és én. Legtöbb nyulat lőtt Czillich, 54-et, 115 patronnal, utána én, 37 nyulat, 53 patronnal, mely lövésekből 5 nyúlra, mindet elhibázva, tettem 9 lövést, 7 nyúlra 14 lövést, 30 nyúlra 30 lövést. Két ízben duplázva lőttem. — Esett 299 nyúl, 1 róka, egy másik róka öngyilkos lett. Látva, hogy a körben bennszorult, egy kútba beleugrott s belefúlt a vízbe.

23-án Lipcsey Árpád körvadászatán volt 18 mindenféle puskás, volt sok nyúl, sok hibázás, zsák és kizárás, esett 68 nyúl, 1 róka.

1895. január 6-án Kálmán testvérem – a gazdától bérelt – vadászterületén vadásztunk. **1895** A zivataros idő több meghívott vendéget megakadályozott az eljövetelben, azért csak helybeliek voltunk hatan, a két utolsó körben pedig hozzánk szegődött Török Alajos barátunk. Őrajta kívül résztvettünk a vadászatban: Kékessy Dezső, Lipcsey Árpád, Kandó Géza, Justus Gyula, Kálmán öcsém és én. Nyúl, különösen az első körben, képzelhetetlen sok volt, s megesett rajtunk az a furcsa eset, hogy mind a hatan ma lőttünk

idáig legtöbb nyulat egy napon. Kettős lövés igen sok volt. Magam is 9-szer csináltam, s ebből legutoljára, mikor már a hajtókat beküldtük, s mikor még vagy 70 nyúl mindig volt a körben, egy állóhelyemben csináltam négy ketteslövést, amelyekből egy alkalommal 2 lövésre 3 nyulat lőttem. Ez sem történt még meg rajtam soha. — Az igen érdekes és pontosan feljegyzett statisztikai adatait e vadászatnak érdemesnek tartom ideiktatni:

Török Alajos	lőtt	10	nyulat	16	lövessel, hibázott –	0 nyúlra
Kékessy Dezső	lőtt	14		18		0 "
Lipcsey Árpád	lőtt	22		51		4 "
Kandó Géza	lőtt	30 1/2		37		3 "
Jusztus Gyula	lőtt	36		48		1
Kovássy Kálmán	lőtt	40		42	lövessel, hibázott	2
Kovássy Ferencz	lőtt	43 1/2		53		1
Kürtös kopó megfogott		1				
hajtók bottal ütöttek		4				
Összesen esett		201	nyúl	265	lövessel, hibáztatott	11 nyúl,

de mivel egy srétezett nyulat a kiszökött Kürtös kopó elfogott, összesen 10 nyúl lett elhibázva. A hibázott lövések be vannak számítva a lövésekbe. Legszebben lőtt Kálmán öcsém, ki csak egyszerre rámenő két nyulat hibázott, de azt is csak azért, mert az első csőből lőttet eltakarta a füst, s azt híve, hogy elesett, a másodikra lőtt újra. S mikor eloszlott a füst, nem volt nyúl egy se, de meg is bosszulta magát, mert 40 nyulat 40 lövéssel lőtt le. Az én és Kandó Géza 1/2 nyulunkat a számadás kedvéért írtuk be, egy oldalról lőttünk, s egyszerre sült puskánk. —

Idényösszegzés 1894.

őz	6
nyúl	118
erdei szalonka	1
róka	4
összesen	129 darab

Legtöbb vadat lőttem ez idényben 1895. jan. 6-án, 43 nyulat.

1895. nov. 12–13–14-én tartott guthi társulati hajtóvadászaton résztvettünk: Bészler Lajos, Bíró Kálmán, Csanak Jani, Gencsy Bert, Gencsy Samu, Szunyoghy Sándor, Kálmán testvérem és én tagok, Miskolczy Jenő, Magyar Béla, Molnár Gyula és Szilassy Pista vendégek. (Ez utóbbi kettő a második vadásznapi közgyűlésen megtagadtak.) Esett 33 nyúl, 7 róka és 13 őz. Derék bak csak kettő esett, egyet Bészler komám, egyet én lőttünk. —

Idényösszegzés 1895.

őz	2
nyúl	28
haris	1
fűrj	1

róka	1
sólyom	1
összesen	34 darab

Legtöbb vad, Guth (1896. január) 31-én, 5 nyúl.

1896. április 25-én már sötétedett, mikor a Külső Guthról a Belső Guth határába értünk. Egy kocsin mentünk: Szunyoghy Sándor, Gencsy Samu, Jekkelfalussy tábornok és én. A soroglyában, háttal a többinek, ültem. Amint az erdőbe értünk, mindhárom útitársam egyszerre mondja, „ott áll egy nagy bak” Én nem láttam semmit, mert háttal voltam a többihez. A kocsit megállították, leugráltunk, de mivel csak nekem volt golyós puská, nekem mondták, hogy lőjek. Gencsy Samuval amint néhány lépést visszafelé tettünk, megláttam én is az őzet az esthomályban, mert tükre egyenesen felém volt. Legelt és emiatt fejből mit sem láttam. Háromszor is megkérdeztem Samut a többiek hallatára, „ez-é a bak, bizonyos vagy-é benne”, mindig azt felelte, „bizonyos, bizonyos, csak lőj már” Vigyázva czéloztam, lőttem, az őz összerogyott. — Jekkelfalussy ment az őzhöz, hogy megszámolja, hány lépésre van, mert nagyon messzinek tetszett, és constatálta, hogy a lövés 174 lépésre történt. Bal farán ment be a golyó és jobb szügyén jött ki, és az őz suta. Nem írom le, mit éreztem erre a hírrre, de még ilyen csíny nem esett rajtam, pedig régóta vadászom. —

1896

1896. aug. 10-én Széky István kedves sógorommal és Bészler Lajos barátommal kimentünk a Guthra bakra cserkészni, hívóval. Nekik, nagy sajnálatomra, nem sikerült a vadászat, nekem azonban az első nap már elibem állt egy szép bak, amit 40 lépésről jó egycsővű express (500-as) puskámmal szerencsésen elhibáztam, sebes álltában. 11-én azonban, délelőtt, szakadó esőben, egy szép 6-os bakot, amint felém teljes erejéből rohant, 17 lépésről szügybe lőttem. Délután kiderült az idő, csak nézelődni kimentem. Egyszer a pápai hegy tetején egy nagy fa árnyában amint hűseltem, megpillantok a síkon, igen nagy távolban, egy őzet veresleni. Meghívtam, s amint hívóm megszólalt, azonnal kezdett igen lassan felém közeledni. 5–6 perc múlva már 168 lépésnyire volt alattam, bal lapját felém fordítva megállott. Czéloztam, tüzeltem, felső lapon ment be, alsó lapon ki golyóm, szegény, szép 6-os bak összerogyott s nem is mozdult többet. A délelőtt lőtt bakot szügyön lőttem, tömör golyóval, ölnyi lyukat csapott a golyó és a bőr alatt, a hátulján megállott. Ilyent sem láttam még, hogy 500-as express tömör golyó 17 lépésről ne menjen ki egy őzből. Magyaráztatja az, hogy a nyaknál már a gerincbe fúródott a golyó, s azt teljesen szétzúzta majd' egész hosszában, de a golyó a farán, a bőr alatt megállott. —

Nov. 14-én, 15-én Guthon vadásztunk. 14-én esett 18 nyúl, 3 róka, 16 őz. Ezek között egy csudaszép 6-os bakot Bészler komám, egy szintén majdnem oly capitalis 8-as bakot Miskolczy Jenő lőttek. Ilyen agancsú két bak még idáig nem esett a Guthon. A két szomszédom két nap alatt 6 őzet lőtt (közte a capitalis 8-ast). Én nem sütöttem puskámat el őzre. 5 sutát lőhettem volna, de ezekre nem akartam lőni, noha a suta lövés is meg volt engedve. 2 nyulat, egy sast hibáztam.

November 24-én egy rózsatövis beletört jobb kezem fejibe, s emiatt egész 1897. jan. 23-áig nem tudtam kezembe puskát venni, még ekkor is zsibbadt volt jobb karom. —

A guthi 24–25-én és 26. Octoberben tartott vadászaton esett 20 nyúl, 8 fácánkakas, 7 szalonka, 3 bak őz, 3 vaddisznó. A három kis süldő én előttem állott meg, vagy 70 lépésre, s baktattak a hajtósor irányába. Hogy megtérítsem, rájuk lőttem postával. Erre meg is fordultak s egyenesen Gencsy Bertinek rohantak, ki – mivel már snepfet várt – egyik csövíbe 4-es, másikba 12-es srétet tett, ezzel lőtt a kis disznókra, s kettőt le is lőtt közvetlen közelből, a harmadikat pedig vagy negyven lépésről én nyomtam fejbe, mire mindhárom disznó helyben maradt. A Berti által lőtt két disznó egyikének egész tüdején keresztülszaladt egy posta, azon, amelyiket 12-es sréttel lőtte. — A malacok úgy 35–40 kilogrammok lehettek. —

A 26-án lőtt fácánkakas rendkívül szép, öreg példány volt. A kis vaddisznók nem hárman, de 4-en voltak, mert egy postával lövöttet néhány napra a vadászat után megtaláltak dögölve. —

December 13- és 14-én a Guthon hajtóvadászatot tartottunk. 13-an voltunk vadászok, s elhatároztuk, hogy 13-nál több őzet nem lövünk, de mivel az első napon ki lett löve a 13 őz, a második és 3-ik napon már csak apróvadra vadásztunk. Érdekes, hogy reám egy őz sem jött, míg szomszédom, Gencsy Berti 5 darabot, ezekből 4-et egy hajtásban lőtt úgy, hogy egy sem volt hozzá 15 lépésen túl. Esett összesen 13 őz, 6 róka, 88 nyúl, 20 fácánkakas. —

Egy igen nagy vadkan a „pápai hegy” padurjából kikelve kitört, s nem is esett reá lövés. —

Deczember 23-án kimentünk a Guthra ünnepi pecsenyevadászatra, Török Gábor, Szunyoghy Sándor, Jekkelfalussy Lajos és én. Szunyoghy lőtt 2 őzet, Jekkelfalussy és Török egyet-egyet, énreám ismételen egy sem jött. Szunyoghy szomszédom volt.

Jan. 9-én Ondódra mentem ki, reményelve, hogy oda nemigen járnak a debreczeni tiszelt vadásztársulat tagjai, de biz' ebben csalódtam. Kilőtt patronokat találtam, de nyulat nem. Talán hatot ugrattam összesen egész napi folytonos menés mellett, de az is mind igen távol, lőtávolon kívül ugrott. Azt az egyet, amit lőttem hazafelé jőve a kosiból, fektiben lőttem meg. Ha ezt nem találom, suszterül jövök haza. — 1898

Jan. 21-én Füreden Kálmán öcsémnél vadásztunk 12 puskás és 130 hajtóval, esett 224 nyúl, 3 róka. Az utolsó körbe akadt bele a 3 róka. Nem közönséges mulatságot szerzett mindnyájunknak a három ravasz sok fondorkodása, míg végre mind a három terítőre jutott. Bészler koma 49 nyulat, 1 rókát, Kálmán öcsém 41 nyulat lőttek. —

Igaron 60 hajtóval vadásztunk, csak öten voltunk, esett 35 nyúl, 1 róka, a róka zsinórhoz jött nekem, minden cselekvés nélkül. Az általam lőtt 9 nyúl közül az 5-ik volt a 2000-ik nyulam. Az első ezrediket is Igaron lőttem. Ez a vadászat jan. 23-án volt. —

Idényösszegzés 1897.

őzbak	1
nyúl	98
erdei szalonka	1
fácánkakas	9
fogoly	12

vaddisznó	1
róka	3
összesen	125 darab

Legtöbb [nem írja].

1898. április 6–7-én kint vadásztunk a Guthon. Bészler Lajos, Gencsy Samu, István sógorom és én. Samu egy bakot, István sógorom két őzet, én is egy bakot lőttünk. Az őzek igen szépek, jól teletek, jól rakodtak. A Samu őze öreg bak volt és nem váltott. Az én őzem 62 lépésről tűzben halt postával. István komám egyik őzének a pemzije hátul volt. [Tudniillik suta.] —

Szept. 17. Az express puskámhoz egy srétes csövet csináltattam Kirnernél, 16-os Chokebore aczélsővel. Ezt próbálgatni hordtam mostanában magammal, és 17–21-ig lőttem vele 2 nyulat és 6 szarkát, hibázás nélkül. — Ára volt 40 Ft.

1898. oct. 4–5-én Bészler Lajos, Gesztes Lajos és én Guthon vadásztunk, a Bészler remek vizslájával, a „Leár”-ral. Esett 3 fogoly, 3 nyúl és 20 fácánkakas. Szép vadászat volt. Oct. 29–30-án tartott guthi hajtóvadászon 12-en voltunk. Esett 5 őzbak (ebből 2-öt Kálmán öcsém lőtt), 46 fácán, 42 nyúl és 2 róka.

Nov. 9-én, 10-én és 11-én reggel a Hortobágyon vadásztunk. Bészler Lajos koma, Kálmán fiam és én. Én csak 9-én este és 10-én reggel voltam lesen, ők azonban 10-én este és 11-én reggel is ott maradtak. Énreám este egyáltalán nem jött a lúd. Az eredmény következő: én lőttem 13-at, Bészler koma 35-öt, Kálmán fiam 38-at, összesen 86 ludat. Elég volt 3 lónak hazahozni, színiig tele volt a szekér lúddal. —

Dec. 20–21- és 22-én a Guthon tartott hajtóvadászat alkalmával lőttünk 15 őzet, nyulat, fácánt, őz temérdek. Első nap nem jött rám egy sem, második nap azonban, miután 3 fácánkakast elhibáztam, lőttem 4 őzet, mind egy-egy lövéssel. Az első egy nyársas bak volt. Ezt bár halálosan, de nem jól lőttem. Gencsy Samunak egy kegylovésére még rászorult. Másodszor egyszerre jött rám két bak. Mindkettőt igen gyors duplázással karikába lőttem, s egymásra borultak. Fájdalom, agancsaikat már levetették. Ezenfelül még egy öreg sutát lőttem, ez is karikába tört. Mivel a Külső Guth határán vadásztunk, mindent lőni kellett. — Harmadik napon már nem vettem részt csak két hajtásban. Nem jött rám semmi, mindenre pq sréttel lőttem, ezért menekültek a fácánok, meg messze is voltak. —

Idényösszegzés 1898.

őz	5
nyúl	65
fácánkakas	15
fogoly	12
vadlúd	13
vadkacsa	13
lotyósnef	2
héja sólyom	6
összesen	131 darab

Legtöbb [nem írja].

1899. év

1899

Aug. 15-én Guthon ültük meg az idény kezdetét. Szilassy Pista, Gencsy Samu és Szunyoghy Sándor az én tudtom nélkül jöttek ki foglyászni. Én pedig őzbakra cserkészni jöttem expresssel, s a Guthon az erdőben találkoztunk össze kifelé menet. Természetesen én nagyon megörültem, hogy velük találkoztam, s igen kellemesen vadászgattunk 15-én, noha Sándor csak délig maradt itt. Én persze az ő foglyászatukban nem vettem részt, hanem reggel kocsin, estefelé gyalog cserkésztem bakokra. Az igazság kedvéért szégyenkezve be kell vallanom, hogy 14-én estefelé már elmentem cserkészni, de csak mikor erősen setétedett, tudtam behívni egy bakot. Vagy 40 lépésnyire csendesen czélba venném a szép bakot, de se irányzékot, se gombot nem látok. Végre addig igazgattam az álló bakra puskámat, míg végre megállapítottam, hogy most már jól meg van czélozva. Gondosan ráhúzom a ravaszt, s az express óriási durranása után a bakot, miután megugrott, vagy 10 lépéssel távolabb látom rám bámulni. Újratölteni, s a folyton keresztben álló bakra gondos czélozás képzelése mellett rálőni, pillanat műve volt, s a csendes, nedves esti levegőben – sokszorosán visszhangozva – másodszor bömbölt nagyhangú 500-as expressemmel, mit már a szép bak sem vett tréfára, hanem úgy elment, hogy soha sem lássam többet. Na, volt is mit hallgatni a többiktől!!! 15-én reggel jókor kimentem a Külső Guthra, s ott kocsin cserkésztem. 7 óraker egy elég szép, de szörnyű vén bakot lőttem 63 lépésről. Agancsa nem nagy, de már nem váltott. Délután Belső Guthon cserkésztem. 4 óraker indultam s már $\frac{3}{4}$ 5-kor visszaérkeztem. Egy szintén nem szép agancsú, igen öreg bakot terítettem le 64 lépésről. Ez sem váltott már az idén agancsot. A többiek 1 nyulat, 1 fácánkakast és 56 foglyot hoztak terítékre, s így az én két bakommal 60 darab vad terítékre hozatalával kezdtük meg az idényt. —

Kedves jó Öreg ipam Aranylakodalmára egy őzzel akarván kedveskedni, mentem ki Guthra cserkészni 17-én. Már az este cserkésztem, de csak egy nyársast tudtam becserkészni, amire nem lőttem. — 18-án hajnalban kimentem a Külső Guthra. Guthi István erdővéddel befogattam az én cserkésző szekereembe, s úgy indultam útnak. Egész $\frac{1}{2}$ 7-ig nem leltem bakot, pedig már idáig 10 őzet ugrattam el. Egyszer azonban egy bokorból kiugrott két bak. Az egyiket 82 lépésről mikor lelőttem, a másik nem nagy távolban az elesettől megállott. Amilyen gyorsan csak tudtam tölteni egycsőű expressemet, oly gyorsan újratöltve tüzeltem a második bakra is 94 lépésről, mely szintén magas lapon találva rogyott össze. Mindkét bak tűzben halt, s nem is rúgott egyik sem. —

A június 26-án 55 lépésről cserkészeten lőtt erős bak már tavaly nem váltott, s ez volt 25-ik bakom, Bészler koma egy szép nyársast lőtt.

Július 12-én István kedves sógorommal mentünk cserkészni Guthra. Este gyalog nem leltünk semmit. Reggel Külső Guthon egy igen erős bakot hibáztam 260 lépésen felüli távolságból. Egy erős bakot, miután kedves sógorom sehogy sem tudta meglátni a nagy fűben, kénytelen voltam én meglőni 90 lépésről. Igen rosszul lőttem, golyóm csak a szügybe szegit érte, s még vánszorgott, úgyhogy kegylövést kellett neki adni 6 lépésről.

1899. dec. 28–29-én tartott körvadászaton Gräefl Jenőnél Poroszlón

lőttünk	2 nap alatt	öreg Kovássy Kálmán	110	patronnal	88	nyulat
		Horthy Jenő	115	?	74	?
		Gräefl Jenő	106	?	66	
		Isaák Pista	98	?	66	
		én	84		66	
		Szilassy Pista	80		59	
	egy nap alatt	Borhy Gyuri	70		21	
		Prónay Endre	70		21	
egy körben »		Gräefl Andor	12		7	
Összesen			745	lövésre	468	nyúl,

de mivel tényleg csak 454 nyúl volt a terítéken, 14 nyulat eltagadtunk!!!

1900 1900. január 21-én és 22-én Kálmán öcsémnél vadásztunk a bérelt területén, hol már két év óta nem vadásztunk. Sajnos sem a lövéseket, sem az elesett vadak számát név szerint nem jegyezte senki. Mindkét napon iszonyatos köd volt, ami nagyon megrontotta vadászatainkat, mégis a két nap alatt lőttünk 562 nyulat. Legtöbbet lőtt Kálmán öcsém, 87-et. 11-en voltunk vadászok. —

1900. január 24-én

Igari vadászaton a 3 Székyn kívül csak én és fiam vettünk részt. Fiam 7 nyulat lőtt, hiba nélkül, én eltoltam egynéhányat a simpla puskával.

Idényösszegzés 1899.

őzbak	8 golyóval 7*
nyúl	172
fogoly	13
erdeiszalonka	1
sólyom kánya	9
összesen	203 darab

*[Első ilyen megjegyzése! Eddig söréttel is lőtte az őzet].
Legtöbb [nem írja].

1900. mart. 17-én a jégveremben óriás görényt fogtak kis kutyáim (ez már a 6-ik görény). Mivel legjobb kutyámnak, az öreg Berkesnek, ki mindig első és legjobb minden fogásnál, igen nagy küzdelme volt, míg megölte, s alkalmasint vesén is harapta szegény jó kis kutyámat a szemtelen féreg, mert másnap már nagyon beteg volt szegény kutya, s estére, nagy sajnálatomra, ki is múlt.

Szarkát ápr. 1-ig lőttem az Ebesen vagy 8-at.

Ápr. 28–29-én Bészler komával cserkésztem. Mindkét nap 1-1 bakot lőttem, a koma is. Elhibáztam 9 bakot, mégpedig kettőt alaposan, a többi hibára volnának kifogásaim, de mert minden rossz puskásnak van kifogása, semmit sem szólok.

Május 6–7-én hárman cserkészünk. Szúnyoghy Sándor egy gyönyörű agancsú bakot, Bészler koma két jó bakot, én meg egy nagyon hitvány 6-os agancsú bakot lőttünk. Az én bakom, daczára, hogy hatos, csak kétéves volt, de bolonddá tett, hogy agancsa tokban volt, s mert már ilyenkor nem szokott tokos lenni a Guthon csak a nyársas, de az is ritkán, nagy agancsúnak néztem. Még azonfelül expansív golyóval, igen csúnyán lőttem, az egész gerinczét hasznavehetetlenné roncsolta a golyó. A koma látszóes expressével voltam. A látszó felséges, de a puska rosszul hord. Elhibáztam vele 3 bakot, nem kapitálisakat, de úgy kell nekem, miért lettem hűtlen jó expressemmhez.

Május 27. kedves Feleségem, kis Marcsám, s Marcsa nevelőnőjével, Recch Elza kissasszonnyal, s külön kocsin kedves Mónár komám társaságában kimentünk a Guthra őzcserkészetre. Még az este Bészler koma a kis Marcsával, én Margitommal s a kissasszonnyal kimentünk – mind kocsin – cserkészni. Mi láttunk 12 őzet, mikből egyet gyönyörűen elhibázva, üres kézzel tértünk haza. Úgy a koma is! Másnap, 28-án hajnalban koma Belső Guthra, én a Külsőre mentünk cserkészni. Kevés járás után vadászszekeresem, az öreg Guthi mutat nekem egy erősnek látszó bakot, de hozzáteszi, hogy „tokos”, mire én kijelentettem neki, hogy nem lövöm, gyerünk tovább. Amint a koci továbbgördült, látjuk mindketten, hogy a bak agancsa igen tokos, de valami monstruózus nagy valami van fején. Azonnal elővettem expressemet, s egy jól meg nem irányzott lövéssel, 59 lépés csekély distanztáról gyönyörűen elhibáztam!!! Mindketten láttuk amint, bár nem nagy kedvvel, de ballag. Hamarosan leszállva a kocsiról, Guthi a nyomon, én meg kerülve – mert egy nagy sűrű cserjésbe ment be – elibe iparkodtam jutni. Alig tettem néhány lépést, iszonyúan vánszorogva egész tiszta helyre jött az én őzem, s így nagy nehezen vánszorogva, csendesen vonult el előttem, amikor is azt tartva, ami bizonyos, csak bizonyos, expressel megadtam közlőről a kegylövést. Mindketten odalépvél elképedvél láttuk az őz iszonyatos vastag, czafatos, több helyen vérző, undorítóan csúnya agancsát, mely csak a vége felé ment két ágba s úgy nézett ki, mintha egy óriás tekenő [?] lett volna a fején, aminek a szélczafatjai majdnem a szeméig értek le. A csudálatos állat egy parókás őz volt, soha nem láttam ilyen őzet, agancsot is csak egyet láttam a millenáris kiállítás horvát pavilonjában. Sajnálom, hogy meg nem mértem, mennyi súlyt hordott fején ez a szegény őz, de az abnormis agancs méreteit érdemesnek tartom feljegyezni:

letisztítatlanul a bőrben		letisztítva	
a két agancs körmérete	37 cm	mivel a rózsák össze vannak növe,	
az ágak szétválásánál	24–24 cm	külön mérni nem lehet	
a paróka magassága	27 cm	a két rózsza körmérete	29 cm
Sajnálom, hogy az agancsok súlyát		jobb ága különválásnál	16 cm
letisztítatlan nem mértem meg.		bal ág	17 cm
		jobb ág a szemág alatt	17 cm
		bal ág	17 cm
		jobb ág agancscsúcs távolsága	9,5 cm
		bal ág	9 cm
		jobb ág hossza	23,5 cm
		bal ág	23 cm
		agancscsúcsok távolsága	13 cm
		Összesen	174 cm

A májusban lőtt két őz egyikét, egy jó hatos bakot, később találtak meg hasznavehetetlen állapotban, de agancsa megvan. Aug. 5-én a két bakot kocsiról cserkésztem, velem voltak kedves feleségem, Király Ilona és Marcsa leányom, mindkét bak kimúlását látták, mindenik szíven volt találva expressel. Szept. 9-én Ikó[?] komával, s Mónár komával voltunk kint. Ikó[?] egy szép 6-os bakot lőtt Mauserrel, én egy erős hatost és egy erős villást, a 6-ost 79, a villást 65 lépésről.

Okt. 28–29-iki guthi vadászatunkon esett: 13 őz, ebből 6 suta, 28 nyúl, 17 fácán, 1 vadmacska, B. Lajos lőtte, 6 róka. Elsréteztek 11 bakot, énrám nem jött őzbak, sutára nem lőttem.

Édes jó Anyám nov. 26-án beteg lett, tüdő- és mellhártya-gyulladásban, ettől fogva jan. végéig sehova sem mentem, sem nem vadásztam. —

1901. jan. 16-án Debreczenben voltam szánkón, puskát is vittem. Hazajövet a Vecsey Zoltán tallóján (a Vértessy-féle földön) egyenesen jöttem haza. Közel a tanyához egy róka feküdt a tarlóban, bevárt csengős szánkón, meg is lőttem.

Idényösszegzés 1900.

őzbak	9 mind golyóval
nyúl	21
fácán	1
fogoly	3
göyser	1
kvakvarjú	1
róka	2
kövisas	1
sólyom	5
összesen	44 darab

Biz' ez csekély!

Az egri érseki uradalomnak felsőtárkányi 11 ezer hold erdeiben a szarvasok veszedelmes túlszaporodása folytán a minister megengedte ezeknek febr. 28-áig való pusztítását. Gesztes Lajos ur. erdőmester, kedves barátom meghívása folytán febr. 15-én és 16-án ott cserkésztem, s lőttem körülbelől 225 lépésről – egycsővű expresssemmel – egy hegyoldalból, a másik orom tetején álló, erős nyársas bikát. Egyet ugrott s lecsúszott a meredek, roppant havas hegyoldalról. Egész idő alatt nem láttam több bikát. Azért lőttem ezt a szegény nyársast, mert már nem akartam most is suszterül eljönni. Nem is tettem ezen egy lövésnél többet. Tehenet igen sokat láttam, lőhettem volna is eleget, de ez nem érdekel. Bészler kedves komámmal voltam fenn, ki 3 tehenet lőtt tegnapig, és egy rókát. A tehenek közül azonban egyet oly magasról lőtt, hogy mire a nagy hegyről legurult, a sok kő annyira összenyomta, hogy őzzé változott. Rágom is az öreg fülit! — Ezt a lövésemet tettem pápaszemmel először!!!

1901. ápr. 3–4. Új erdészünk, Szűcs Kálmánnak volt szüksége több bakra. Azért lőttem én is, Bészler komám is 4–4, összesen 8 bakot. Mi csak 2–2 őzt hoztunk el. Az őzek igen rosszak, igen rosszul rakodtak, s még most is kivétel nélkül mind tokosak.

Ápr. 25. Szilassy Pista, Szúnyoghy Sándor és én egy kocsin mentünk cserkészni. Már mindegyiknek volt bakja, csak nekem nem. Miután én már három, nem elég erős bakra nem lőttem, naplementkor éppen a nap iránt, egy nagy csomó rőzserakás mellett, megpillantunk egy őzet, mire én vadászszekezemről lecsúszva elmaradtam. A nagy távolság (116 lépés) és rossz világítás miatt nem tudtam kivenni, bak-e az őz vagy suta. Szilassy Pista, kinél a látcső volt, erre megnézte az őzet, s azt mondta, erős bak. Kocsisom is, ki igen jó szemű, állította, hogy bak. Én hát gondolkozás nélkül lőttem. Amint puskám nagy füstje miatt többé nem láthattam az őzet, a még gukkeren folyton néző Pista barátomtól kértem, megvan-e? Ő feleli megvan, de arról nem álllok jót, hogy bak. Hát melyikről állasz jót? Amelyik ott nyargal, és mutatja. Szúnyoghyval odamentünk aztán, s láttuk, hogy szépen löve ugyan és kimúlva ott fekszik a szép suta. Hogy esett ez nékem?! A dolog pedig úgy történt, hogy a nagy rőzserakás egyik oldalán a bak, másikon a suta állott úgy, hogy Pista nem láthatta a sutát, én meg nem láthattam – mert én a kocsitól jól elmaradtam – a bakot. Így esett meg a baj!! Előzőleg egy – az idén – elég jó bakot lőttem 94 lépésről, de most mindnyájan 2–2-őt akartunk vinni. Akartam még egyet löni! —

Máj. 16-án Bészler koma és Szilassy Pistával Guthra mentem cserkészni. Első nap semmit sem lőttünk őzből, de Pista két nagy vadászó komondort, kik hárman voltak, két gyönyörű golyólövessel leterített. Én a harmadikat Mannlicheremmel – amivel ma vadásztam először – szabályosan elhibáztam. — 17-én egy elég jó bakot lőttem a Mannlicherrel estefelé, füsttelen porral, félburkolatú golyóval. A lövésben az volt a különös, hogy az őzre csak egy lövést tettem, és tűzbe múlt ki. Mindamelllett a jobb lapoczkáján egymástól 8 cm távolra két egyforma kis lyuk támadt. A bal oldalán meg egy kerek lyuktól 10–12 cm távolra egy nagy, összeroncsolt szélű, másik lyuk is volt. Így hát be is, ki is a két nyílás közt löcsatorna keletkezett, amely szívét, tüdejét széttépte a baknak. Hogy lehetett hát, egy golyóval 2 lyukat löni, ezt tessék kitalálni?! A bak igen öreg, torz agancsú volt, csúnya kis agancs.

Július 31-én egy nagy testű, de csúnya – villás – agancsú, abnormis bakot lőttem 61 lépésről Mannlicherrel. Ez is visszarakott, rossz agancsú, öreg bak volt. Magam voltam.

Aug. 9-én gyalog cserkészve lőttem egy igen csúnya, torz agancsú bakot 78 lépésről. Ennek jobb pofája keresztül volt löve, s a seb el volt revesedve.

Aug. 10-én egy gyönyörű agancsú és testű 30 kilós bakot lőttem 46 lépésről. Azt hittem, ilyen szépen fejlődött agancsú bak nincs is az idén. Mindkettőt Mannlicherrel lőttem. Sokat sípoltam, de bak nem ugrott. Erős szél volt. —

Oct. 30. és 31-én tartott guthi hajtóvadászatunkon elesett 12 őz, 46 nyúl, 26 fácán, 3 fogoly, 4 erdei szalonka, 2 róka. Ott voltunk: Csanak Jani, Bészler Lajos, Szúnyoghy Sándor, Székly Pista, Gencsy Samu, Gencsy Berti, Gräefl Jenő, Szilassy Pista, Kálmán testvérem és én. Utóbbi öten fel is borultunk. —

Idényösszegzés 1901.

szarvasbika	1
őzbak	10
őzsuta	1
nyúl	20
fácán	2
fogoly	5
erdei szalonka	1
székács	1
héja sólyom	4
összesen	45 darab

Legtöbb [nem írja].

1902 1902. május 7-én kimentem a Guthra őzre cserkészni, de az őzek veszett módon vadak voltak. Kettőre rém messziről tüzeltem, siker nélkül. Két albino fácánkakast azonban expressel meglőttem, s húsa igen jó volt. —

December 9. Kálmán kedves fiammal, ki szabadságon van itthon, kimentünk a Guthra, hol 3 őzet lőtt a többik közt. —

December 13. (Guth) hajtóvadászat. Kálmán fiam is itt volt, ki ez nap 1 vaddisznót, 5 fácánt és 2 nyulat lőtt.

Idényösszegzés 1902.

őzsuta	1
nyúl	31
fácán	7
fogoly	9
sólyom	1
összesen	49 darab

1903 1903-^{ik} év

Ápr. 10-én Erdésziünknek okvetlen szüksége lévén egy őzre, egy vén kajlát lelőttem neki. Magamnak is akartam egy pár bakot löni, de az őzek oly rémítő vadak voltak, hogy nem lehetett megközelíteni annyira sem, hogy távcsővel felismerhessem őket. —

Április 25. A ma először lőtt, s 73 lépésről szépen lőtt bak volt az 50-ik bakom.

Máj. 23. Tévedésből lelőttem a nagy sutát, 20 korona az ára!!! Máig 66 őzet lőttem.

Dec. 16-án és 17-én igen kellemetlen, esős időben vadásztunk a Guthon, részt vettek a vadászatban: Bészler Lajos, Gräefl Jenő, Szilassy Pista, Gencsy Samu, Szunyoghy Sándor, Molnár Gyula, Széky István, Kálmán testvérem és én tagok, vendégek: Kálmán fiam, Kaszanyiczky Endre, kit tagnak fel is vet-tünk. Esett (az esőn kívül) 12 őz, 16 nyúl, 29 fácán, 1 róka. Magam 3 öreg cselédet, köztük, fájdalomra, egy nagy öreg bakot lőttem, agancstalanul.

Az egyeki vadászaton 1904. január 27-én, volt 39 vadász, esett 200 nyúl. Magam, hogy körbe soha sem szoktam lőni, ilyen helyen, ahol mindenki bepuffogat, igen falsul maradtam. Csak 5 nyulat lőttem, 3-at azonban eltaszítottam.

Jan. 28-án Kálmán öcsém gyönyörű területén [Füred (Tiszafüred)] körvadásztunk tízen. Lipcsey Árpád, Justus Gyula, Schleiminger Laczi, Gräefl Jenő, két Kállay Zoltán, ifj. Kovács Kálmán, Turzó patikus, Kálmán öcsém és én. Soha ilyen kevés nyulat ezen a szép területen nem láttunk, és soha ilyen gyalázatos rosszul nem lőttünk. Mindenki rosszul lőtt, de a pálmát a két Kállay vitte el. Magam is hat nyulat hibáztam el. 1904

Idényösszegzés 1903.

őz	9	
nyúl	34	
fácán	2	
fogoly	4	
erdei szalonka	1	
sólyom, vércse	11	
összesen	51 darab	[61 darab]

Nov. 1. Füred. Kálmán öcsém remek kopóival vadásztunk ketten. Esett 9 nyúl, 1 vadmacska, 2 róka, a macskát majd' 2 óra hosszáig hajtották a kutyák. Remek, gyönyörű bundája volt, a rókák igen nagyok voltak. —

Nov. 17. Guth. Az őzbakra mikor rálöttem, még megvolt mindkét, igen szép agancsa, de vagy 50–60 lépésre még elment, mert nagy távoból sréttel lőttem reá, s mikor megtaláltam, már mindkét agancsa letörött, s a nagy harasztban nem is leltem meg. —

Idényösszegzés 1904.

őzbak	5	
nyúl	78	
fácán	1	
vadkacsa	3	
róka	2	
vadmacska	1	
sólyom	1	
összesen	91 darab	

1905. ápr. 16-án erdészünk részére egy sutát lőttem, és a szokásos cserkésző levesnek egy kakast, expressel mindegyiket. — 1905

Ápr. 27-én (Igar [Tiszaigar]) az erdőn egy törpe sólyom bosszantott sokáig. Mindig elment s mindig újra fűztuskóra ült, mikorra lőtávolba kaphattam volna. Egyszer aztán, mikor felrebbent, igen sűrű fűzgallyak közt, mégis rálőhettem. Le is esett – egy tojó fácán!!! Majd' felakasztottam magamat ezért a szerencsétlen tévedésért. Soha itt fácán még nem volt, mióta ember lakja Igart. Hát hogy gondolhattam volna én, hogy a törpe sólyom, ez az átkozott fogolypusztító, fácántyúkká változzék?!

Dec. 21-én a füredi körvadászatban részt vettek: Lipcsey Árpád, Imre Tamás, Virmay [?] Géza fiastól, Schleminger Laczi, Justus Gyula, Kálmán öcsém, fiam, én. Esett 93 nyúl, kevés hajtó volt, 75, rengeteg nyúl kiment, rosszul is lőttünk.

1906 906. jan. 6. (Tisza-)Eörsön Klein Sándor úrnál vadásztunk. Ez a terület az előbbi bér-
lők által nagyon elhanyagolt volt. Alig akadt meg rajta egy-két vad. Klein úr azonban
igen nagy gondot fordít a vadgondozásra, s már most is igen szép vadállománya van, s
hogy mégis 18 puskás után csak 83 nyúl esett, oka, mert igen igen rosszul lőttünk, s a
befele lövő urak rengeteg mankós nyulat csináltak. —

Jan. 24-én Egyeken vadásztunk, tenger vadász, tenger hajtó, tenger nyúl, tengerebb hi-
bázás, eredmény 230 lábatlan nyúl.

Jan. 27-én [Tisza-]Szőlősen Györgyey Ödön barátomnál vadásztunk, hol nem annyira
az eredmény, 35 nyúl, volt élvezetes, mint a kedves társaság, s páratlan szíves ellátás.
Elég jól lőttünk, de bizony vadászatra sivár patria ez. —

Jan. 30-án és 31-én [Tisza-]Derzsen kedves Szilassy Pista barátomnál vadásztunk –
csak a háziak és az öreg B. Andris kedves barátunk – konyhára egy kis februárra való
nyulat néhány hajtóval. A nyulak igen vadak voltak, de temérdek volt, így aztán mégis
lepuffantottunk vagy 83 darabot, elég sok szép hibázással.

Idényösszegzés 1905.

őzsuta 2, bak 2	4
nyúl	83
fácán	5
fogoly	38
fűrj	1
goyser	1
róka	3
görény	1
héja, sólyom	2
vércse	5
szarka, varjú	43
kóbor kutya	2
kóbor macska	6
összesen	194 darab

Idényösszegzés 1906.

nyúl	55
vadkacsa	1
fogoly	14
víziszalonka	1
erdei szalonka	1
nagy héja	6
kissólyom	5
vércse	8
tarkavarjú	24
mátyás	1
összesen	116 darab

1907. jan. 13-án Györgyey Ödön barátomnál vadásztunk körbe. A rettenetes nagy hó miatt alig tudtunk menni, kevés nyúl volt. Elég jól lőttünk. 1907

Idényösszegzés 1907.

nyúl	12
fácány	13
fogoly	7
szalonka	3
róka	1
héja, sólyom	10
szarka	9
vércse	3
tarkavarjú	22
kóbor kutya	1
kóbor macska	10
összesen	91 darab

1908. márt. 4–ápr. 9-ig Fácánkakas több maradt meg, mint amennyire szükség van, azért a tenyésztés érdekében néhány kakast le kellett lőnöm a tilalmi időszakban. 1908

Ápril. 9-től máj. 12-ig Az üregi nyulak a faluból szabadultak a kertbe, és nehogy elszaporodjanak, lepuffantottam őket. —

Kedves Kálmán fiam meghívására – ki a gondnoksága alatti vadászati jog bérlőjétől, b. Vay Imre úrtól, részemre kieszközölte egy szarvasbika lelövését – szept. 30-án megérkeztem hozzájuk Kőrösmezőre.

Oct. 1-én a hajnali bögésre már kimentünk együtt a studenai erdőrészbbe, amely részen való cserkészetet engedte át nekem a Báró. Kálmán fiam vezetése mellett mentem ki. Hallottam is két bikát bőgni, de már nem tudtunk elibe kerülni egyik bögő bikának sem. Eredmény nélkül tértünk a studenai erdővédlakásba. Kedves fiam innen elment a Stebnába cserkészni. Délután egy ügyes fiúval, kit vezetőmnek rendelt mellém Fiam, kimentünk. Ismét hallottunk két bikát bőgni, de nem tudtuk beközelíteni. 2-án hajnalban és este is sikertelen volt cserkészetem. Reggel kettő, este három bika bejött nagy távolságba. 3-án setétben indultam, amint az első meredek gerinczen – már majdnem a legtetején – nagy csendben másztam felfelé, alig 15–20 lépésnyire egy bika először elkezdett mormolni, majd nagy bőgéssel felém közeledni. Nagy recsegéssel a sok száraz gally közt, készen vártam, de a koromsötétben egy atomját sem bírtam meglátni. Úgy ment el előttem, keresztül a cserkészúton, örökre ... Még két bika bőgött messzire, de eredmény nélkül ballagtunk haza, hogy a meglehetősen fáradságos utat kipihenve, délután újra folytassam a cserkészetet. —

Délután ½ 3 órakor már útban voltunk, s mivel kedves Fiam egyik öreg erdővédje, az öreg Hamut, már megsokallotta hiábavaló fáradságomat, velem jött, azt mondván, hogy most már majd ő vezet engem. Az ő akaratával indultunk el már ½ 3 órakor. Az öreg elég könnyű úton vezetett mindig felfelé, míg egy nagy széltöréshez értünk, hol alig álltunk meg egy kicsit szuszogni, előttünk 80–100 lépés távolra elbődült egy bika, de nem bírtuk meglátni, mert egy mellettünk levő völgyben törtetett lefelé. Mit volt mit tenni, neki kellett vágni a széltörésnek. Rettenetes küzdelemmel a széltől ledöntött

nagy fenyőkön kellett végigmenni, egyikről a másikra lépegetve – mert a földön lehetetlen volt menni –, míg végre felértem egy oromra, ahonnan megláttam a bikát. Egy kisebb orom felett, a tőlem harmadik ormon, három tehénnel állottak, mindnyájan csendesen, de rettenetes messzeségben. Gyorsan kellett határozni, meg kockáztassak-e ilyen igen nagy távolságból egy lövést? És győzött bennem a vadászkapzsiság: hátha!!! Gyorsan egy tuskóra leülve két lábamat egy-egy kidőlt fára helyeztem, s térdemre könyökölve, kedves jó 500-as egycsővű Kirner-féle expressemet felschnellerezve, roppant vigyázva, telecélzgombbal a gerinczét czélozva a bikának, sütöttem el, minden nagy remény nélkül. A füst el sem oszlott, mikor fegyverhordóm nagy hévvel kiáltja: „lerogyott”! Magam is alig akartam szemeimnek hinni, mikor a lövés helyétől csak a három tehenet láttam távozni, de még akkor is kételkedtem, tekintve a rettenetes, több mint 400 lépés távolságot. Még végre az öreg Hamut is bizonyította, hogy lerogyott, csak azt nem tudta bika-é? vagy tehén? Roppant meg voltam lepette, s örömem határtalan volt, mert ez a lövés, csakugyan egy gondosan és nyugodtan végrehajtott lövés volt ugyan, de ilyen távolból, hogy mégis eltaláltam, óriás szerencsének kellett hozzájárulni. —

A lövést ½ 5 órakor tettem meg, fegyverhordóm azonnal rohant a lövés irányába, minduntalan felhencseredve a nagyon rossz talajon. Mink is indultunk az öreg Hamuttal. Először egy nagyon meredek völgyön kellett nyakig érő Epilobiumban átmászni, mikor egy kis gerinczet elértünk, még köztünk volt egy nem annyira meredek völgy. Mire azonban erre a kis gerinczre felvergődünk, már a megdermedt bikánál lihegett fegyverhordóm, s mikor meglátott bennünket, nagy örömmel kiáltotta, hogy „tízes” Csakis akkor nyugodtam meg, s küzdöttem magamat csendesebben által a másik völgyön, hol szintén igen nehéz volt a járás, mert új ültetés volt, s rengeteg száraz fenyőgallyon kellett magunkat átküzdeni, végre agyonizzadva odaértünk, s meghatottan állottam meg a kimúlt gyönyörű állat felett. —

Lövésem közletről is correct lett volna. Golyóm – aczélhegyű 500-as – a lapoczka hátulsó felén ütődött be, és, mivel ferdén állott a bika, szívet és tüdejét roncsolta szét. A bika a lövés után csupán egy óriás nagyot ugrott, s helyben maradvá rogyott össze. Mire mi odaértünk, teljesen meg volt dermedve. Golyóm nem ment keresztül rajta, sőt ki sem tágult, amit a szertelen nagy távolságnak tulajdonítok. A bika nagy, de világos színű volt, agancsa tízesben elég erős, szabályos, szép lombár. Naplemente előtt már levágta az öreg Hamut az agancsot, s azzal nagy örömmel értünk még a sötétség beállta előtt éjjeli tanyámra, hol már este pompás szarvasmájjal traktált meg háziasszonyom. A bika húsát és bőrét másnap hozták le. —

4-én reggel Kőrösmezőre mentem, kedves menyem, különösen kedves fiam nagyon örültek szerencsémnek, s mindenki gratulált, mert a nagy távbeszélő-összeköttetés miatt mindenfele elhíresztelték vadászati kísérőim az esetet. —

Idényösszegzés 1908.

szarvasbika	1
nyúl	66
fáczán	10
fogoly	27
fűrj	1

róka	1
sólyom	6
tarkavarjú	6
szarka	14
kóbormacska	10
összesen	142 darab

Kevés vad, kevés vadászat, nyomorult eredmény! az 1909–10. évi vadászidényben.

Idényösszegzés 1909.

nyúl	13
fogoly	3
héja, sólyom	3
szarka	2
macska	4
összesen	26 darab

Az utolsó bejegyzés a naplóban: „1910ik év”, erre azonban már semmit nem írt. Nem tudjuk, hogy valóban abbahagyta-e a vadászatot, vagy csak a naplóvezetéssel hagyott fel.

4. 152. Öz Jegyvel

1.	Csirépfalva örsuta	1870	nov 25	
2.	" " "	1871	Dec 21	
3.	" " "	1872	nov 26	
4.	puosta thistfaludönön	1885	sept 25	
5.	Gyúth örsuta	1887	Dec 9	
6.	" öregörbál	1890	apr 10	
7.	" öregörbál	"	nov 9	
8.	" " suta	"	Dec 23	
9.	" " "	1891	Dec 29	
10.	" " bál	1893	máj 16	
11.	12. " " bál	"	" "	
13.	Jelkötölköny öregbál	"	Dec 6	
14.	Gyúth nyázasbál	1894	máj 2	
15.	" öregbál	"	" 4	
16.	" " "	"	Oct 14	Herceime 48 lépéssel
17.	" öregsuta	"	nov 2	
18.	" öregbál	"	"	Herceime 15 lépéssel
19.	apátfalva öregsuta	"	Dec 4	
20.	Gyúth suta	1895	nov 12	
21.	" öregbál	"	" 14	
22.	" suta	1896	apr 25	Herceime 174 lépéssel
23.	" öregbál	"	" 26	
24.	" " "	"	" "	
25.	" " "	"	aug 11	Herceime 17 lépéssel
26.	" " "	"	" "	168 "
27.	" " "	"	" "	
28.	" öregbál	1897	august	Herceime - 33 lépéssel
		1898	aprill 18	Herceime 10 lépéssel postával
29.30.31.32.	" gyúth suta	"	December 21	
	" öregsuta	"	" "	Herceime 10 lépéssel
	" nyázas	"	" "	" "
33.	Gyúth villás	1899	apr 29	Herceime 17 lépéssel csapattal
34.	" " "	"	30	Herceime 18 lépéssel
35.	" " "	"	máj 18	Herceime 82 lépéssel
36.	" " "	"	" "	" "

9. 9. 1908 Jan 22
 6. 2. 1909

86.5

Megjegyzések és kiegészítések

1/ A sörétlövészek „messzeségét” illetően a lelépett távolságokat olvasva gyakran még hitetlenkedünk is. Itt három dologra hívnánk fel a figyelmet. Az egyik mindjárt az alkalmazott fegyverek öbnagsága. A 8-as puskával és nagy szemű söréttöltettel – s ez lenne a másik tényező – a mi fogalmaink szerint nem is kiszámítható távolságból lehetett lövéssel próbálkozni. Mindehhez harmadikként idézzünk egy szakirodalmi leírást:

„A régi elöltöltő fegyvereknek volt egy kitűnő tulajdonságuk, hogy lőtávolságuk a mai modern sörétes fegyverekét jóval fölülmúlta. A lövedéket, tekintet nélkül a sörét nagyságára (átmérője), egyforma eredménnyel továbbították. (...) A régi fegyvereknek volt egy tulajdonsága, hogy jól meg kellett tölteni. Ezt minden vadász tudta is. (...) A régi elöltöltő fegyvereknél a cső formálta önmagának a lőporfojtást, az a keveréssel hozzáalakult a cső belterületéhez, semmi kívánni valót maga után nem hagyott, ideálisan hozzáalakul s ezáltal legalábbis 25 %-al jobb lőképet mutatott a mostaninál és a lőtávolság, hozzászámítva az ölöerőt is – nagyobb volt.”

(Kőváry János: Az igazi vadász fegyvere és tölténye. Magyar Erdész 1912. 21:399.)

2/ Az 1871. évi vadásznaplóban szereplő, a júliusi süldőnyúl-elejtések a korabeli rendeletek szerint nem volt vadászati áthágás. Ekkor még az 1802. évi XXIV. törvénycikk volt érvényben, amely szerint nyulat csak a párzási időként meghatározott február–március hónapokban volt tilos vadászni. Majd az 1872. évi VII. törvénycikk rendelkezik úgy, hogy a nyúlra az általános vadászati tilalom vonatkozik. Ez pedig február elsejétől augusztus 15-éig terjedt.

3/ Az 1802. évi vadászati törvény szerint – megismételve az 1729. évi törvény erre vonatkozó rendelkezéseit – a nemesek, illetve a nemesekhez hasonló jogokkal rendelkező polgárok, utazásaik alkalmával a saját szükségletükre vadászhattak. Ez alól a földesúr által mások vadászata elől elzárt területek, továbbá a bizonyos vadfajokra megállapított tilalmi időszakok voltak kivételek. Kovássy Ferenc naplójában nem nehéz erre az utazás közbeni vadászati szokás továbbélésére rábukkanni.

4/ Az alföldi farkasokkal kapcsolatban hadd jegyezzük meg, hogy azok esetenként aranysakálok is lehettek. Egy debreceni kiadású könyvben írják 1882-ben: „A debreceni juhászok megkülönböztetik a **komondor farkast** és az **agár farkast**. Mind a kettőt volt alkalmam megvizsgálni, s (...) kitömní. Komondor farkasnak nevezzük azt, a melyik még teljes erejében lévén, jól táplálkozhatik, ennél fogva vaskosabb, szőre tömöttebb, barnább és fénylőbb. Agár farkasnak nevezik azt, a melyik elvényülvén, nem képes magát jól táplálni, tehát karcsúbb, színe is fehérebb.”

(Kovács János: Állattani ösmertetés. In: Debrecen sz. kir. város egyetemes leírása. Szerk.: Zelizy Dániel. /Db., 1882/ 167.) Itt egyértelmű, hogy az „agár farkas” az aranysakált (*Canis aureus*) jelenti.

5/ A vadászatról Blásky Ede tollából a Vadászlapban (1883. 325–326.) is jelent meg egy híradás, amelyet itt közlünk.

Zergevadászat a Magas-Tátrában

Idei második vadászatunk zergékre.

Kedves Barátom! Csodálkozni fogsz, míg okát meg nem tudod, hogy van az, hogy az írástól különben annyira tartózkodó barátod, most egyszerre oly gyakran hallatja magát. De a dolog mit elmondani akar, olyan, hogy az nem csak nekem okoz örömet, de sokkal nagyobbat a nap hőséneke. De térjünk a dologra.

Önbuzgalmának köszönheti, hogy a Tisza vidékén különben igen előnyösen ismert a Dianának mindenképen nagy tisztelője az én kedves barátom Kovásy Ferencz Tisza-Füredről, pár nappal ezelőtt a zergevadászok irigyelt czéhébe léphetett. A dolog így történt:

E hó elején a gyönyörű fekvésű Csorba-tó boldog tulajdonosához utaztam, hogy vele némely átalakítást és építkezést megbeszéljek, s ha alkalom nyílik, egy őzbakot zsákmányul ejtsek. Már öreg volt az este, midőn új hálóvendégek érkeztek, kikben örömről pár tátra-füredi vendégre ismertünk. Dr. Szontagh Miklós bemutatta az urakat, mint: báró Stillfried, báró Fischer huszár főhadnagy és a két Kovásy testvért.

Az urak azért jöttek, hogy dr. Szontagh vadászterületén a „Kopa”-n zergékre vadásszanak. – De mint mindenütt a világon, úgy itt is a „magas régiok”-ban a pénteki nap szerencsétlen, s bizonyos baj ér, ha e napon vadászatra indulunk, ha már egyéb nem, úgy hordárunk okvetlen elvesziti a pinczetokot, vagy pedig az őzbak „nagy mint egy szamár” észrevétlenül suhan el a vadász mellett. Tehát a pénteki nap szerencsétlen volt, mit Jupiter Pluvius is igazolni látszott, ki oly bő csatornákból öntötte áldását, hogy bizonyára tavunk is csodálkozott az eső bőségén. S még a házi gazdánk szobájában lógó Aneroïd sem volt képes változtatni az időn!

A két bárónak el kellett utazni, de dr. Szontagh és a két Kovásy testvér kitartottak. Vasárnap reggel oly hideg volt, hogy fogunk vaczogott belé; a száguldó Boreas nagy csomókban hajtotta maga előtt a ködöt. Ez elvette társaságunk minden kedvét és bizalmát, a lovakat elővezették és „adieu Parthie és zergevadászat” mi nem várunk tovább, megyünk haza. De az én kipróbált tótjaimat Stolából, nem egy veszélyes zergevadászat buzgó hajtóit, a gonosz idő nem egyhamar hozza ki sodrúkból; a míg csak egy hasadékokat látnak a meredeken emelkedő sziklán, s a míg távolról egy forintos bankó és egy pohár pálinka kecsegteti, mennek, ha kell mezitláb, akár a Gerlsdorferre.

Visszafelé utazva, a mint a mengusfalvi völgyet elérték, egyszerre csak nagyon kezdik sajnálni úgy a vadászok mint a hajtók az eredménytelenül elmúlt napokat, s egy rövid megbeszélés rögtön testté vált. – Idő van még elég, Bástyának meredek falai közvetlen szomszédságban, s Ruman Jano a hirneves kalauz és Pacsnár Janó kinek számtalan helyen beütött feje talán keményebb a békatavak s a tengerszem közti granitfalnál – mely falon ő, a vizesés egész hosszában egyszer lebukott – nagyon biztattak, hogy minden lehető elkövetnek, hogy a kampósokat lőirányba hozzák. Erre a vadászok is kedvet kapnak s csakhamar fölfelé iparkodnak a hegyen, daczára annak, hogy a feldagadt Hinczko patakban a vadász-czipők és harisnyák egy kelletlen fürdőben részesültek. Nem tartott sokáig s már dörgött a Szontagh „Express”-e, de – eredménytelenül, s a fönt és lent tett lövések szintén nem sikerültek. Már majdnem négyszer tiz „fekete kabátos” rohant át a völgyön, végre elejt egyet a tulajdonos, s ugyanez időben megjelenik egy tisztos vén kampós „nagy mint egy szamár.” – Kovásy Feri barátunk célzó –

puff! melléje, puff! újra melléje, – és a vén s most valóban nagy számár, a helyett hogy menekülne, egyenesen nekifut a csőnek, midőn egy harmadik golyótól szügyön találva esik.

Igy esett meg a dolog, kedves barátom, hogy Kovásy barátunk jogot szerzett arra, miszerint saját szakála mellett, zergeszakált is viselhet.

Reményilem, hogy e vadászati kaland nem utolsó ez ősszel a tájon, s mihelyest valami akad, újra ír valami untatót (Nagy köszönettel fogjuk venni és kérjük is. Szerk.) igaz barátod

az öreg Blásky bácsi.

6/ A Magas-Tátrára és környékére lásd a következő útikönyvet: BARTHA Dénes-OROSZI Sándor: Itt tó van a Tátra ölén Vademecum erdészet számára. (Erdészettörténeti Közlemények XII.) Bp., 1994.

7/ Az 1885. évi legnagyobb napi terítékéhez az augusztus 6-án elejtett 10 vércséhez és 1 szarkához (20 patronból) írja: „Igaron a ragadozó kis madarak nagyon elszaporodtak, ezért rendes üldözés alá vettük, esteli leseken, de a vércsék ropant magasan járnak.” Ma már tudjuk, hogy a vércse az apróvadat nem károsítja, egérrel él. Magyarországon védelmet csak az 1906. évi I. törvénycikk alapján kapott.

8/ A lőjegyzékben feltüntetett kártékony és ragadozó madarakat mindenképpen az 1883. évi vadászati törvény vadvédő, illetve a káros ragadozók pusztítását előíró hatásának kell betudnunk. Ugyanakkor a vadászati statisztikai adatszolgáltatásoknak is tulajdonítható, hogy Kovássy Ferenc is figyelmet fordított ezekre a „tétélekre”

9/ Guth és a Guthi Vadásztársulat

A Nyíradony, Nyíracsad és Nyírmártonfalva községek között elterülő, ma elsősorban erdejéről nevezetes terület a Gutkeled nemzetség legkorábbi birtokaihoz tartozott. Kis- és Nagy-Guth már 1289-ben előfordul oklevélben, ahol az Árpád-korban templomokat építettek. Mivel a falak, illetve az 1594. évi török-(krími)-tatárdúlás után elnéptelenedő puszták családnévből származnak, megtartjuk a Guth (Kis- és Nagy-, illetve Külső- és Belső-), illetve a Guthi-erdő elnevezést, írásmódot.

A két falu 1660-as elpusztulását követően a területet Debrecen előbb zálogban és bérletben bírta, majd a XVII–XVIII. századok fordulóján a város tulajdonába került. Az eredetileg alföldi, gyöngyvirágos tölgyes vegetációjú erdő már ekkor jobbára sarjzatatott, kiritkult állományú volt. A XVIII. század végén, II. József idején készített kimutatás szerint az akkor 8632 hold 491 öölnek felmért erdőből csak 4716 hold 1023 ööl volt faállománnyal borított. A többi részt a kaszálók, legelők, helyenként pedig a szántóföldek foglalták el.

A város mind az 1729., mind az 1802. évi vadászati törvények alapján igyekezett az idegenek, elsősorban Szabolcs megye nemességé, vadászatát saját határában tiltani, de kevés sikerrel. Ugyancsak kevés sikerre vezetett az a törekvés is, amelyet 1814-ben Kémeny Mihály városi erdőmester kezdeményezett, ti. az özlővést az erdőkben, így Guthon is, tiltsák be. Sem a vármegyei nemesek, sem a sa-

ját városi polgárok nem fogadták el ezeket a tilalmakat, így a város 1836-ban (3 évre szóló szerződéssel) a vadászat jogát bérbe adta. A bérlő csak debreceni polgár lehetett, aki azonban egyáltalán nem törődött a kártékony állatok irtásával. Így a vadászból befolyt bérleti összeg kevesebb volt, mint például a farkasok által a legelő marháknak okozott kár. Ezért a bérleti rendszert 1845-ben meg is szüntették, és a polgároknak ismételten biztosított szabad vadászatától várták a ragadozók féken tartását.

A továbbiakban közöljük a Guthi-erdő területén keletkezett vadásztársaság, illetve magának a vadászterületnek a leírását. (Vadászlap 1886. 200–202.)

Hazai vadászterületek.

A gúti vadászterület.

Szabolcsmegyében a Debreczen–Nagy-Károly felé vonuló országút mentén, a nagy-aradványi egykor híres csárda mellett, mint egy hét kilométer hosszúságban, s öt kilométer szélességben, két végén kissé kiszélesedett hosszas négyszög formában fekszik Gút, Debreczen város tulajdonát képező szép erdő-birtok majdnem 9000 kath. hold területtel.

Észak és kelet felől gr. Károlyi Tibor nyír-adonyi uradalmi erdőségei, dél és nyugat felé Pusztá-Bagos, Árdányháza és Sámson illetve a tamási puszták határaitól van körítve, s csakis a bagosi pusztá mintegy nyolcz kméter széles buczkás síksága választja el ama nagy erdőségektől, melyek *Nagy-Csere, Haláp, Fancsika, Bánk* és *Pacz* név alatt 31 ezer kath. hold területtel benyulnak egész Biharmegyébe Hosszú-Pályi, Monostor-Pályi és Bagos határáig, és szintén Debreczen város tulajdonát képezik.

Valószínű, hogy egykor közvetlen összeköttetésben állottak az erdőrészek egymással és a Nagy-Csere kivételével mind valamennyi népes község volt s a török háborúk alatt pusztultak el, a miről az erdőben itt-ott fenn álló romok – a Gúton pedig nagyterjedelmű templom-maradványok – határozottan tanuskodnak is.

A gúti erdő nyugat felül félkörbe futó domblánczolatokkal kezdődik és keleti irányban vonulva, kis völgyeletekkel, itt-ott apró nádasokkal, melyek mintegy öblözeteit képezik a nyír-adonyi nagyterjedelmű szikvizes laposnak, az ugynevezett *Fényes tónak* s végre is síksággá lapul a terület, azonban hullámos homoktalaját folyvást megtartja.

Növényzete változatos és szép, majdnem parkszerű részletekkel.

Vannak sötét pagonyok és sűrű *kocsányos tölgyekkel*, nagy tisztások, közepén *rezgőnyír* csoportokkal, homokbuczák *fehér nyársudarakkal*, kis erdőzugok, a hófehér kedves *nyír* erdőekkel.

A cserjék különböző faja az erdő alrészét sűrűvé teszi; vörös és fekete *gyűrű, galagony, bodza, kecskerágó, kőkény*, melyekhez járul a növényzet sűrűsége – a métermagasságu páfrányok, a sűrű perje-fű: elég rejteket adnak a nyugvó vadnak arra, hogy ott meghúzhassa magát és békében folytathassa a tenyészetet.

A gúti erdő-birtok két részből áll – a belső és külső Gútból; míg az utóbbiban összesen három-négy magánbirtok van, addig a Belső-Gúton 70 magánbirtokos mintegy harmadfélezer kath. holdon belterjes gazdálkodást űz, igen természetesen az erdőmiveltés nagy hátrányára és nagy kárára.

Mert hát Debreczen város erdőbirtokviszonyai oly speciálisok, hogy páratlanul állanak az egész országban s nem kevés figyelmet érdemelnek éppen azért, mert azok gyökeres rendezése éppen folyamatban van.

Ugyanis még a mult század utolján Debreczen város tulajdonát képező 45 200 ktr. hold erdő-birtokon a közlakosok marha-tenyésztése érdekében az erdőkben lévő nagyobb tisztásokat zálogba adta a város egyes birtokosoknak, hosszú évekre, mely zálog időnként megújítottán, eme birtokviszonyok mostanáig fenállanak.

Ennek a nagyon elítélendő eljárásnak szomorú eredményei lettek az erdő-gazdálkodásra nézve, mert a nagy nyájak végig csatangolva az erdőkön, megakadályozták az erdők megújulását, s a gyökér- vagy mag-hajtások lelegetésével azok megsűrűsödését.

Természetes, hogy a vadtenyésztet is megakadályozták; – mert a vad a csendet és magányt kedvelvén, ott, a hol száz gulyának kolompja és száz és száz nyájnak, ezer és ezer csürhének a csöngetyűje hangzik fel végig az erdőkben, ott a vad meg nem honosulhat; – a mi kevés meghúzódik a sűrűben, az ebek harminczadjára jut, mert a nyájakkal száz és száz nyájörző eb csatangol szertesztét.

Az emberi kapzsiság, mely telhetetlenségévé szokott fokozódni, mindig nagyobb és nagyobb mértékben fejlődött ki a zálogbirtokosoknál, kiknek az erdei tisztások eredetileg csakis szénagyűjtés végett, mint kaszálók, lettek átengedve; oda idővel marháikat hajtották téli legelőre, majd a dombosabb helyeket szántóföldekké hasogatták fel, tanyákat építettek az erdők közepén, s űztek ott oly gazdálkodást, mely nekik az elvetett mag után adott két (2) magot, de utódaiknak okozott töméntelen kárt, melyet egy századig fognak megsínyleni.

A vad-tenyésztésre pedig ártólag elszórtak egy nagy egyiptomi csapást azzal, hogy nyájuk elárasztották a talajt *kulanccsal*, mely minden a talajon járó élő lényt pillanat alatt ellep és oly rettenetes akadályt képez különösen a szárnyasvad tenyésztére, mely azt minden csapásnál jobban sújtja.

A gúti erdőnek az volt a szerencséje, hogy a várostól legtávolabb feküdt s ez a 24 kilométer messzeség némi akadállyal szolgált a folytonos háborgatásnak; és különösen az erdőnek ama része, mely külső Gútnak nevezetik, miután alig három kisebb erdőbirtok van csak benne: még elég csendes pagonyokkal bír.

Ennek lón azután az az örvendetes következése, hogy az előtt 15 évvel, a külső-gúti csendes pagonyokban három őz jelent meg, s vert ott tanyát s alapított egy családot.

Honnan jöttek, mely vidékről költöztek ide, ki tudná azt megmondani; legvalószínűbb, hogy a szatmármegyei gr. Károlyi-féle vadasokból riaszthatta el valami ádáz farkas; elég az hozzá, hogy megtelepedtek.

Az akkori erdész, Simonffy, egy korán elhalt, kitünő, derék *Waidmann*, rendkívüli örömet érzett ez új aquisitionál; sózót állított fel, szigorú tilalmat tartott, üldözte a dűvadakat, és sokszor forró nyári időben ezen a víz-szűk területen vályukat rakott el friss kút vízzel, hogy a szomjazó vad megüldithesse magát s ne legyen kényszerítve vízhiány miatt a szomszédságba elrándulni.

Eme rendkívüli gondoskodás azután eredményre is vezetett s 1880-ik évben már 40–50 drb őz lakta a pagonyokat, midőn egy körülmény majd csaknem teljes kiirtásukat idézte elő.

A debreczeni vadásztársaság, mely mintegy 7 tagot számlál és kevés kivétellel az egész debreczeni határt (mintegy 18 □ mérföldet) bírja haszonbérben, a gúti erdőt éveken keresztül, mint igen messze fekvő vadászterületet, nem cultiválhatta, hanem alhaszonbérbe adta az oda való erdésznek, ama kikötéssel, hogy társulata tagjai azért az ottani vadászból kizárva ne legyenek.

Egyszer azonban hire futamodott a gúti *őzek* rettentő nagy számának, mire egynéhány debreczeni kopász elhatározta, hogy ők kopóikkal felkeresik a gúti pagonyokat.

Az erdész, ki mai napig is ott teljesíti kötelességét (Bészler Jánosnak hívják, legyen neve örökre emlékezetes) visszaüzent, hogy nem engedi meg azt a veszedelmes inváziót és kijelentette, hogy minden kopót, mely az erdőben eleresztetik, statárialiter agyon fog puskázni.

Erre aztán szörnyű felháborodás következett a két fél között; üzengetés, esküdözés egymást váltotta fel, mignem a bérlet időközben lejárt s a veszedelem elenyészett.

Eme válságos időben Debreczenben egy koalíció jött létre *gróf Csáky Kálmán* honvéd huszár ezredes, *Buday József* debreczeni birtokos, *Oszterlamm Ernő* kir. erdőfelügyelő és *Tóth Mór* debreczeni királyi ügyész között arra nézve, hogy a gúti erdőrészt, mint önálló vadászterületet, kibéreljék és ott bizonyos rendszerrel vadászsportot kultiváljanak, melynek egyik főczélja a vad tenyésztése, a vad óvása, mellékcéljai pedig egy követésre méltó példaadás – a vidék vadászterületeinek mikénti okszerű kezelésére.

A tervbe vett feladat igen sok nehézségbe ütközött, mert az eddig fennállott vadásztársaság erősen ragaszkodott az egész határ bérletéhez.

Ennek leküzdésére a koalíció két tagja emlékiratot szerkesztett, mely a debreczeni lapokban pártkülönbség nélkül nagy méltatásban részesült és midőn a szaklapok s köztük a „*Vadászlap*” és „*Vadászati Érdekeink*” szintén elismerésben részesítették az emlékiratot, melegen ajánlva annak reformeszméit a városi tanács figyelmébe; a bérlet sorsa határozott irányba lőn terelve s a város értelmes tanácsa, belátásával az ígérkező erkölcsi és közgazdasági haszonnak, egyezséget hozott létre a felek között akkép, hogy a gúti erdőrészt bérbe adta 10 évre *Tóth Mór* kir. ügyésznek évi 100 forint bérért, míg a többi 36 ezer hold erdejét, 45000 hold Hortobágyot és a debreczeni határ egy nagy részét a fennállott vadász-társulatnak szintén 10 évre, úgy hiszem, 500 forint évi bérért, mely összeg, ha tekintetbe vesszük az óriás nagy területet, épen nem mondható tulcsigázottnak.

A gúti vadászterület 1882 augusztus hó 1-én jutott az új bérlő kezére, ki mindjárt a bérleti év kezdetén messze kiható erkölcsi elismerésben részesült *Károlyi Tibor* gróftól, ki a vele közölt emlékirat elolvasása után, *nyír-adonyi* uradalmához tartozó ugynevezett *tuoráni* erdő-birtokát, mely közvetlen szomszédságában terül el a gúti erdőségeknél – 10 évi időtartamra minden díj nélkül adta által az új bérlőnek, – kinek első gondja volt, hogy az így megszerzett vadász-terület czélszerű kultiválására egy szűkebb körű társulatot szervezzen, a mi neki koalíciós társai támogatásával fényesen sikerült is.

Rövid idő múlva készen lettek az alapszabályok és házi rendszabályok s néhány hó múlva a gúti vadász-társulat megkezdte működését és azt mai napig és szakadatlan folytatva, a vidéken nagy tekintélyben részesül.

A társulat alapszabályai rövidek és határozottak, a házi rendszabályok pedig rendkívül szigorúak.

A tagok számát az alapszabályok egyelőre csak 16-ban határozták meg s hogy valaki beválasztathassék, annak a mindig titkos szavazásnál egyhangú szavazatot kell kapni.

A társulatnak négy tisztviselője van; egy *elnöke*, ki képviseli a társulatot, mint erkölcsi testületet, egy *igazgatója*, ki az adminisztrációt vezeti, egy *vadász-mestere*, ki végrehajtja az intézkedéseket és egy *jegyzője*, ki nyilván tartja a közgyűlési és választmányhoz tartozó ügyeket – mely választmány még a fentebbi négy tisztviselőn felül a társulat két tagjából áll.

A mint a társulat megalakult, első dolga volt a vad megóvására és tenyésztésére irányozni figyelmét. – Szókat állított fel, dijakat tüzött a dúvadakra és ragadozó szárnyasok kiirtására, *uhut* hozatott s az 1879-ben kipusztult fogoly-állomány felújítására

Troppauból nagy mennyiségű élő foglyot rendelt meg s bocsátott szabadon a vágásokban, hol azonban nem sok maradt belőlök, de az egész vidéket mindenfelé benépesítette.

Végül Debreczen város nagylelkű támogatásával saját kényelmére az erdő egy kies, szép helyén csinos kis vadász-tanyát emelt, hol tágas hálósobák, téres nagy ebédlő és terrasse elég kényelmet nyújtanak a társulat tagjainak, kirándulásaik alkalmával.

A gúti erdő egy gyönyörű szép park, homoktalajjal s leszámítva azt a néhány homokbuczkát, az egész síkságnak vehető.

Miután a talaj sik és homokos, a legkényelmesebben hozzáférhető az év bármely nedves szakában s általában szakértők által el van ösmerve, hogy egyike az ország legkényelmesebb vadász-területeinek. Mivel pedig az őzsuta lövése egyszersmindenkorra tiltva van s a bakokból is évenként csakis bizonyos meghatározott szám lövetik le: a szaporodás kitűnő eredményeket mutat fel s hajtó-vadászatokon négy-öt hajtásban 50–60 darab őz is megfordul a lóvonal előtt.

Néhány konda vad-disznó is, mely igen szép példányokat mutat fel, igen érdekes vadászatokat eredményezett s miután itt jóformán helyhez van kötve, ritkán volt sikertelen vadászat.

Jelenleg az erdő, vágás alatt lévén, évenként 700 hold erdő taroltatik le, melynek fáit a már kiépített vasuton Debreczenbe szállítják.

A dübörgő vonatok, azoknak sivító gőze és füttyölése, némileg zavarólag hat ugyan a vad nyugalma, de még sem annyira, mint a favágók robaja, kik lőporral hasogatva a fatönköket, az ágyu-dőrejhez hasonló robbanásokkal nagyon zavarják az erdő csendjét, minek következtében a fülelő sertés-kondák megritkultak, s valószínű, hogy végképen is el fognak távozni; de az őzek remélhetőleg meg fogják szokni ezt a zajt is a már most sűrűsödő vágásokban.

A 15 évi időtartamra megállapított vágás nyüszgő zaja, és a lábas erdő nagy mérvű fogyása: a gúti erdő szépségére és csendjére okvetlen hátrányos változást fog előidézni, de a későbbi években a vad elszaporodásával nagyban kárpótolandják a jövő nemzedéket.

S végre is a vadtenyésztő nem mindig a saját hasznára munkálkodik, s a jövő kilátásait minden okszerűen kezelt vadász-terület, kell hogy számításba felvegye, miután a vadtermelés a nemzetgazdaságnak szintén egyik productumát képviseli.

A kisebb vad szaporodása, mint a fogoly és nyulé, okvetlen be fog következni már a jelen időben is; valószínű, hogy az őz-vadállomány szaporulatára sem fog káros hatással lenni a vágások évről-évre nagyobb mérvű kiterjedése; a sertés-kondák azonban, melyek a makktermés bekövetkezendő teljes megsemmisülését nagyon fogják érezni; el fognak tűnni, s vagy a Károlyi Tibor gróf erdeibe, vagy oda, a honnan előjöttek, térnek vissza. Két-három évvel az előtt, erős kondák voltak találhatóak a vadász-területen s volt rá eset, hogy 17 darabból álló konda vonult végig a felállított hajtó- és lóvonal között, a nélkül hogy a hajtók közelsége miatt – a szélső lövész kivételével, a hol kitértek – reájok lehetett volna tüzelni; most már ritkább megjelenésök s azt hiszem, idővel még ritkábbá fog válni, mig nem egészen elenyészik.

Jelen időben a gúti vadász-területen kényelmes és eredményes vadászatot lehet üzni *erdei szalonkára, fogolyra* és *őzre* akár cserkészve, akár hajtókkal. Továbbá a nyulállomány szaporodása arányban lévén a vágásterek növekedésével: igen eredményes vadászatot nyújt hajtókkal, valamint izgalmas és sikeres vadászatot nyújtott eddig még a vaddisznó-vadászat is.

Vannak ezeken kívül a gúti vadász-területen kisebb tavak és mocsárok, hol *mocsári szalonkák* és *ruczák* szintén nagy számmal találhatók s a vízi-sport szintén szenvedélyvel üzhető – s remélhetőleg vissza fog térni a sűrűségekbe a nemes *nyírfajd* is, mely hajdan az erdők sűrűjében tanyázott és tenyészett; ez érdekes vadnak meghonosítása valamint a fázánok vadon tenyésztése szintén gondját képezi ama vadásztársulatnak, mely mindenestre önzetlen célból s a vadászati magasabb érdekek megóvására alakult itt, s oly sok áldozatot hoz erre, hogy a nagy Alföld előtt, hol ilyesmi, az uradalmakat kivéve, még eddig ösmeretlen volt: mint uttörő vállalat igazán például szolgálhat.

Jelenleg 16 tagja van a társulatnak, kiknél a társulatba lépést feltétlenül meg kell előzni annak, hogy az illető az „*Országos m. vadászati védegyelet*” tagsági kötelekéhez tartozik; eme feltétel nélkül tagja nem lehet senki a társulatnak.*

Végül megemlítem, hogy a társulat vadásztanyáján egy vaskos folians áll, melybe a megtartott vadászatok kimenetele időről időre hiven feljegyeztetik, az időjárástól kezdve az utolsó üres lövésig. Ez emlékkönyvet a társulat jegyzője tartja nyilván s átlapozása igen tanulságos és sokszor felette mulattató.

T. M.

* Igazán helyes és követendő feltétel, mert az országos egyeletnek oly általánosan követendő céljai vannak, hogy azokra minden egyes vadásznak törekedni kötelessége. Szerk.

A cikkben említett vadászatügyi memorandum egyébként a Vadászlap 1882. évi évfolyamában megjelent (106–107. oldal). Célszerűnek tartjuk ezt is idézni, mert a korabeli vadászati viszonyokra – és nem csak Debrecen környékén – igen-igen jellemző.

Emlékirat a vadászat bérbeadása ügyében.

(Szab. kir. Debreczen város tekint. tanácsához benyújtották: *Oszterlamm Ármin* kir. erdőfelügyelő és *Tóth Mór* kir. ügyész, debreczeni lakosok.)

Mélyen tisztelt tekintetes városi tanács!

Azon nemzetgazdasági mozgalmaknak, melyeket úgy a törvényhozás, mint hatóságok, társulatok és egyesek az ország iparának és termelési fejlődésének fokozatos emelésére 15 év óta létre hozni igyekeztek, egyik keretébe tartozik a vad-termelés, mely meg nem vetendő jövedelmi forrást képezne, de fájdalom, hazánkban annyira aláhanyatlott, hogy a termelt mennyiség – daczára rengeteg erdőségeinknek, pusztáinknak és termékeny határainknak, nem hogy kivitelre volna képesített, de most már nem képes fedezni a belfogyasztási szükségletet sem.

Ezen visszás helyzet, melyet a gondolkodó hazai művelt közönség régen érzett s melynek elenyésztésére úgy társadalmi uton, mint a szakirodalom terén évtizedek óta munkálkodik, arra utalta a törvényhozást, hogy a fenyegető bajokat elhárítsa s időközönként megalkotva a vadászati fegyveradót és vadászati törvényeket, ezáltal *elejét akarta venni a hasznos vad végleges kiirtásának s előmozdítani akarta a vadóvás által a vadtenyésztést* és ezáltal a vadhús termelés fokozását.

Azonban a törvényhozás nemes inteniója, miután azt a társadalom egy nagy része részben a tárgy kicsinylése, részben az élet nagyobb megélhetési gondjai miatt kellőleg nem fogta fel és kellően nem támogatta, eddig nem hogy sikerre vezetett volna, sőt inkább mintegy célátvesztett intézkedésnek akar bizonyulni azáltal, mikép ezen – más-

kép üdvös törvények életbe lépte óta a vadállomány az egész országban általában ijesztő módon fogyott s némely vidékeken majdnem teljesen elenyészett.

És ezen termelési ág nem kicsinylendő tárgy s megérdemli igenis azt, hogy vele a gondolkodó elmék, a hivatottsággal bíró szakemberek és vadászati terep-tulajdonosok behatóan foglalkozzanak, már csak azért is, mert a kormány képtelen ellenőrizni az egész országra nézve azt – vajjon inteniója kellőképp felfogva – átvitetett-e s érvényesítettette a gyakorlati életbe? és annál is inkább, miután ez nem annyira az állami végrehajtás feladatai közé sorolható, mint inkább azoknak kötelessége, kiknek érdekeit ezen anomalia közvetlenül érinti – és pedig:

Első sorban a vadászati terep tulajdonosokat, kiknek a vad elpusztítása után terepeik jövedelmezőtlenekké válván évenként egy biztos jövedelmi forrásoktól esnek el és egy jelentékeny összegű tőkéjük semmisül meg.

Második sorban a társadalmat, mely a vad kipusztulás által egyik jelentékeny élelmi segédeszközétől esik el s az életviszonyaiban ennek hiányát érezni kénytelen.

Harmadik sorban pedig érinti a közvagyonot, hol is a vadhús megszünte miatt már is jelentékeny hézagot tüntet fel s azt semmi más termelési ág fokozásával nem képes betölteni.

Pedig ezen jövedelmi különbözet oly népességű országra nézve, mint hazánk – akkor, midőn a termelés helyett – mint fogyasztó áll ki a világ piaczára, milliókra menő összegeket képez és komoly orvoslást követel.

Kutatva ezen szomorú valóságnak okait, számtalanokra bukkantunk, melyeknek apró részleteit mellőzve, egyedül a nagyobbakat soroljuk elő, melyek kétségtelen okait képezik a vad elpusztulásának, melyek azonban némi figyelemmel következetes magatartással és nemzetgazdasági combinatióval, könnyű szerrel elenyészethetők volnának.

Egyike ezen főbb okoknak az, hogy a *vadászterületek többnyire kevés kivétellel csak rövid idejű évekre szoktak bérletre kiadni*, mely körülmény nem enged elegendő időt a bérletnek a vadtermelésre, vadóvásra, hanem a bérleti idő gyors egymásutáni lejáratát, a haszonlesésből eredett kapzsi vadászatra utasítva őket, ezáltal teljesen kiakarva aknázni a területet, első sorban a tulajdonosoknak okoznak kárt, mert a vadirtás rendszerével évről évre értéktelenítve a vadászterületet – úgy a magányosoknak mint a köznek, helyre nem pótolható károkat okoznak.

Másik oka a fennálló rosznak az a fontos körülmény, hogy jelenleg az *apró vadkereskedés majdnem teljesen a házalók által monopolizáltatik, kik a vadból nyerendő haszon reménye fejében minden személyválogatás nélkül előlegeznek pénzt a szegényebb sorsú koczapuskások részére*, hogy ezek képesek legyenek fegyverengedélyeiket kiváltani, mely utóbbiak azután, hogy az előlegezett uzsorát leszolgálhassák, kenyérkeresetül tüzve ki a vadirtást, míg egyrésztől a nemzetgazdaság jelentékeny kárára vadtalanná teszik a vadászterületeket, másrésztől rendes foglalkozásaiktól, iparuktól elvonva, mérhetetlen erkölcsi és anyagi kárt okoznak henyéségeikkel közvetlen önmagoknak, családjaiknak, közvetve pedig a köznek, társadalomnak és hazának.

Már ezen utóbb felemlített körülmény erkölcsi oldala – eltekintve az anyagi kártól, társadalmi szempontból felette figyelemre méltó és érdemes volna arra, hogy rendszeres orvoslásáról azok, kiknek ez jogkörébe esik, komolyan gondolkozzanak.

Közvetlen eljárással, véleményünk szerint ezen bajok kuforrása meg nem szüntethető, de igen közvetett uton, szerény véleményünk szerint következőleg:

1. Bérleti idő kevesebb 10 évi időtartamra határozassék meg.

Indokolják ennek czélszerűségét már fennebb általános vázlatban előadott nézeteink, miután ily időtartam alatt a bérlő saját érdekében is utalva lesz a vadóváásra és tenyésztésre.

Belátta ezt már maga az állami gazdálkodás is, miután vaddús uradalmát a diósgyőrit ugyanezen szempontból 10 évi bérletre adta ki a vadászat-bérlőknek.

2. Bérlő csakis vadászatkedvelő lehet, azaz nem oly egyén, ki kenyérkeresetből óhajtja a bérletet megkötni, hogy abból magának üzletet, foglalkozást és jövedelmi-forrást teremtsen.

Indokolja ezen feltétel czélszerűségét, mint már röviden érintettük, azon anyagi és erkölcsi haszon, hogy a vadászat nem mint kenyérkereset és megélhetési foglalkozás fog üzentni, hanem mint nemes sport fog kezeltetni s megakadályoztatik úgy a vad kiirtás, mint a hasznos munkaerőnek rendes foglalkoztatásoktól elvonása.

3. Évi bérletfizetés mellett köteleztessék a bérlő az általa birt vadászterületről bizonyos számú rókabőrnek nyers állapotban (természetbeni) beszolgáltatására.

Indokolja ezen kikötést az, hogy ezen intézkedés által a vadászat-bérlő reálesz szoritva nemcsak a hasznos, élvezhető vadak vadászatára, hanem a felette kártékony ragadozó folytonos irtására, mely a vad felszaporodásának egyik legfőbb akadályá szokott lenni.

4. Köteleztessék a vadászterület bérlője a vadóváson kívül a vad tenyésztésére is – s az eredmény feletti ellenőrködéssel bizassék meg egy évről-évre kiküldött szakértő bizottság, tapasztalataikról időről-időre jelentést adván be a városi tanácsnak, hogy ellenőrizhessék a bérleti területet és a szerződés pontos teljesítését.

5. Köteleztessék a bérlő a bérletfolyama alatt a bérleti összegeknek évenként öt százalékat mint bérlet-emelést a bérleti összeggel fizetni, mely körülmény ösztönözni fogja őt a bérlett terület minél nagyobb hasznosítására és beruházására s feleslegessé teendi az időközönkénti árverést.

6. Köteleztessék minden vadászat-bérlő úgy ennek társai, hogy az „*Országos m. vadászati védegyelet*” tagsági kötelekibe lépnek.

Indokolja ezen javaslatot azon fontos körülmény, hogy jelenleg a vadászok legnagyobb része – elméletileg nem foglalkozván sem a vadóvással, sem pedig a vadtenyésztéssel időközönként azt megszerezhesse magának.

Ezek, véleményünk szerint a nagyjából vázolt feltételek, melyek a bérletek kiadásánál figyelembe vehetők lennének, melyeknek sikeres keresztül vihetésére szükséges:

a) hogy a város tulajdonát képező erdők, határok semmi esetre sem együttesen és összesen, hanem az elkülöníthető részek egymástól teljesen függetlenül parcellánként adassanak ki.

Ez esetben lesz csak elérhető az a kívánalom, mely a messze terjedő s mérföldeket magában foglaló vadászterületnél mostanában nem lehetséges, hogy úgy az orvvadászat és tilos időbeni vadirtás az egyes társulatok által ellenőriztetni fog, de remélhetőleg be fog következni az a kívánatos eredmény is, hogy egyik társulat a másiktól ösztönt kapva, a vadóvás és vadtenyésztésre vetélkedési kedvből is élénk figyelmet fog fordítani az általa kezelt vadászterületre.

Elkerülhetetlenül szükséges végre, hogy a vadászati bérlők ne számos tagból álló társulatok legyenek, mely esetben a felelősség és a felelősségre vonás illuzoriussá válik, hanem olyan egyénekből választandók, kiknek műveltsége, állása és körülményei teljes garantiát nyújtanak a vadászterület szakszerű kezelésére, kik önmaguk érdekei megóvása végett is szigoruan fogják megválasztani társaikat.

Ezen röviden vázolt üdvös reformok keresztülvitelénél, véleményünk szerint a bérleti

felhívások, a feltételek szoros kiírása mellett mielőbb kihirdetendőek volnának azon kikötéssel, hogy a bérleni szándékozók ajánlataikat a területek megjelölésével, zárt határidő alatt mielőbb adják be a városi tanácshoz, honnan előbb ezen pályázati kérvények a tanács által e célra kinevezendő bizottság által szigorúan megbirálva, a nyilvános árverés mellőzésével lennének kiadandók oly egyéneknek, kikben a már fentebb vázolt kellékek és garantiák megvannak.

Ezen eljárással elérhető leend a bérleti területek nagyobb hasznosítása s ez annál is inkább égető szükség, mert a legutóbbi s rövid időn lejárandó bérleti évek sajnos körülményként tüntetik fel, mikép az eddig követett vadász-bérleti rendszer semmi sikerre nem vezetett s a vadászterületek a mostani kezelési rendszer szerint évről-évre értéktelenedve, rövid időre számba nem vehető vadnélküli területekké fognak válni; mely körülmény az általunk javaslatba hozott intézkedések mellőzésével csakis úgy kerülhető ki, ha a város vadászterületei a bérlet mellőzésével szoros tilalom alá vetve évekig pihentetnének, mely eljárás azonban csak a visszaéléseknek nyitna tág tért és az orvadászok sokasítására vezetne s a közerkölcsiség és törvény-kijátszás rohamos növekedését idézné elő.

Nem tartva legkevesebbet sem a félreértéstől – mert hiszen irányzatunk jó szándéku, hasznosítható és önzetlen, lépünk a tekintetes tanács elé javaslatainkkal – miután erre nem ösztönöz más, mint azon meleg érdeklődés, mellyel a nemes város szellemi és anyagi érdekei iránt viseltetünk s eljárásunk egyike azon törekvéseknek, mely a közjóra irányul; – mely törekvéssel míg egyrésztől polgári kötelességünk egy hányadát betölteni szándékozunk, másrésztől reménységünk van arra, hogy a közre való munkálkodásunk egykor hasznos gyümölcsöket fog teremni, ezen nemes város közönségének.

A Guthi Vadásztársulat alapszabálya és az alapszabályt elfogadó közgyűlési határozat jegyzőkönyve szintén fennmaradt, amelyet a 73. oldaltól közlünk. (Forrás: Magyar Országos Levéltár. K-168. 1883-4-24.138.)

10/ Nagy Jenő írja az őz és a vaddisznó itteni előfordulásával kapcsolatban (1931):

„Az őz úgyszólván az összes nyírségi erdőkben tenyésztett vad. Eredetileg őshonos, de a rablóvadászat több ízben kipszította az állományt, amely mindig felújult, részben természetes betelepedés, részben mesterséges betelepítés által. Annyi tény, hogy az őzet a homoki erdőségekben a rendszeres vadászati gazdálkodás tartotta fenn a mai napig. Szép őzállományunk van a Nagyerdőn és a Guthi erdőben is.

A másik az újabb időkben a nyírségi erdőkből már szintén eltűnt, de azután újra betelepedett, egykor őshonos vad, a *vaddisznó*. Az Alföldnek ez az egyedüli, a vadászra nézve veszélyessé válható nagyvadja valamikor az összefüggő nyírségi erdőségekben mindenfelé otthon volt. A lakott földeken beálló veszteséget folyton pótolta az erdélyi Bükk és Szatmár, Bereg síkföldi erdőségei, amelyek a hegyi erdőségekkel állottak összefüggésben, s ahonnan az élelem után óriási utakat megtevő disznók könnyű szerrel eljutnak egész a Nyírség nyugati szélén levő böszörményi erdőig.

A debreceni határban tehát vaddisznó a monostori és a savóguthi erdőben mint időnkint feltűnő, átváltó, ellenben a nagyobb guthi erdőben mint állandó vad szerepel.

A nyírségi erdőkön kívül vaddisznó az Alföldön csak még a mohácsi ártéri erdőségekben fordul elő, s így hazai faunánknak ezt a ritkaságát mindenkép[en] meg kell őriznünk.”

Felülbélyegzés

Debreczen sz. k. város
tanácsa.

Guli vadásztársulat alapszabályai

A vadászterületet Debreczen sz. kir. város tulajdonát képező „Nagy és Kis Guli” helynévvel bíró 9000 kat. hold kiterjedésű erdő birtok, s a netalán későbben kibővítendő egyéb területek képezik. —

4
A vadásztársulat
a jogszabályok
szelvényeinek
kiszármaztatásán
alapul.

Ezen vadászterület sportszerű cultiválása végett Debreczenben egy társulat alakult „Guli vadásztársulat” címmel, s a vadászterület birtokjaitól Toth Már utól ezzen területet a tulajdonos város jóváhagyása mellett mindazon jogokkal és kötelezettségekkel, melyekkel azt a birtó a tulajdonos várostól bírja. —

A társulat 1882. aug. hó 1-ét számlált 10 évre alakult, s alapító tagjai száma 16-ra határozta meg.

A társulatnak jogában áll a később jelentkezőket társulati tagul beválasztani, s tagjai számát 20-ra kiterjeszteni. —

A választás a közgyűlés határozatképes tagjai esköztőltek tiszkos szavazással s hogy valaki taggá beválasztathassék, egy

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZÉKÉ

hangja

K. 163. 1863-4-24 138

szavazattal kell bírnia. —

A társulat minden tagja az orsz. vadász-
védegyelet tagsági kötelekebe is tartozik belépni
s abban társulati tagsága ideje alatt bent is ma-
radni.

Az évi tagsági díjak mennyisége minden
évesen időről időre mindig aug. hó 1. től aug.
1.ig terjedő egy évre állapítható meg, s a ta-
gok által előlegesen 8 nap alatt fixetendők, — az
időközben felvett tagok tagsági díjait, pedig
— 25 fnt beruházási összeeggel együtt — mely az évi
tagsági díjon felül egyszer mindenkorán fixeten-
dő — a felvétel napjától, melynek Szeg-
yökörnyvi kivonat által tudtokra adatik —
szűnő 8 nap alatt kötelesek a társulat
Szegyokörnyjéhez befizetni, mely befizetési határ-
idő leteltével ezen díjakat a társulathoz
joga van illető hátralekötésben per úján is be-
fizetni. —

A tagsági kötelek eskis hálál vagy
kémszeriülk állandó elköltözés vagy a felvéte-
li és tagsági díjak nem fixetendése foly-
tán kirúgásúal által szűnő meg, azonban
minden tag állandó elköltözés esetében is
a kötelekbe tartozásnak tekintetik mind
addig míg elköltözése folytán kitörésé az el-
nökök irásában be nem jelenti. —

A társulati tagok jogai és kötelezettségei

Minden társulati tag jogosult a társulat
vadászkerületén minden fajú vadászati üni-
sére, de eskis a társulat által alkotott háxi-
rend szabályainak korlátai között, mely min-
den társulati tagnak elismerés mellett egy jel-
dönnyben mihez tartás végésk kiadatik. —

1883-4-24 108

ONSZADOS LEVÉLYÉN K. SZ. 103

meggyes

A közigazgatásról és köznevelésről szóló törvények alapján a közigazgatás és köznevelés területén a következők a feladatokról és a szervezetről:

A közigazgatásról szóló törvények alapján a közigazgatás területén a következők a feladatokról és a szervezetről:

A köznevelésről szóló törvények alapján a köznevelés területén a következők a feladatokról és a szervezetről:

A közigazgatás és köznevelés területén a következők a feladatokról és a szervezetről:

A közigazgatás és köznevelés területén a következők a feladatokról és a szervezetről:

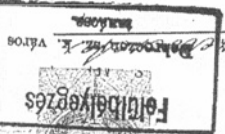
Közigazgatás

A közigazgatásról szóló törvények alapján a közigazgatás területén a következők a feladatokról és a szervezetről:

A közigazgatásról szóló törvények alapján a közigazgatás területén a következők a feladatokról és a szervezetről:

A közigazgatásról szóló törvények alapján a közigazgatás területén a következők a feladatokról és a szervezetről:

A közigazgatás és köznevelés területén a következők a feladatokról és a szervezetről:

számitandó 15 nap alatt, melyesetében a
közgyűlés 8 nap alatt összehívandó!

A választmány az elibe tervezett ii-
gyekben határoz, a különös intézkedést igény-
lő fontos ügyeket azonban a közgyűlés elibe
terjeszti

A társulat tisztségviselői

A társulat tisztségviselői: 1 Elnök, - 1 Igazga-
tó, - 1 Vádatismester, - 2 választmányi tag,
és 1 jegyző, kik évenként mindig az augus-
tusi közgyűlés által kitűzött szavazatok alapján
szavazatok többséggel a társulat tagjai köz-
sül választatnak

Kötelességeik és hatáskörük

1. Az elnök erkölcsileg képviseli a tár-
sulatot. Elnököl a közgyűlésben és választ-
mányban, melynek tagyatásként veseti. -

Igavah. a választmányt mindenkor
ketétele szerint össze hívni, a rendkívüli
közgyűlést azonban csak 5 tag vas-
béli kérelme alapján hívhatja egybe. -

Köteles ellenőrizni a társulat sportér-
dekeit úgy a kormányhatóságok és az
ország. vadászó egyesületekkel szemben, valamint
más sport egyesületekkel szemben is. -

Köteles elfogadni a társulat tagjai
által beadott indítványokat, s azoknak a
választmány véleményével a legközelebbi
közgyűlés elé terjeszteni

2. Az Igazgató a vadászterület ad-
ministrációját veseti, ugyanis:

Veseti a társulat vagyoniát képviselő

kegyelme és beruházási értékek, melyből a házulak folyó kiadásait, ún. házonbérkár, - lödijának, vadászati jutalmakat, fixet, elosztja a vadászterületek rendes páromyokra örököslik a vadászterületek építési és háborítatlansága felett, felüggel a vadóvásra és vadsempészésre, végrehajtja, illetőleg végrehajtja a házulak választmányja vagy közigyelése által elrendelt azon határozatokat, melyek közvetlen a vadászterületek belkivételére vonatkoznak. -

Közvetlenül vezet, vagy akadályoztatása esetében valamely házulaki tag mint megbízott helyettesé által vezeteli a hajtó vadászkatákat. Javaslátokat tesz a vadóvásra kempészés és a vadászterületek beosztása iránt melyet a választmányhoz nyújt be, mely azokat tartozik közigyelés alá venni, elbírtani, ha azonban ezen intézkedést nem egyeztet meg az igazgató részével, azon esetben a közigyeléshez fellebbezheti azokat, amikor is azok végrehajtása a véghatáronak hozatalig felüggesztetik. -

Köteles minden a vadászterületek elleni kártétel vagy fogynatasított, visszatét, kihágást, vagy a vadászkat alkalmával előfordult rendelleniséget, - ha annak megfordítása szükséges - az Elnöknél bejelenteni, ki azokban vagy saját hatáskörében vagy pedig a választmány útján intézkedik. -

3. A Vadászmeister, ki szintén kiegészítő tagja a választmányoknak, az Igazgató

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZÁMÚ

K 168 - 1683 - b - 24 136

által kiadott irasításokat, hájja végre,
gondoskodik a karsas vadászatok végre-
hajtsáa körüli intézkedésekről, hájtókat
rendel, arakat a karsulat rovására fixeti,
nyilvánosítja a vadászatok tövök vadak
Anomységét és értékesítését, szorosarvel-
lenöksi a vadászterületek és vadállomány
épségét, s minden körvetlen tapasztalata-
ra jött olyan dolgokat és eseményeket, me-
lyek a vadászterület javára hasznosítá-
kók, vagy érdekeit sértik, bejelentik az igaz-
gatónak, gondoskodik a karsaság ellátá-
sáról, elhelyezéséről és szükségessé fuvar-
járól a karsaság rovására s minden
eljárásáról körvetlen az Igazgatónak
ad jelentést. -

4. A Jegyző: a közigyűlések és vá-
lasztmányi ülések jegyzőkönyveit vezet,
az iraslati dolgokat um. levelezéseket s át-
taliban minden a karsulat érdekében skük-
séges fogalmarvámjokat s a kiadmányo-
zásokat helysíti. -

A karsulat minden kiadmányai-
ban saját pénzét használ, "Tuti va-
dász karsulat" felirattal. -

A karsulati viszonyokból a karsu-
lat és annak tagjai vagy csak az utób-
biak közt keletkezett viszályok vélasztott
bíróság által intésetnek el. -

Ennek bíróság eljárása az 1868. évi LXV. t. az. 9. cikkének 3. fejezetében foglalt szabályok által határozatik meg. Ennek bírósághoz mindenik fél a vesztes felszólítástól számított 8 nap alatt két-két bírót, a választott bírók pedig egy elnököt választanak, a ki bírót választani elmulaszt, annak részére a társulat választmányra nevezze ki mind a két bírót. Ha a választott, vagy kinevezett bírók az elnök iránt megegyezni nem tudnak, akkorokiban sorsolás dönt. A választott bíróság tartozik a fennvezető ügyet legfeljebb 15 nap alatt elbírálni. —

A társulat megszűnik a harmadik bekezdésben kitelt 10 évi idő lejártával, azonban az esetre, ha a társulat ezen alapszabályokban meghatározott érdekei eljárásától elterelne, illetőleg hatáskörét meg nem tartaná; alólveti magát a m. kir. belügyminiszter az által 1875. évi május 2-án 1508. eln. sz. d. kiadott szabályrendelet IX. pontjában kimandott joghatárokhoz, k. i. ez esetben a kir. kormány által — amennyiben további működésnek folytatása által az állami vagy a társulati javok vagyoni érdeke veszélyeztetnék, határozatképpen felfüggeszthetik, s a felfüggesztés után elmondendő szabályszöveg vizsgálatát eredményéhez képest végre felis oszlatathatják, avagy esetleg alapszabályaimak lehető legpontosabb megvitatására külsőbeni feloszlatast

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

K 168. 1863-4. 26. 178

sethe alatt kötelesek. —

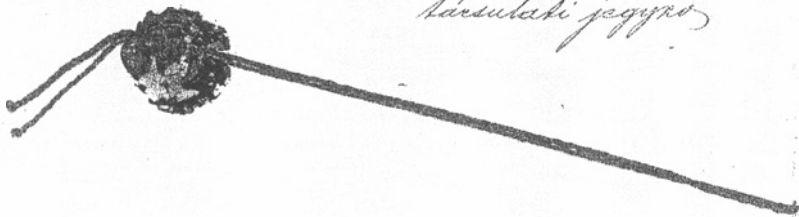
Kelt Debreczenben a Gutyivadász
sársulaknak 1883. évi február 20-án
kelt, sendes közgyűléséből. —

Toissio
sársulati elnök

Köszönettel
Köszönettel

sársulati jegyző

Képmelléklet

A képek lelőhelye:

1–6. *Vitéz Kollányi Ákosné hagyatékából Kiss Jenőné Oláh Eszter gyűjteményében.*

7–16. és 28. *Magyar Mezőgazdasági Múzeum Adattára.*

17–24. *Széky Péter hagyatéka a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban (IV. 249.)*

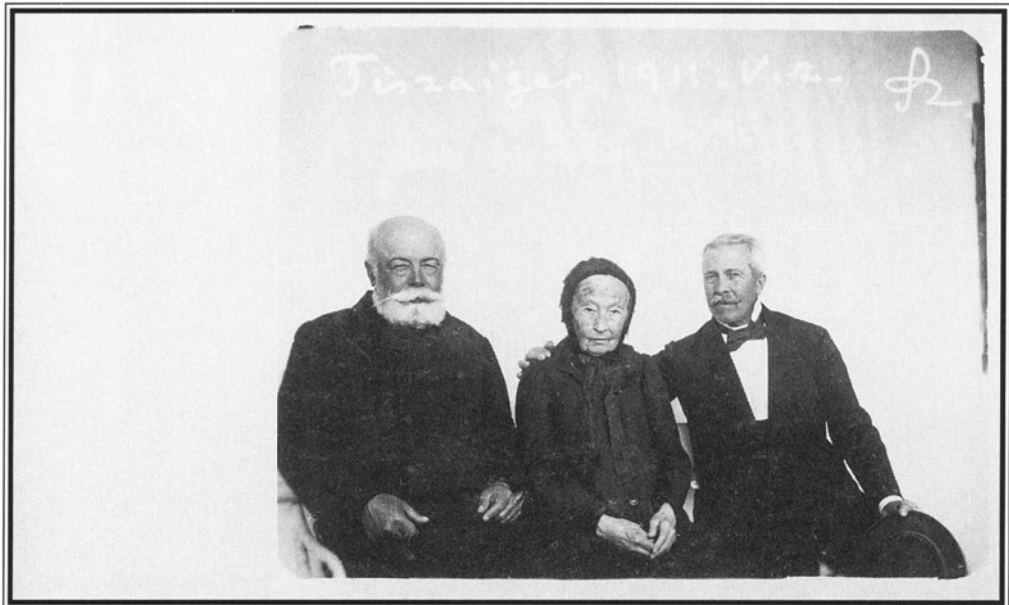
25. és 29. *Bartha Károly idézett könyve (A reprodukciókat készítette: Papp Tibor)*

26–27. *Dr. Szemerédy Miklós gyűjteményében.*

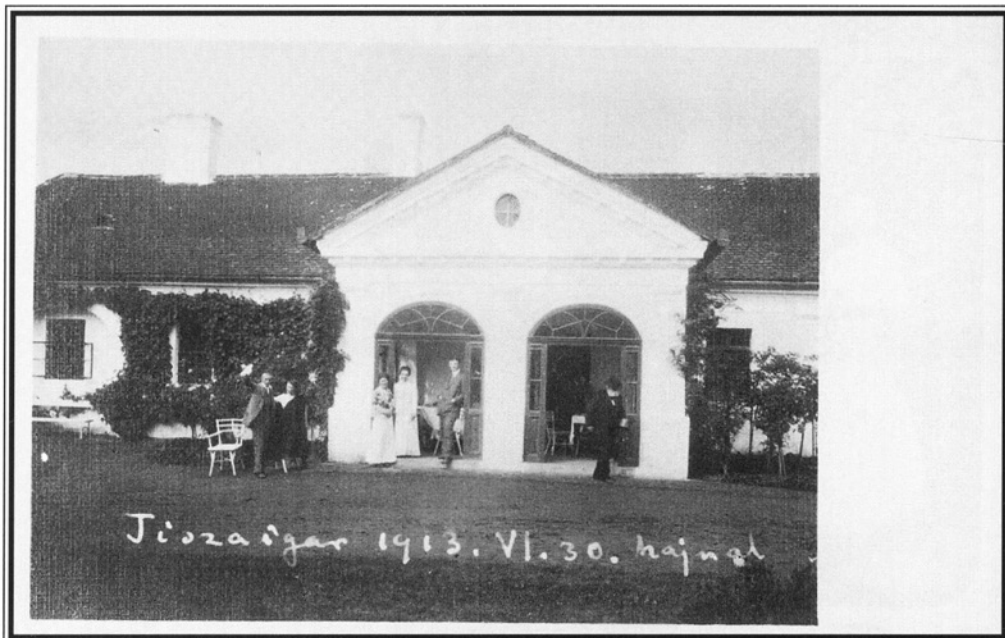

1. Kovássy Ferenc és Székely Margit házasságkötésének 25. évfordulóján Tiszaigaron (1907. IX. 29.)

2. Kovássy Ferenc (balról) Tiszaigaron (1911. V. 2.)

3. A tiszaigari kúria (épült 1833-ban) (1913. VI. 30.)

4. Vadászat után (középen Kovássy Ferenc). Tiszaig, 1913. XII. 30.

5. A tiszaiigari kúria az 1930-as években

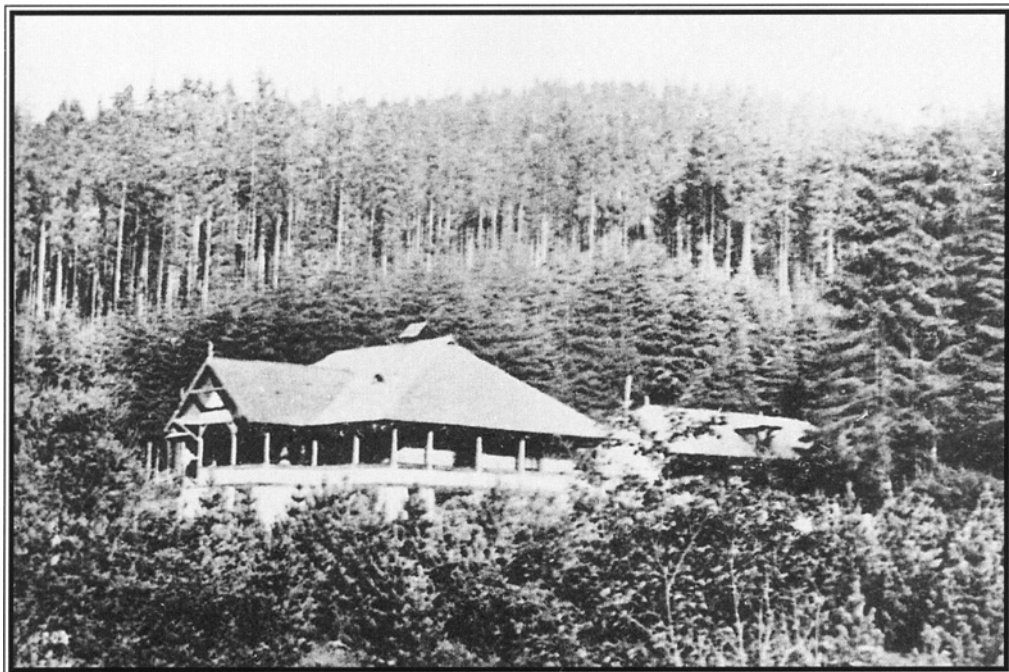
6. Óriás fekete nyár az igari arborétumban
(1930-as évek)

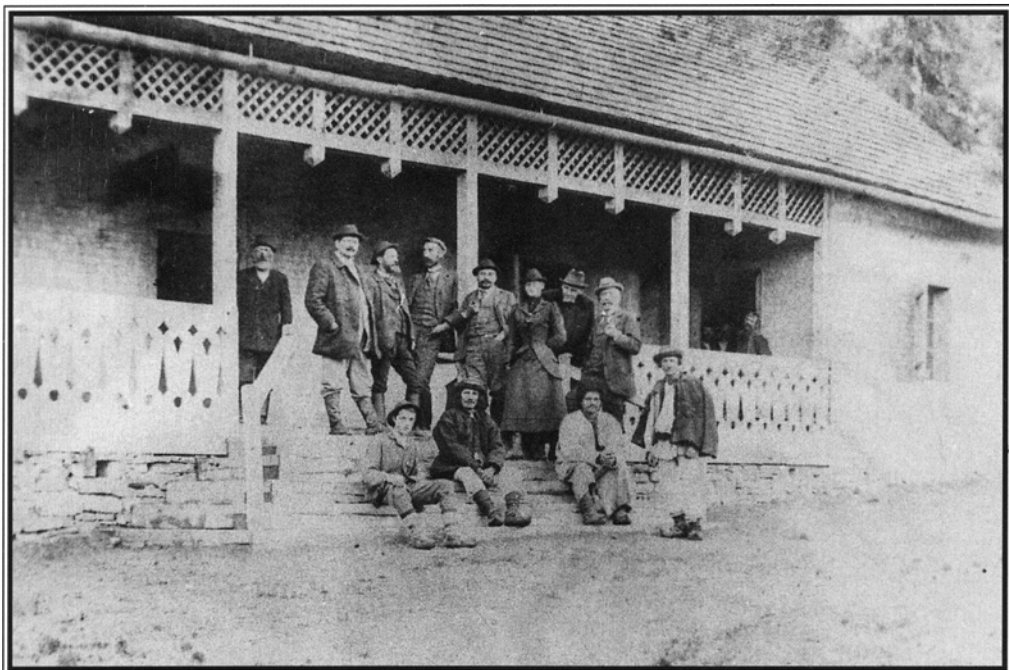
7. Guthi őztrófeák, köztük a parókás agancs, Kovássy Ferenc gyűjteményében (1900 körül)

8. A parókás agancs a Magyar Mezőgazdasági Múzeum gyűjteményében (1964)

9. „Absteig” (pihenőház) Máramarosban (1900 körül)

10. Az „absteig” (pihenőház) előtt (1900 körül)

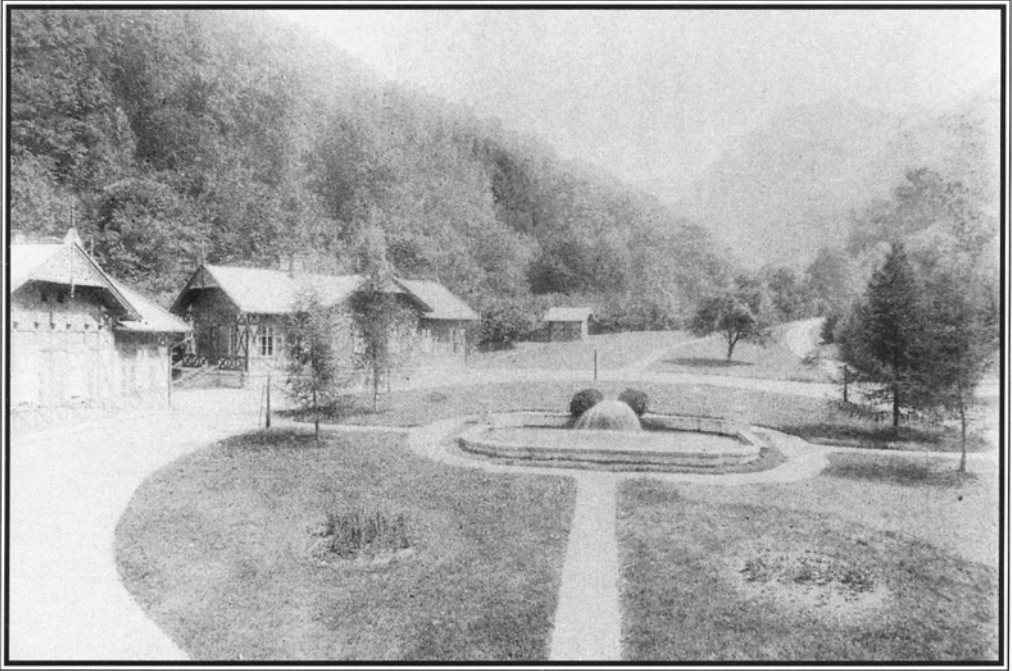

11. Favonszolás ökrökkel és lovakkal (1910 körül)

12. Tutajbekötőhely („portus”) Máramarosban (1910 körül)

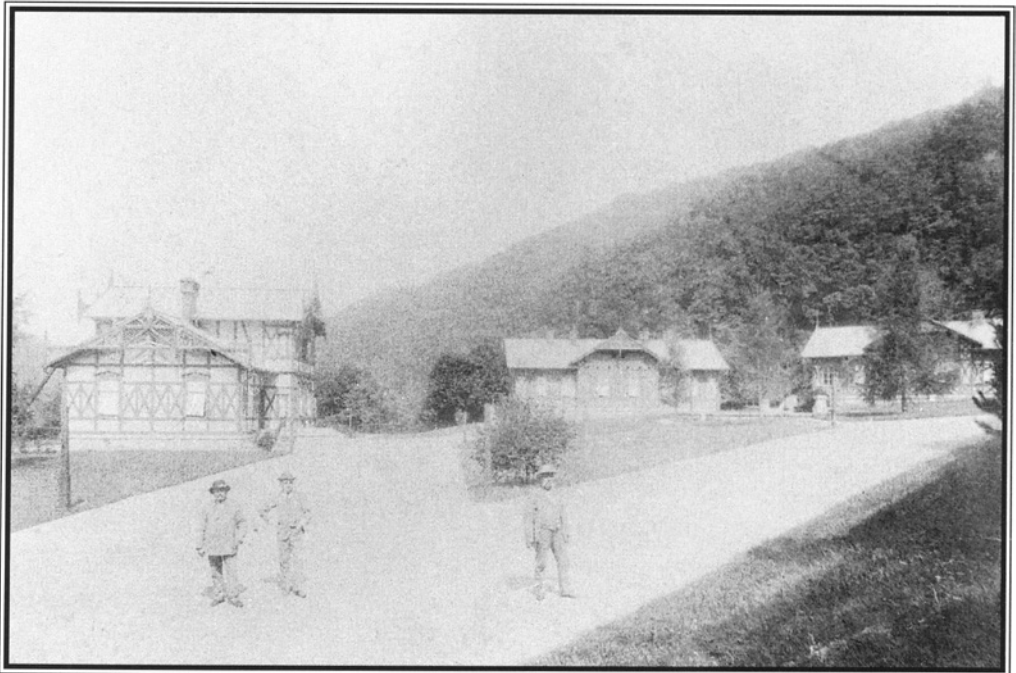
13. Az erdészvölgyi vadászkastély környéke Máramarosban (1910 körül)

14. Máramarossziget környéke (1910 körül)

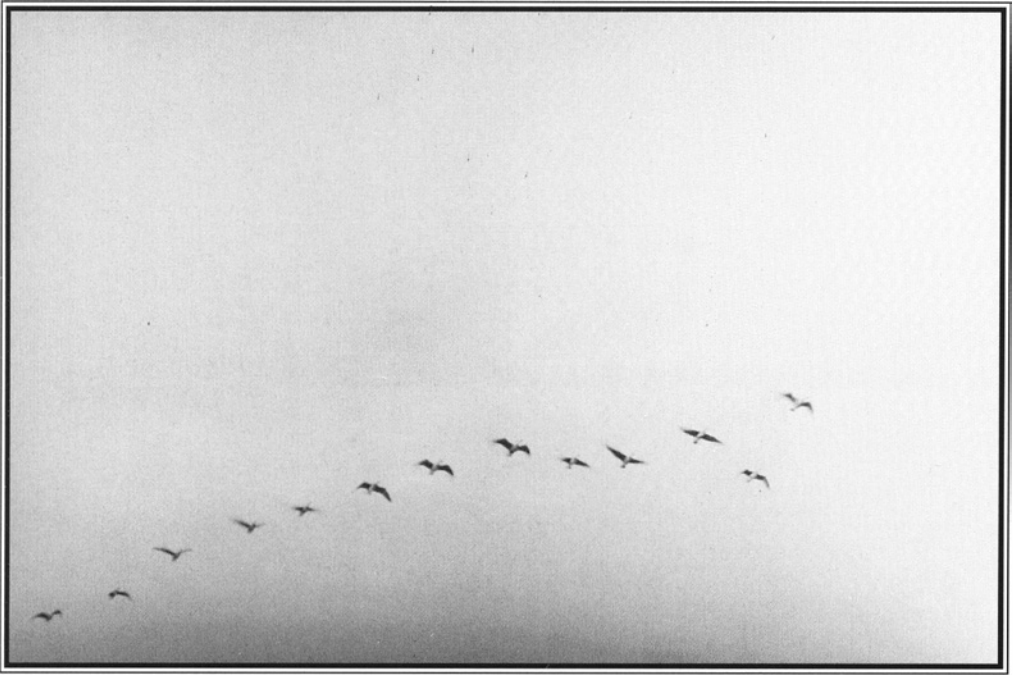

15. A tiszabogdányi fenyőmagpergetőház Máramarosban (1900 körül)

16. Az erdészvölgyi vadászkastély környéke Máramarosban (1910 körül)

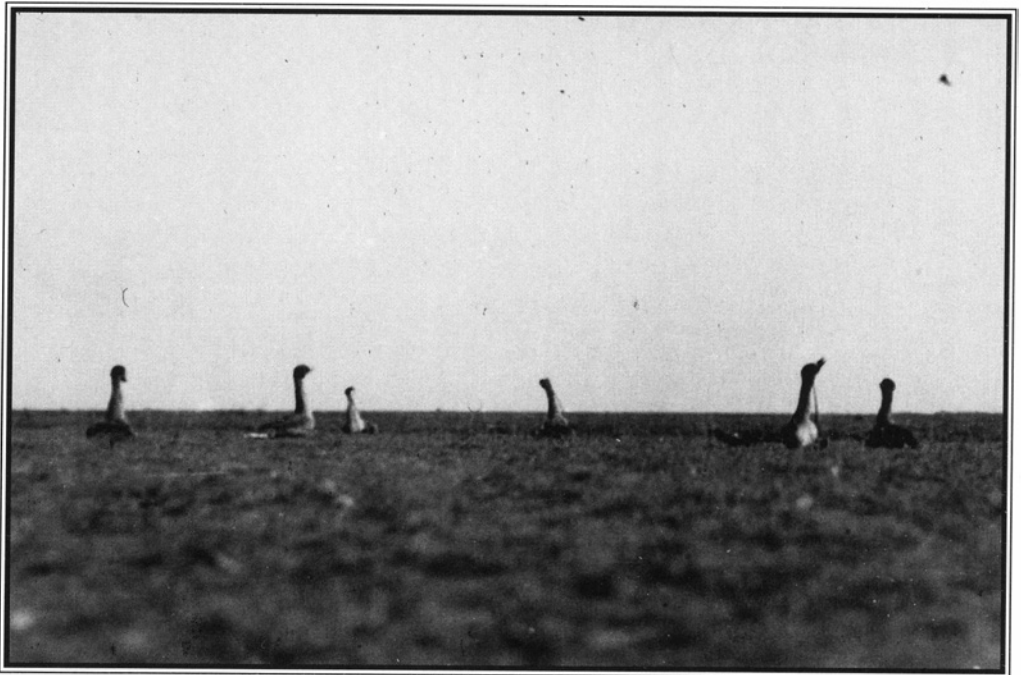
17. Vadlibák. Hortobágy, 1935. Fotó: Széky Péter

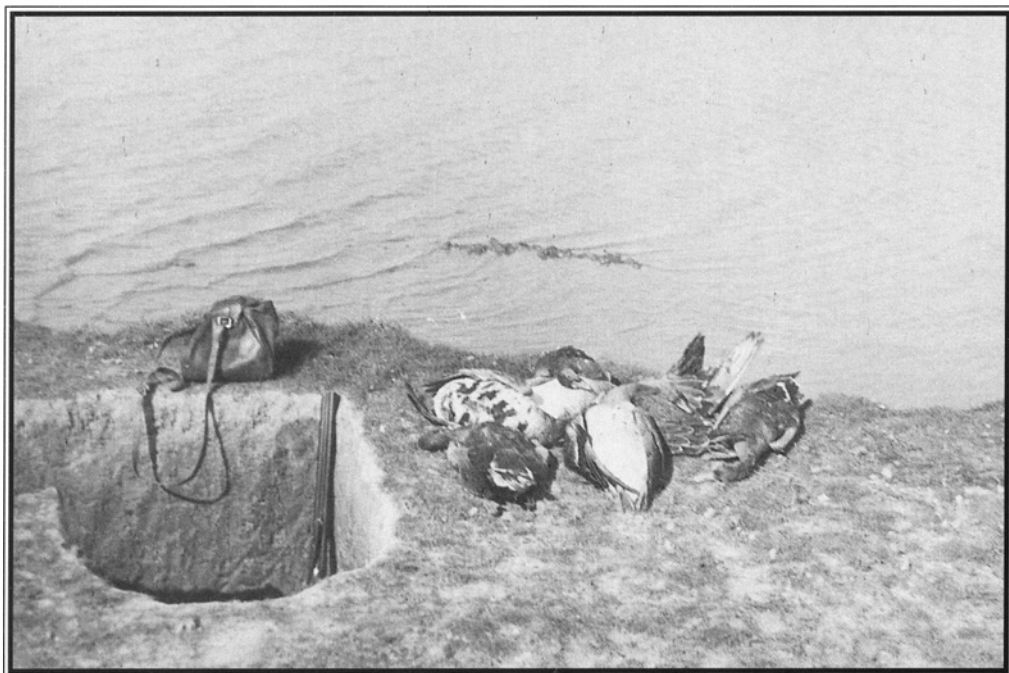
18. Meggyes csárda. Hortobágy, 1930. Fotó: Széky Péter

19. Lesgödörásás közvetlen a víz szélén. Hortobágy, 1932. Fotó: Széky Péter

20. Csalilibák. Hortobágy, 1934. Fotó: Széky Péter

21. Libateríték a kétülékes lesgödör mellett. Hortobágy, 1930. Fotó: Széky Péter

22. Derzsi-telki pásztorkunyhó levelesganékúppal. Hortobágy, 1930. Fotó: Széky Péter

23. Esti húzás után a „vasaló”-ban pásztorbarátainkkal. Hortobágy, 1934. Fotó: Széky Péter

24. Hazafelé a Hortobágyról. Hortobágy, 1932. Fotó: Széky Péter

25. A Debreceni Vadásztársulat vadászháza a Nagyerdőn (1933)

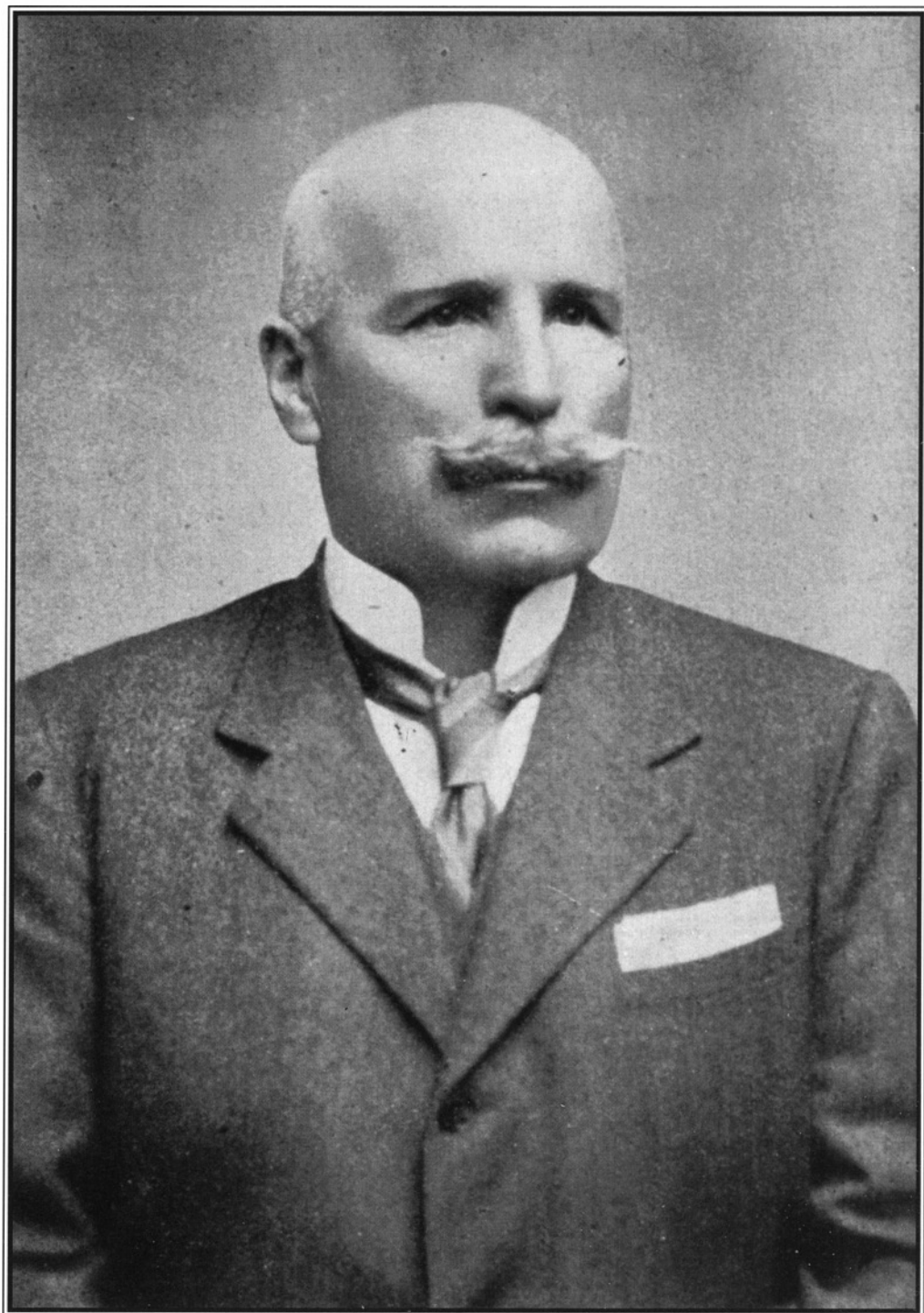
26. Kotorékozás eredménye (1940 körül)

27. Az erdőhivatal épülete Guthon (1930 körül)

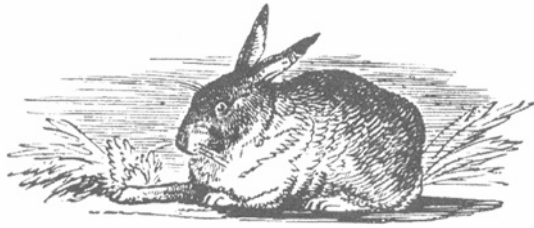
28. A debreceni Nagyerdő és nagy puszta (1910 körül)

29. Kovássy Kálmán (1933)

KOVÁSSY KÁLMÁN NAPLÓJA

Kovássy Kálmán (1873–1963)

Tiszafüreden született 1873. április 14-én. Édesapja Kovássy Ferenc, édesanyja Szabó Sarolta. Iskoláit Debrecenben, Késmárkon és Selmecbányán végezte. Ez utóbbi helyen az erdészeti akadémiára az 1891–92-es tanévben iratkozott be, s az 1895. évben végezte el. Pályafutását a máramarosi kincstári erdőigazgatóságban¹ kezdte, ahol különböző erdőgondnokságokban szolgált 1919-ig.

1919-ben a szekszárdi erdőigazgatósághoz került, ahol 1922-ig dolgozott. 1922–1930-ig erdőfelügyelő, majd 1932-ig a debreceni erdőigazgatóság vezetője.² 1930-ban miniszteri tanácsosi rangot kap, s mint nyugalmazott miniszteri tanácsos 1935-től Debrecen szabad királyi város törvényhatósági bizottságának tagja.

Közéleti tevékenysége azonban leginkább a Guthi Vadásztársaságban teljesedik ki. Az 1930-as évektől a vadásztársaság elnöke, 1946-ban pedig az „Egyesített Guthi Vadásztársaság” „örökös díszelnökévé” választják.³ Az, hogy a vadásztársaságok 1945 utáni „demokratizálását” követően ténylegesen vadászott-e, nem lehetett kideríteni. Ha vadászott is, a vadásznaplója, lőjegyzéke erről nem tanúskodik.

A két világháború közötti időben a Debreceni Vadásztársulatnak is alelnöke volt.⁴

Felesége Idrányi Anna, aki a debreceni Szent Erzsébet Egyesületben fejtett ki tevékenységet, annak több éven át volt elnöke.

1963-ban hunyt el Debrecenben.

Lőjegyzék és napló, 1883–1950

Kovássy Kálmán lőjegyzékét 1883-ban kezdte el vezetni. „A nagy vacáció alatt” Tiszaigara határában 3 kócsagot lőtt flóberttal, aztán [fehér]bakcsót [üstökös gémet] 1-et, míg quakvrajút (bakcsót) 6-ot. A következő évben Ebesen és Tiszaigaron vadászott, de ekkor is augusztusban, a vakáció idején. Az évi terítékén (15 darab) a legnagyobb tételt az 5 vércse elejtése jelenti, de nem tudjuk, hogy ekkor milyen puskával vadászott. Az első foglyot (feltehetően ekkor már „felnőtt” fegyverrel) 1885. július 30-án az igari határban lőtte, míg az első nyúlra 1886. július 23-án Ebesen került sor.

Ugyanebben az időszakban, középiskolás éveiben érte az első vadászbaleset: „1889. aug. 31-én este szétlőttem édes jó Apám 16os puskájának csöke bore csövet.” Itt hadd jegyezzük még meg – mintegy előzetesként – a következőket is: A mai olvasó számára ma már szinte elképzelhetetlen szeretettel emlékezik meg az édesapjáról („édes jó Apám”) és az apósáról („édes kis Öregem”). Ugyanez vonatkozik a feleségével („szeretett jó Feleségem”) kapcsolatos bejegyzéseire is.

Visszatérve a vadászati eredményeket rögzítő jegyzékre, Selmecet, az erdészeti akadémián töltött éveket kell megemlítenünk. Selmecen Kovássy – hasonlóan az Előszóban hivatkozott Barthos Gyulához – vadászati lőjegyzékében még őz is szerepel, de általában fenyőrigókat, varjakat, sőt Garamberzence határában kigyót ejtett el.

Az első máramarosi bejegyzése 1896. április 21-én kelt Rahón, ahol erdei szalonkát lőtt. Ugyanezen év novemberében, majd pedig a következő esztendő októberében szerepel medve is, de azokat törrel fogták. A faldokon, illetve a továbbiakban részletesen idézett őz-, szarvas- és disznóvadászaton kívül 1907. január 7. és 9-én Mannlicher golyós puskával lőtt vízirigót Terebesfejérpatakon. Ehhez, illetve az 1912. évi vízirigó-elejtéshez a következőket kell tudnunk. A vízirigó az 1904-ben megjelent rendelet (19.384/1904. FM. sz.) szerint védett madár volt. Ebbe a hibába nemcsak ő, hanem az ország (később) vezető vadászai, vadászírói is beleestek, s itt is rokoníthatjuk a Barthos-féle vadásznaplóval.

Kovássy Kálmán 1912. december 18-án 1000 (!) lépésről lőtt szarvastehenet. A „távolvésekkel” kapcsolatban hadd jegyezzünk meg valamit. A hegyvidéki, így a máramarosi terep is megkívánja, hogy a meglátott, észlelt vadat a vadász minél előbb lövésre kapja. A cserkelési lehetőségek igen-igen szűkösek. A csekély vadlétszámból pedig az is következik, hogy ritkán talál újabb elejthető vadat. Tehát a távoli lövéseket is meg kellett kockáztatni.

A Máramarosból történt menekülés után 1920 tavaszán-nyarán vadászott először Gemencen vadkacsára. S ha már a vízivadnál tartunk, még idézünk néhány eredményt:

1941.	VIII.	25–26.	19 vadkaca,	Tiszaigar
	IX.	10.	11 vadkaca,	Hortobágy
1942.	VII.	16.	15 vadkaca,	Külső-Guth
	VII.	23.	17 vadkaca,	Guth
	VIII.	30.	30 vadkaca,	Külső- és Belső-Guth
1943.	X.	20.	43 vadliba,	Hortobágy, Kondás-fenék
(Négyen összesen 154 vadlibát lőttek.)				

1902 A terítékadatokról az összefoglalót a Mellékletben közöljük, míg a vadásznapló egyéb bejegyzései most következnek.

1902.

május 2-án reggel a Pietrosz-havas alatt, úgynevezett Holocsenka-havas alatt fajdkacskára vadásztam. A fán talán 8–10 percig dürgött és 3 óra után 5 perczzel lerepült a földre, ahol kitűnően hallottam szép dürgését. Körülbelül 150 lépésre alattam egész 5 óráig hallgattam, de nem közeledett. Akkor próbáltam a földön beugrani, de észrevettem, és körülbelül 110 lépésre megláttam a fejét, de már akkor mozdulatlanul figyelt. Elgondolva, hogy ha egy szem srét találja, meglesz, 0 sréttel odalöttem, de kimaradt a feje s elment. Nagyon sokat fáradtam, s bár egy kicsit lehangolt, hogy sikertelen volt a vadászat, de kitűnően mulattam.

4/2. n

A ..... járás főszolgabírája.

M. KIR. RENDŐRSÉG BUDAPESTI FŐKAPITÁNYSÁGA.

M. KIR. RENDŐRSÉG ..... debreceni KAPITÁNYSÁGA.

8/1702 1943. sz.

Fegyvertartási engedély.

Kovács Kálmán debreceni Magas Gy. t. G. r. lakos (foglalkozása: m. m. v. tanár) jogosult: egy db. 10 m. öb. nagyságú, gyártmányú, 10702 gyártási számú, karkörmű rendszerű, 2. csövű, kahasos — karkörműli, sörétes — golyós, vadász — állású fegyvert — pisztolyt tartani.

Ez az engedély visszavonásig érvényes.

Debrecen, 1943. május 26. n.

A) minta ..... rakt. szám.

F. Fokszolgabíró helyettes, m. kir. rendőr kapitányság vezetője. 1351/1943.

Édes jó Apámmal XII/9-én reggel nagy reményekkel kiindultunk a Guthra, amiben nem is csalatkoztam, mert élvezetes kettős vadászatunkban lőttünk 3 őz, 5 nyúl, 3 fázán és 16 fogolyt. A 3 őz közül 2-öt golyóval, az 1-sőt bakot 117 lépésről alsó lapon, szíven, a 2-ik öreg suta 45 lépésről lapon, és a harmadikat sréttel, 40 lépésről, lapon. Nagyszerű volt, csak édes jó Apám keveset lőtt, hogy én annál többet lőjek.

1902. december

13-án délután Ebesről édes jó Apámmal és Széky István bátyámmal elindultunk a Guthra a 14-, 15-iki vadászatokra, ahol a társulat vendége voltam. Nem nagy kedvvel mentem, mert édes Apám is nehezen ment, s előtte már együtt nagyon is kimulattam magam a sok szép vaddal, de nagy lett az örömem a vadászat első napján, mert a harmadik hajtásban egy roppant sűrűség közt levő tisztásra kijött egy szép kétéves disznó rám, amit egy jó nyaklövessel, 26 lépésről, a patronban levő 9 szem nagy postából 8 szemmel találva, öreg puskám bal csövéből leterítettem. Gyönyörű volt, amikor három rulírozva mozdulatlanul maradt mellettem a szép disznó. Igen nagy örömem volt. Édes jó Apám is nagyon örült a szerencsémnek, mert ez egyetlen elejtett disznó volt. A vadászaton voltak: Szúnyoghy Sándor, Gencsy Albert és Samu, Bészler Lajos, Gräefl Jenő, Molnár Gyula és Jenci[?], Széky István, édes jó Apám és én. Hazaérve 15-én este édes kis Öregem is nagyon megörült szép zsákmányomnak.

28-án délben édes kis Öregemmel indultunk vissza Kőrösmezőre, búcsút mondva 3 heti szabadság után édes jó Apáméknak s a kedves szülői otthonnak, s ezzel jó időre az eredményes vadászatnak is.

Inkey vadászberlőtől Erdélyi erdőmester engedélyt kapott a fajdkakasoknak lelövése iránti rendelkezésre, aki nekem is megengedett minél többet lőni. Ez volt április 29-én. Én nem kértem, mivel már későn volt, és a dürgés vége felé járt. Április 30-án egy Melnecsuk Vaszil nevű vadőrrel iszonyú, folytonos esőben felmentem a Tahut-havasra és ott éjjeleztünk, nagy eső és szél mellett, egy jó kalibában, miután este a berepülő kakasokat megfigyeltük. Remény és kétség közt töltöttem az éjszakát az idő miatt, de biz' az egész éjjeli eső után reggel is esett, s így indultunk el 2 órakor reggel a dürgőhelyre, folytonosan ázva, és az átázott, puha hóban 1 órai kínos menés után jutottunk el a tett-helyre, ahol folytonosan ázva, daczára a vadőr biztatásának, már nem gondoltam, hogy dűrögni fognak a kakasok. De egyszer csak egy csettintést hallok, de még ekkor az esőre fogtam ezt a hangot, de már a második csettentésnél az esőhöz alkalmazott alakom kiegyenesedett, s egyszerre kaptunk egymás karjába a vadőrrel, s mind a ketten mosolyogtunk már. Egy darabig még csettegett, majd teljes erővel dűrögni kezdett mellettem mintegy 200 lépésre a kakas úgy, hogy az ugrás majdnem folytonosan ment. A vadőr is velem ugrott, s mikor alá értünk, ő már látta, de én egy fenyőgallyon keresztül láttam csak a kakast. A vadőr mellettem állva titkosan folyton rángatott, hogy lőjek, mert, mint később mondta, azt hitte, hogy már rögtön repülni fog. Ekkor rápillantottam a vadőrre, s láttam, hogy a szép madár alatt annyira erőt vett rajta a vadászláz, hogy az álla vaczogott, pedig de sok kakast lőtt és látott már. Én aztán a következő köszörelés alatt a takaró fenyőág alól kiugrottam és egyszersmint a puskát is felkaptam. S akkor látom, hogy a kakas 2 igen vastag gally között van, s a melle csak egy tenyérynire szabad. De gondolkozni már ezen nem volt idő, s a tenyéryni helyet a két ág közt célba véve, mikor összecsukta a szárnyát és farkát, tüzeltem, s a gyönyörű állat a nedves

hóba közvetlen elibém vágódott le, élettelenül, 3 0-ás sréttől találva a mellében jó öreg 12-es Kirneremből. Ez folytonos esőben, de szélcsendben történt, $\frac{3}{4}$ 4 órakor, reggel. Gyönyörködve egy keveset az elejtett szép kakasban, indultam a másik dürgő kakas után. Ez már a földön volt, de azért sikerült 2-szer beugrani, de már mikor egy pár ugrás hiányzott a lövéshez, mindig felment a fára. Már-már lemondtam erről, s üldögéltünk egy nagy sziklán, mikor int a vadőr, hogy jön a földön a kakas. Hangtalanul, bár a legnagyobb óvatossággal fordultam meg, mégis elment a vagy 80 lépésnyire levő kakas. Ezután már csak vártam a véletlenre, mert úgy a kakasok, mint a tyúkók a fára felmentek, míg végre 2 tyúk és 1 kakas átvonult a fejem felett, amelyek közül a kakast, bár nem vadászosan, reptiben, mintegy 80 lépésről, a sűrű fenyőágak felett lelöttem. Egy fa tetejére esett, ahol vergődött. Onnan aztán egy második lövéssel lőttem meg, s úgy $\frac{3}{4}$ 7-kor már a második kakasom is megvolt. Ez utóbbi azonban egy fiatalabb volt, s meg sem közelítette az első gyönyörű, 20 farktollas, aznapi első, öreg kakasomat. Ezután, bár a kirándulást 2 reggelre terveztem, lejöttem a gyönyörű helyről szép emlékekkel, nagyszerűen mulatva. Mindez szakadó esőben folyt le, de szélcsendben, s annak tulajdonítom, hogy dürgés volt. Bár ezt mondta a vadőr nekem, de én csak biztatásnak gondoltam. Nagyon jól mulattam, csak a sok fáradság és különösen a sok pipázás miatt nikotinmérgezést kaptam, a reggel egy párszor igen rosszul voltam.

1903 Június hó 9-én a tavalyi erdőműveléseket járva be a f[ekete]-tiszai és mezőháti erdőgondnokságok határgerinczén jöttem a sztebnai és bahemki[?] gerinczen haza, amikor egy vágásterülethez érve egy medvét pillantottam meg ezen a kopasz területen. A Mannlichert azonnal lekapva a vállamról a mintegy 25–28 lépésre levő, szemben álló medvét homlokon akarva lőni, de bizony amire a puska a vállamhoz került, a mozgásra a medve is megugrott, úgyhogy én már csak ugrásában lőhettem rá, s hátulról lőttem végig aczélsburkolatú, 8 mm golyóval. Bár nem volt nagy állat, de mégis elvitte örökre a végiglövést. Annak dacára, hogy mintegy 100–120 lépés után már lépésben ment, sokáig mentem utána, de nem tudtam megtalálni. Bár el ne pusztulna, ha már meg nem lelhettem.

Június 26.

Az őzet jó messziről láttuk meg Szenek Jóska, szeg. [ödött] munkás, gátőr vadászkiés-rőmmel, akinek nagyszerű szeme van. Ez aztán nagyon határozottan állította, hogy bak, de bizony mikor Mannlicheremmel odalóve a gerinczét átlőttem, s elesett az őz, odamenne sutává vált. Igen rossz hangulatú lettem emiatt, hogy tilos időben sutát lőttem, úgyhogy aztán még Jóska vigasztalt. Egy kegyelemlövést azután a fejébe lőttem úgy, hogy baknak is ki lehetett nevezni. Szégyenemben még füllettettem is, hogy bak volt. Az igaz, hogy mindig bántott a lelkiismeret és szégyen a hazugságért, mikor kételkedés volt!

1903. october 3.

Sok, sok fáradság után végre Szt. Hubertus megjutalmazott, mert sikerült az első szarvasbikámat meglőni. Nyolcz éve, hogy Máramarosban vagyok a sok szarvassal körülveve, s daczára a sok fáradságnak és a fenyőfák alatt töltött sok hideg éjszakának, csak most sikerült szarvast lőni. Az idén is már 4-szer voltam kint éjjelre az iteni kincst[ári] tisztek részére fenntartott „Haurilecz” erdőrézben, ahol 3 bika lelövése volt ez idén engedélyezve. A 4-szeri kintlétem alkalmával egyetlen bikát sem hallottam bögni, úgy-

hogy elhatároztam, hogy addig, amíg nem jelentenek bögő szarvast, nem is megyek ki. Ezt a jelentést október 3-án reggel 9 óra után kaptam meg, amikor Horváth keszlei(?) erdőőr először nekem, majd aztán a gondnokának, Mapi erdésznek jelentette, hogy egy bika reggel bögött, s látta is. Én mentem rögtön Mapi erdészhez, és jelentve, hogy én azonnal indulok, kértem őt is, de gúnyosan mosolygott, s mondta, hogy talán éjszakára feljön, de már akkor láttam, hogy nincs szándéka, s biztos az én eredménytelen fáradságomról is. De én amint kijelentettem, teljes lelkesedéssel neki is indultam du. 1/2 2 órakor, gyönyörű borult, de meleg időben. Az első borult nap hosszas szárazság után. Csendesen mászva felfele, egyszer, úgy 3 óra tájban, megüti a fülem egy bögéshang. Mondtam a velem levő erdőőrnek és a pakkokat vivő bögő embernek, de leszavaztak, mert, mint mondják, még ilyen korán nem bög. Én ebbe is belenyugodtam s folytattam a mászást, amint egy alkalmas helyen hallgatóztam, tisztán hallottam a bögést: egy erős bika hangját, s erre válaszolt egy másik. Nagyon fellelkesített az hang, s a gerincz alatt levő bögő hang után indultam. Vagy egy negyedórai menés után tanácskoztam az erdőőrrel, hogy hol is lehet a bika, s indultunk felfele, amikor vagy 200 lépésre mellettem, igen nagy sűrűségben, megszólal egy, a hangjáról ítélve, jó bika. Természetes rögtön megmeredtem, s tanakodtunk, hogy mit csináljunk, mert iszonyú sűrűség volt, s csak a szarvasutakon lehetett járni. Ott már 3 bikát hallottam, mert ezenkívül egy erős bika is felelgetett ennek, s egy gyenge messzibről ingerkedett. Én legalább vagy 10 perczig hallgattam az előttem bögő bikát, de nem mozdult ez a helyéről. S így elhatároztam, hogy megkísérlem belopni, daczára az óriási sűrűségnek. Igen nagy óvatossággal haladtam s be is loptam vagy 40 lépésre úgy, hogy a morgást már előttem nagyon élénken hallottam, de sem tehenet, sem bikát látni képes nem voltam, amikor jött egy olyan kavargó szél, s, valószínűleg szimatot kapva, ott hagytak engem a szarvasok. Rögtön leguggoltam, hogy talán az ágak alatt meglátom az oldalt elmenő bikát, aminek a zörgését és kopogását egész jól hallottam, de bizony a roppant sűrűség miatt nem láthattam ezt meg. Már ez is nagyszerű, izgató élvezet volt. S amint előttem voltak igen kis távolságra a szarvasok, több ideig bizony többször azon a ponton voltam, hogy elragadjon a vadászláz, mert ezt onnan tapasztaltam, hogy mikor egy kicsit természetellenes helyzetben kellett megállanom, úgy végigremegtem a vadászigzalmától. Különben ez a nap felejthetetlen előttem, mert ezt még nagyobb vadászigzalmak követték.

Ezt a bikát elugratva mentem a másik erős bika után, mert még csak 1/2 5 volt, és teljesen világos, de igyekezni is kellett, mert a másik bika még messzi volt tőlem. Egy fennsíkra érve mindenütt bögőhelyeket találtam s teljesen friss bikatrágyát. Így tehát nagy óvatossággal haladtam, hogy a nagy bikához közeledve valamelyik kis bikát el ne ug-rasszak, s evvel, ha ijesztő hangot ad, az egész mulatságomat elrontsam. Még messzi voltam a nagy bikától, amikor a szomszédos Venilovecz-völgyből a gerinczen egy kisebb bika folytonosan bőgve keresztüljön, s hallom, hogy erre a nagy bika reagál, s mintha ez is közelebb bögne. Én egy alkalmas helyen megállva, az erdőőrt és a bögő emberemet hátrahagyva, mozdulatlanul állottam. Tisztába akarva jönni a helyzettel, amikor a kis bika rohamosan közeledik felém úgy, hogy a zörgését is jól hallom, míg a nagy sűrűségben, vagy tőlem 60 lépésnyire, megáll és úgy bög, de nem látok semmit. Mikor is a bika megindult, láttam, hogy mindjárt túlmege rajtam, le a völgybe. Én tehát mentem elibe, hogy meglássam, de biz' nem láthattam őt meg. De visszafordult megint a gerincz felől. Azt már nem tudom, az én mozgásomtól-e, vagy mert jött a nagy bika, de azt hiszem, a nagy bikától, mert mindjárt azután megint bögött. Én, bár

már a második bika is elment mellőlem, még mindig nagy reménnyel voltam, mert a haragos nagy bika mindig jött bögve a kicsit üldözni, amelyik már megretirált[?]. Én egy fensíkon állottam, amelyről a szemben fekvő, egy kicsit ritkásabb oldalt jól láthattam, de eközben már nagyon kezdett sötétedni, úgyhogy mindig csak azt próbáltgattam, hogy látom-e még a célgombot, s mindig azon imádkoztam, hogy jöjjön már legalább addig az a bika, míg látok. Meg is hallgatott Szt. Húbert, mert jött a bika rohamosan, amikor is meglátom őt. Legalább én azt hittem, hogy az az, de a fejét nem látom. Czélozom, de avval a gondolattal, hogy hátha téhen, nem nyomom a ravaszt, míg nem mozdul, amikor az én bikámtól jobbra megszólal az öreg bika, s én egy téhenre czéloztam a homályban. A szemem már majd' kinézem, de nem bírom meglátni a bikát, csak a zörgésit hallom, nem bírom megkülönböztetni a környezettől. S csak képzelem, hogy hol jár, de meglátni képes nem vagyok. A roppant málnás és cserjésben még az agancsot sem, pedig ha világosabb volna, látnom kellene tisztán az előttem mintegy 200 lépésre és oldalba keresztülmenő bikát. Már kezdek kétségbe esni, amikor lefele közelebb jön hozzám, de már a nagy sűrűség szélén. Úgyhogy semmit sem látok, s az előtt az eset előtt állok, hogy a bika még továbbmegy, vagy teljesen besötétedik, míg az üldözésből visszafordul, amikor elhatároztam, hogy tovább várni nem lehet, hanem megugratom a bikát. Miután úgy gondoltam, hogy a hátul maradó tehenek felé fog a megriasztott bika szaladni, minden habozás nélkül, a rejtekemből 2 ugrással, jó nagy zörejjel előugorva, a zörgésre a bika rögtön figyelmes lett, amikor látom, hogy csakugyan a tehenek felé trenírben ugrálja a bokrokat keresztül az óriási fenséges állat, egy szempillantás alatt eldőrdült a Mannlicherem a saját készítésű, vágott végű, félburkolatú golyóval, amikor látom, hogy a bika még gyorsabb trenírben, borzasztó csörtetéssel rohan tovább a hegyoldalban, amikor a Mannlichert újratölteni szintén csak gondolat műve volt, s a második dördülés után látom az erős állatot egyet fordulni maga körül s csúszik görögve lefele a meredek hegyoldalban vagy 100 lépést. Amikor hozzám mintegy 40–50 lépésre megáll, már megtöltött puskával közeledek az óriás állat felé, amikor látom, hogy a nyaka alá van törve a testnek, és csak a fél vastag, 5 ágú agancsszár látszik, s megvolt az első páratlan 10-es, de igen vastag, erős agancsú és óriási testű szarvasbikám, mindkét golyótól nyakba találva, aminek kimondhatatlanul megörültem, és csak akkor lett volna még fokozottabb az örömem, ha édes jó Apám, aki egyúttal szeretett vadászmasterem is, jelen lett volna, s ha szeretett kis Öregem is láthatta volna az örömet és együtt örülhettünk volna.

Ez az első bikám története és vadászatainak részletei. Rendkívüli élvezetet nyújtó egy nap volt, sok változatos vadászizgalmaival, mindig emlékezetemben maradnak ezek a részletek és annak gyönyörűségei.

Már teljes sötétség volt, mikor az agancsot levettük, úgyhogy már visszajönni nem lehetett. Így hát nagy vígan mentünk a kalibába, ahol, gyönyörködve a szép fejben, álomra hajtottam a fejem, még egyszer átgondolva a történeteket, s nem is gondolva, hogy még lőjek.

Másnap reggel hazafele menet egy bika nagyon bögött, s egy alkalmas helyről nézve nem is cserkésztem, amikor odajött folyton bögve vagy 300 lépésre. Persze nem lőttem. Folyton ott kóválygott, míg iziben bejött hozzám vagy 100–120 lépésre, s oldalt fordult úgy, hogy nem állottam meg, hogy oda ne lőjek, elgondolva, hogy a 3 bikát ki is kell lőni, meg hogy mikor lesz megint ilyen szerencsém, s odalőttem, de alálőttem. A második patront már jól megnéztem, s a menekülő, lent lévő bika háta közepébe lőttem, amikor egy pár lépés után megimbolyogva lefeküdt, amikor ezen im-

bolygás közben még 2-szer rálöttem, de nem találtam. Ez egy rossz, vékony agancsú, páratlan 10-es. Megörülve a zsákmánynak, indultam a két agancscsal haza, amikor kis Öregemnek is nagyon nagy öröme volt a kiváló szerencsém felett, hogy végre az első szarvasbika lövésekor mindjárt 2-őt löttem. Az első bikát az első golyó az őszes nyak alsó részében a nagy arteriát lötte keresztül s átszaladt a nyakon, a második golyó a (nyak)gerinczsont közepét találta, s az egész csontot, mint a liszt, úgy megörölte, de nem ment keresztül, s ez okozta a rögtöni halált. A másik szarvast felülről, srégen, a háta közepén löttem úgy, hogy a golyó a nemes részeken áthatolva a gége alsó részében állott meg, s így ez sem ment keresztül, daczára a Mannlicher iszonyú erejű lövésének. Az első bika mintegy 130–150 lépésre, a második a halálos lövéskor mintegy 130 lépésre lehetett.

1903. october 16. Őzsuta

Az őzet a munkából hazafelé jövet, már sötétben löttem 5 lövéssel, az utolsó golyóval löttem deréken.

1903. october 19. Őzsuta

Igen nagy hőésésben indultam délben ki, mivel már a dolgomat (mérést) nem kezdhettem meg, elmentem cserkészni az egyik Turoki[?] nevű völgybe, ahol, amikor bekanyarodtam, láttam egy eltűnő állatot, amikor mondtam Jóskának, hogy farkas, de nyomoztunk egész frissen egy kis bikát. Hát azt gondoltuk, hogy az ment be az útról előttünk, de biz' mikor odaértünk, akkor láttuk, hogy egy standon levő farkas volt, s a kis bikát hajtja egy másik. Nagy izgalommal mentem tovább, amikor alig 10 percnyi menés után, az úton, a völgyben egy farkas szembejött velem, s 174 lépésre tőlem megállott úgy, hogy az emelkedés miatt csak a fejét láttam. A kezemben levő Mannlichert a leg-higgadtabb és jó célzás után elnyomtam, de biz' a farkas elugrott. Elhibáztam a fejét, pedig gyönyörű nagy fejlett bestia volt. Nagyon sajnáltam. Azt gondolva, hogy átmentek a másik völgybe, mentem utána, de biz' aznap többet nem nyomoztam, hanem egy 3 tagból álló őzcsapatot pillantottam meg, amelyből egy nagy sutát mintegy 180 lépésről, 4 lövésre löttem. A bak elment, mert nem ismertem meg, bár arra is löttem egyszer, de elhibáztam.

Oct.	28.	Császármadár	2
	31.	„	1.

A 3 császármadarat a Zubrincki vágás mérésénél löttem, mérés közben.

November 15. Szarvasbika (igen rossz nyársas)

A rossz spízert tehén helyett löttem. 2 db volt együtt, teljesen egyforma. Ez jobban állt lappal felém, hát ezt löttem vagy 180 lépésről, s a másik, a tehén elment, és én bikát löttem meg. Igen megijedtem, hogy tilos időben bikát löttem, de azt hiszem, más-sal is megesett volna ez a csalódás, mert színre és nagyságra is egyforma volt a tehénnel, s a véletlen, hogy ez jobban állt, s erre löttem. Az első lövés alacsony hónaljlovés volt, amelytől mintegy 70 lépésről már megfeküdt, s addig nem is vérzett, de mikor közeledtem, megugrott. Amikor a második lövéssel hátulsó lábát törtem, utánamelve a harmadik lövéssel végiglöttem, amikor összerogyott, de még a fejét emelgette, amire pár lépésről nyakán löttem, mire kimúlt a kis állat. Nagyon haragudtam magamra és igen szégyelltem, hogy tilos időben löttem.

1904 1904. január 29. Vaddisznó

Forgách László gróf meghívása folytán hajtóvadászaton vettem részt. Elkésve érkezünk meg, úgyhogy az első hajtást csak $\frac{1}{2}$ 12 óraker kezdtek meg, gyönyörű idő mellett, s már teljes $3\frac{1}{4}$ órai standon állás után megláttam egy sötét tömeget egy élen, amikor is egy magános disznó koczogva közeledett felém, de igen nagy sűrűségben. Nem tudtam a sok fiatal (15 éves) bükkfától célba venni, de mégis már nem tudtam várni. Úgyhogy a majdnem szemben levő dúvadra, a nagy sűrűség daczára, rálöttem. Ez megijedt s rohant keresztül mellettem. Második lövést is még a nagy sűrűségben lőttem, de ezt is elhibáztam, de a harmadik lövésre 35 lépésről a legjobb hónaljlovással felbuktattam, amikor a gyönyörű, magános kocza (az ott levők ítélete szerint: 120–130 kg) tűzben maradt, egy párat rúgva kimúlt. Nagyon örültem neki, nagyon szép állat volt. (9 kismalac volt benne.) Kizsigelerve 102 kgr, az aprólék nélkül.

Május 3. Fajdkakas

A fajdkakasra csak nagyon óvatosan mentem fel, félve, hogy beteg ne legyek, mert éppen tavaly a fajdkakasvadászaton lettem rosszul. Éppen ezért reggel 7 óraker indultam el, 2-ikán. 11 órára felérve jól kipihentem magam du. 4-ig, amikor kiindultunk a kaka-sokat kihallgatni. $\frac{1}{2}$ 7 tájban berepült 2 drb messzibb tőlem. Már ennek is örültem, mert már azt hittem, hogy nem lesz dürgés. De még jobban megörültem, amikor kevéssel 7 óra előtt a harmadik fára berepült egy kakas, amely mindjárt elkezdte a „tak”-kolást, de itt nem köszörült vagy 10 perczig, volt itt roppant sűrű luczfenyőn, úgyhogy nem tudtam meglátni, aminek nagyon örültem, mert nem lett volna olyan szép mulatságom, mint így volt. Már nagyon el voltam zsibbadva a mozdulatlan várakozásban, amikor a kakas megkönyörült rajtam, s odébb, egy körülbelül 8 lépésre levő fára repült, amikor megint kiegyengethettem elmarjult tagjaimat, s megnézve az órát, gondoltam, hogy még egy órát kell ülni, míg teljes sötétség lesz. De bizony nem így történt, mert hosszú „tak”[k]olás után kezdett a kakas köszörülni. És amíg aztán egy szép dürgés következett, én mindjárt hozzáfogtam a beugráshoz, ami egy pár percz múlva sikerült is, mert a fa alatt voltam, s ott nézegettem, hogy hol van. De biz’ az egymás mellett növe két fenyőfa egyikén ült oly sűrűségben, hogy meg nem láthattam, s már erősen sötétedni is kezdett. Én hát, leülve a fa tövibe, hallgattam egész 8 óráig a gyönyörű dürgést, mert csak akkor hallgatott el a kakas, valószínűleg a körülbelül 120–150 lépésre levő kalibánkba gyújtott tűzre, és ennek pattogására figyelve hallgatott el, de el nem repült. Én tehát már dürgés nélkül mentem el alóla 8 óra után, de nem mozdult meg. Én tehát nagy örömmel és nagy reménnyel mentem a kalibához, hogy megint aludjam egy jót, s evvel is hamarább teljék reggelig az idő. Még nem akarom elfelejteni azt megjegyezni, hogy még így kakast nem hallottam dürrögni, mert a rendes takkolás után minden 3-ik, negyedik köszörülés helyett egy sokkal rövidebb ideig tartó, a köszörüléstől elütő, éles hangot adott, de utána megint rendesen köszörült egy párszor.

Már az esteli mulatsággal is nagyon jó hangulatba hozva, reggel $\frac{3}{4}$ 3 óraker elindultam a kakashoz, s talán 1 vagy 2 percznyi menés után megállottam, várva a dürgés kezdetét, ami egy pár percz múlva, 3 óra előtt egyfolytában megindult, gyönyörű mulatságom befejezéseképp. Egy pár percz múlva a kakas alá ugrottam, de még olyan sötét volt, hogy megint várni kellett, mert daczára a gyönyörű reggelnek, semmit sem láttam. De nem nagyon sokáig vártam, mert kezdett világosodni. Ekkor aztán hozzáfogtam a kakas felfedezéséhez, de hiába ugrottam körül a fát vagy 8–10-szer, nem voltam

képes felfedezni a gyönyörű madarat sehogy sem. Azután elugrottam a fától, úgy ugrottam körül, de még így sem voltam képes meglátni, s e közben egyszer figyelmes is lett rám, mert köszöriülésen kívül egyszer besülyyedtem a hóba, egy darabig megszűnt [szólni]. Nagyon aggodalmas pillanatok voltak ezek, de aztán megint csak elkezdte a nótát csak olyan folytonosan, mint előbb. Már nagyon világos, s már biztosan megállapíthattam, hogy mely részén van a fának, de ott egy nagy tisztás volt. Már nem volt mit tenni, mint kiugorni a fák alól erre a tisztásra, amikor megláttam a dürgő kakast, de mivel (...) már attól is féltam, hogy a földre lerepül, öreg Kirnerem bal csövével, 0 sréttel lelőttem az 50–60 lépésre levő kakast. (4 óra előtt 5 perczczel.)

Nagyon nagy örömmel láttam a fekvő kakasról, hogy öreg, szép példány, mert azt hittem azokról az esteli hangokról és a folytonos esti és reggeli dürgésről, hogy fiatal kakas, de nagyon kellemesen csalódtam. A kakast szépen bepakolva reggel 5 órakor útnak indultunk, s már 7 órára lent voltunk a Kamesecseki[?] absteigban, ahol kipihentem a fáradalmakat, s lementem Kőrösmezőre kis Öregemnek is bemutatni a szép zsák-mányt.

A július 12-én lőtt őzbakot reggeli cserkészzet alkalmából lőttem egy nagyon szép helyen – Berlánban –. A bak rézsútosan volt, mintegy 90 lépésre, s a Mannlicher-golyó az oldalon ment be, s a nemes részek és a jobb lapoczka összeroncsolása után a golyó deformálódva megakadt a bőr alatt. Azt nem gondoltam, hogy egy őz is képes megfogni egy füsttelen lőporos Mannlicher-golyót, valamint az is nagyon meglepett, hogy a tüdő, máj egészen össze volt roncsolva, s a fél szív egészen ellöve, s mégis 2 ugrást tett az igen nagy testű és igen kövér bak. Sajnálom, hogy megmérni nem tudtam.

October 3. Szarvasbika (páratlan 12-es)

A mezőháti erdőgondnokság vadászbérlőjétől, gr. Benyovszkytól engedélyt kaptam mindenféle vad cserkészve vadászására, kivéve a medvét. Én igen megörültem ennek, mert már az idén úgy magam, mint édes jó Apámmal nagyon sokat jártam a bikák után, de hiába. Már tudtam, hogy elmarad az eredménytelenség, ha Mezőhátra megyek. Nem akarva a bérlőt és vendégeit zavarni, csak amikor elmentek, octóber 1-én d.után mentem ki, elkészve. Rövid cserkészzet után felmentem (...), ahol rövid alvás után a Vapinecz-völgybe, majd a (...) részekbe mentem. Reggel ½3-tól egész 8 óráig semmit sem hallottam, pedig igen nagy területet bejártam, amikor 8 órakor vagy 6 bika kezdett el egész jól bőgni egész 9-ig, de közel ekkor egyikhez sem voltam, de a másnapi tervet megállapítottam. Délben pihelve, du. megint elmentem a forenoki* de. hallott, vastag hangú bikához, de meg se mukkant.

Másnap reggel ezután a terv szerint Groppába** mentem, ahol amikor világosodni kezdett, 2 bika bőgött. Egyik, a közelebbik is messzi volt, úgyhogy egy órát kellett menni, míg becserkészhettem. Már-már elveszítettem a reményemet, mert rossz széllel és görgetes sziklás, borzasztó meredek helyen kellett menni a véderdőben, de azért csak mentem tovább, hátha a másik bikához szerencsém lesz, gondolva. Egy nagy meredek után egy kis gerinczecsken pihenni megállva, mellettem és felettem megszólalt, mintegy 100–150 lépésre, a bika. S körülnézve látom, hogy egy tehén mellettem már áthaladt, s jön egy másik tehén is, utána a bika. Rögtön elkészülve vártam a közeledő

* völgy

** völgy

bikát, de biz' az egyszerre, valószínűleg szelet kapva, a tehénnel együtt megugrott, s mellettem akart elrohanni, de én sem voltam rest, mert a mintegy 50 lépésre levő bikára tüzeltem, amely a tehenektől elválva lefele szaladt. Én kiszaladva az erdőből még tüzeltem rá, azonban 6 lövés közül csak az első és 6-ik lövéssel találtam, amikor már a bika állott, hátba lőttem, amire összerogyott. Az első lövés lapon, egy kicsit alul, de halálosan találta, s az utolsó lövésem alkalmával már valószínűleg döglenni állott meg. Kis testű, elég szép formájú, de vékony, 11 ágú agancscsal, amelyből, nagy bánatomra, 3 drb hiányzik. Kár, hogy olyan verekedő volt. Október hó 3-án reggel 6 órára már megvolt a bika, s így én nagyon szépen megjubiláltam a tavalyi, szintén october 3-án lőtt első bikámat. Nagy örömmel, a rengeteg fáradságot most már nem is érezve, jöttem haza, hogy édes kis Öregemnek bemutassam a szép zsákmányt, illetve az agancsot. Az agancs mindkét ága 102 cm hosszú, a két ághegy távolsága 71 cm. A két agancsszár legkülső egymás közti távolsága 96 cm. Súlya 4,40 kgr, a lövés és kifőzés után egy hónappal mérve. Nagyon jól mulattam, igazán egyike a legfelségesebb vadászatoknak a bőgésen való szarvasvadászat, mert nagyon is fáradságos az.

1904. november 5. Szarvasborjú

A szarvast reggel ¼ 7 órakor lőttem, körülbelül 100 lépésről. Felém háttal állt, így bár három golyóval találtam, mégis élt, míg aztán egy kegyelem nyaklövéstől kimúlt. Eleinte csudálatosnak találtam ezt, mert az oldalában kicsit mélyen, azonkívül a lapoczkájában is volt egy golyó, s mégis élt, de azután láttam, hogy a folytonos tölem való szaladás közben úgy lőttem, hogy nemes részt nem ért, csak kívül volt lövődözve. Mert pecsényevadász is voltam, azért lőttem borjút.

November 11. Vaddisznó

A Tinováti-völgyön – e kedves cserkészőhelyemen – felfele menve a patakok összefolyásánál, az erdő között vezető cserkésző útról megpillantottam a patakon felém közeledő kisebbfajta vaddisznót, amelyet, amint a völgyből a vágásba kezd fordulni, Mannlicheremből körülbelül 50 lépésről egy rézsütös nyaklövessel – amely mind a két lapoczkáját is eltörte – leterítettem. A tűzben úgyszólván mozdulatlanul maradó 2 éves kant azután a mintegy 3 ujjnyi havon Jóska kíséreléssel nagy fáradsággal lehúztuk, körülbelül vagy 3 km-ről. Igen örültem e szép vadnak, különösen azért is, mert még a mezőháti erdőgondnokságban nem is lőttem.

1904. december

Karácsonyt itthon eltöltve, a szezon vége közeledtével 2 napi szabadságot kértem vadászás céljából, amikor 27-én reggel kis Öregemmel együtt kiszánkóztunk Studenára, ahol elválva én felmentem a kerületbe vadászni, kis Öregem pedig hazajött. 27-én megkezdtem a vadászatot Poresben[?], hol 2 őzet üldöztem, de eredménytelenül, bár a srétes puskából villanásra a sűrűségben utánalöttem. Tovább vadászva a Tinováti-völgyben 2 őz megint megcsalt. Ezeket nem is láttam, mert, amint később kinyomoztam, megbújtak és ott mentek el, amerre én felmentem. Innen nagy fáradsággal az elég nagy hó és hidegben, a gerinczen keresztül átmentünk Vapineczbe, de ott semmit sem találtunk. Éppen már akartam lefele indulni, amikor a vadőr utolért és jelentette, hogy Tinovátiiban, ahol már voltam, 3 őz van. Mivel pedig még csak 1 óra volt, elhatároztam ezeknek a felkeresését. Amikor a völgyön felfele menve 2 szarvast az oldalsó megpillantottam, amelyeket kigukkerezve a kisebbiket meglőttem, a 3 első lövéssel el-

hibázva, amíg aztán a 4. lövés után összerogyott, de még nem múlt ki rögtön, mert még lejött hozzám a völgybe, ahol azután egy nyaklövésrel megadtam a kegyelemnövést. Azt hittem, hogy a mintegy 350–420 lépésre levő tehenet rosszul lőttem, mert a hátulját nem bírta, s csak az első lábain mászott. Nagy volt a csudálkozásom, amikor egy jó, de magas lapoczkalövés volt rajta, amely alkalommal a deformálódott golyó a gerinczét is eltörte. Ezt a szarvast a vadászbérlő gróf Benyovszkynak szántam, amelyet el is küldtem neki. Igen kövér, 2 éves tehen volt.

Ezután Jóskát a szarvas felbontására visszahagyva mentem az őzek után. Be is cserkésztem vagy 150 lépésre, de hamarabb észrevettek, s a bak hatalmas riasztása mellett vágattak el, amikor egy tőkére ugorva még 6-szor lőttem (az utolsót már 1000 lépésről), de, egynek a nagy csomó szőrjel rézsúti megstráfolásán kívül, megszabadultak minden vér nélkül. Ezután igen kifáradva, egész napi járás után, már estendén bandukoltam a még 2½ km-re levő Kismecsekre[?], amikor útközben egy csuvásnál egy őzet láttunk, amelyre a sötét miatt lehetőleg pontosan célózva, mintegy 180 lépésről tüzeltem. Puffant a golyó, s úgy tett az őz, mintha le akarna fordulni, de mégis beugrott a sűrűbe. Másnap megkeresve mintegy 15 lépésre feküdt a lövés helyétől, alacsony haslövésrel, amely következtében a Mannlicher félburkolatú golyó a beleit kitolta. Másnap még vadásztam délig, egy őz igen messziről és sűrűben való elhibázása után, igen magasan egy nagy nyulat lőttem fektében. Ezen a napon láttam vagy 14 őzet és sok szarvast s egész frissen 2 hajtó farkast nyomoztam.

Délig vadászva délután hazajöttem, s kedves multságaim hatását, valamint a természet élvezésének megnyugtató hatását ugyancsak a természet rontotta meg, mert elvette az én kedves, szeretett Bészler Lajos bátyám – lelki barátom és vadásztársamat. Hazajöve itt értesültem a gyászjelentésből, hogy még 24-én kimúlt. Türelemmel és reménnyel szenvedve át utolsó calvariáját, végtelen hosszú betegségét. Végtelenül fájjalom elvesztését, ragaszkodást s a gyermekkoromban kezdődő szeretetét vesztettem el benne. Az ember úgy megdöbben egy ilyen csapás után, s üresen marad az a hely, amit egy ilyen szerető jóbarát elvesztése csinál, mert hiszen már abban a korban vagyok, amikor az ilyen csapások csak veszteséget jelentenek, mert szerezni már ilyen barátot nem lehet. Nagyon hozzám volt növe kedves jó Lajos bátyám. A szeretetnek sok jele, s a mindenkori jóindulat, s az önzetlen ragaszkodás nagyon nehézzé teszi a sors akaratában való megnyugvást, bár nem kevésbé fájdalmas volt látni a hónapokig fekvő, menthetetlen beteget is. Emléked nálam mindig fog élni!

1905. év. április 1. Ózbak (154,50-es) jó hatos

Az őzbaktalalom elmúltával elindultam szerencsét próbálni. Sok járás után 5 drb-ból álló őzcsapatra találtam, amely közül csak egy suta állott. Hiába gukkereztem, nem voltam képes a bakot meglátni. Míg már megunva a várakozást, egy párszor igen élesen füttyöltem, amikor a fekvő bak a fejét felemelte, meggukkerezve a gyönyörű bakot, mintegy 250–300 lépésről gondosan megcélózva, végiglőttem. Ott is maradt a fekvőhelyén, s így a saisont egy gyönyörű bakkal kezdtem meg. (Egysége 154,5.)

1905

Április 11. Ózbak (135,5) 6-os

A groppai széltörés megtekintésére indulva útközben 3 őz keresztülváltott. Egy párszáz lépésre utánamenve (havon) megláttam az elég jó, de még teljes tokban levő 6-os bakot, amelyet mintegy 130 lépésről lapoczkán löve elejtettem. (Egysége 135,5.)

Április 28. Fajdkakas

A vadászberlőtől csak ekkor tudtam meg, hogy nem jön fel. Én azonnal indultam előbb a Zánoga-havas alá, ahol azonban már a dürgésnek vége volt. Bár itt 3 dürgött, kakast találtam is, de nem szólott semmit sem. Nagy csüggedten lejttem, mert a grófnak is akartam egyet küldeni, de bizony most már csak arra kértem Szt. Hubertust, hogy legalább nekem juttasson egyet, mert a kakasvadászatot a legérdekesebb multságok közé sorozom. Tehát, hogy kakas nélkül ne maradjak, 27-én ismét elmentem a Holocsenkahavas alatti dürgőhelyre, ahol tavaly is lőttem, s ahol már nagyon sok kedves időt mulattam át a kakasokra vadászva.

Este kimenve a dürgőhelyre kakas berepülést nem észleltünk határozottan, csak messzebb, de azért reggel már 2 órakor felkelve elindultunk, mert láttuk, hogy több kakas van ott. Én lejjebb, Jóska pedig feljebb hallgatta még teljes sötétben a köszörülés kezdetét, de én nem hallottam semmit sem. Csak egyszer jön hozzám Jóska nagy sietve, hogy a kakas jóval feljebb kezdi a dürgést. Feljebb menve tényleg hallottam a még egész setétben dürrögni, illetve takkolni kezdő kakast. Már ezért hálásan fohászokdtam Hubertushoz, de ez nem soká tartott, mert gyönyörűen kezdett a kakas dürrögni. S én hozzáfogtam a beugráshoz, s hamarosan a közelében voltam a kakasnak, amely egy tisztás közepén levő, igen gallyas luczfenyőn volt. Nagyon meredek helyen, amiért még nem mertem a tisztásra kiugrani, de egyszer csak a kakas elhallgat és kevés idő múlva elrepül egy más fára, ahol kevés idő múlva dürrögni kezd. Én utána megint beugrom, de amikor közelébe érek, megint elrepül, mint első alkalommal, s ez még 2-szer ismétlődik. Eleinte nem tudom ennek a magyarázatát, még aztán rájöttem, hogy a roppant meredek területen a fagyos havat amint ugrás közben megrúgom, legurítom. Tehát bizonyosan ez a kis zizegés, a guruló hódarabok nyugtalanították, s ezért repült el mindig. Végre az 5-ik fára amint elszállott, már csak nehézkesen dürrögött 2–3-at egymás után. Már nagyon kétséges volt a belopása, mert már a nap is fent volt, s észrevettem, hogy már nem dürrög jól. De még egyszer sikerült belopni, illetve beugrani, amikor egy tört hegyű fán, a leghegyiben, a meredek miatt velem majdnem egymagasságban, megláttam, mintegy 65 lépésre. Még megvártam, amíg ez a gyönyörű madár 2-szer dürrög, s mikor elhallgatott és sokáig nem szólt, attól félve, hogy elrepül, tovább nem vártam, hanem a már felemelt puskámat, kedves öreg Kirneremet, pontosan célra tartva elnyomtam, amikor 2-es sréttől halálosan találva nagy vergődéssel leesett a kakas, még a földön párat vergődve kimúlt. Ez az 5-ik kakasom volt, de így még eggyel sem mulattam, mert az 5-szöri beugrás több mint 1½ órát vett igénybe, amikor igen nagy élvezet és izgalom mellett soha nem tudtam, hogy sikerül-e, vagy már végleg elhallgat. Még láttunk 2 szótalán kakast. Igen nagy élvezet, és ennél fogva igen kedves emlék fűződik ehhez a naphoz, mert azt az igen nagy fáradságot, ami ezzel a vadászattal jár, igazán nagyon leszállítja a magas élvezet.

Míg én mulattam és élveztem, szegény Jóska kísérom, akit hátrahagytam, addig majd' megfagyott, de azután az éjjeli helyünkre érve megmelegedtünk és megreggelizve lementünk a gyönyörű zsákmánnyal. A tanyán egy pár órát pihenve, a dolgaim végzése után még lementem szalonkahúzásra, ahol 2[-öt] lőttem, szóval, kedves nap volt.

Szept. 28. Vadkan

Szarvascserkészlet után a Studenai meredekben egy ölyv lebegett fölöttem, amelyre a Mannlicherből rálőttem. A lövés zajára a mellettem levő széltörésből lefele tartó zör-

gést hallva azt hittem szarvas, miért is egy sziklára szaladtam, ahonnan messzi elláthat-
tam. Nem kellett soká várakozni, amikor alattam mintegy 300 lépésre egy nagy fekete
állat akart elmenekülni, megguggerezte, hogy disznó, a Mannlicherrel mintegy
300–350 lépésről tüzeltem. Egy gyanús puffenesen kívül más jel nem volt, újratöltve
a már lassan menő disznóra megint lőttem, amikor egy éles koppanás után a kan egy éles
gerinczről lehengeredett. Odamenve láttam, hogy az első golyó hátul, a vékonyánál
ment be és a jobb lapoczkáig felment, átjárva a tüdejét, máját. A másik pedig a füle mel-
lett ment be a koponyába, amitől rögtön kimúlt, de már ekkor az első lövéstől csende-
sedett meg. Igen szép, öreg kan volt. (A zsigere teli volt frissen evett tinóru gombával.)

Október 6. Szarvasbika (12-es félágú agancscsal).

Már vagy 10–12 napja cserkésztem. Folytonosan igen nagy utakat megtettem, nagy fá-
radság mellett, de azonkívül, hogy Studenán egy elég jó 12-est igen nagy távolságból
elhibáztam, nem jutottam bikához. Közben havazás is volt, ez is zavarta a bögést. Már
elugrattam egy pár bikát anélkül, hogy láttam volna. Már Jóskának is fogyott a kedve,
de azért mégis elindultunk X/6-án is iszonyú esőben cserkészni, de biz' reggel egy
hang nem volt, de a csüggedést nem akartam mutatni, azért felmentünk a Kiaveczi-
völgybe, ahol később csakugyan hallottunk bikát. Mentünk utána egy borzasztó szél-
törésen keresztül mindig feljebb és feljebb, már egészen Zanoga-havas alatt voltunk,
de nem voltam képes belopni az időközönként, de elég jól bögő bikát. Már 9 óra volt,
s egészen fent voltunk, amikor már végképp elcsüggedve, igen nagy fáradtság után, le-
pihentünk Jóskával. Eközben felettünk, valamint alattunk is megszólal egy-egy bika, s
egymást folyton tüzelve közelednek hozzánk. A felettünk levő után indultam, mert en-
nek volt gyönyörű hangja. Sikerült is becserkészni vagy úgy 80 lépésre, de egy nagy fa
takart, s az agancsát nem láttam, de egy fejmozdulatnál megláttam, hogy hosszú, ko-
ronás agancsa van. Nem sokat tűnődtem, hanem egy kicsit oldalt lépve tüzeltem, ami-
kor egy iszonyú ugrással jelezve eltűnt anélkül, hogy többször lőhettem volna. Ezután
Jóska integetésére egy kicsit visszamentem, mert őhöz a 2 bögő bika miatt egy nagy
18-as hang nélkül bejött, de nem ezt szánta nekem Szt. Hubertus. Én ezt nem láttam,
bár J.[óska] állítása szerint a lövés után csak lépésben ment el. Ezután a megbetegedé-
si idő elteltével mentünk a lövés helyére, ahol már a nagy ugrásnál 2 oldali sok vér volt.
Meg is találtuk vagy 60 lépésre megdermedve a bikát, mindkét tüdején keresztülölve,
de nagy csalódás ért, mert félagancsú és sebesült, igen gennyes lábú bika volt, óriás, fe-
kete testtel. Így lehangolva, igen nagy fáradtság után mentünk az absteigba, ahol édes
jó Apám már várt. Ő nagyon örült ennek a zsákmányomnak is, bár én örülhettem vol-
na az ő bikájának. Persze a fáradtság kipihenése közben édes jó Apámnak elbeszéltem
a részleteket körülményesen.

1905. október 11. Szarvasbika (páratlan 14-es)

Az első félagancsú és törött lábú bika lelövése által ki nem elégitve, egy jó bikát óhaj-
tottam lőni, s evégből ezt a gyönyörű cserkészést nem hagytam abba, de nap-nap után
folytattam, de biz' eredmény nélkül. Már X/11-én végső próbálkozásra mentem ki,
mert már a bikák nem bögtek. Végig- és körülmenve a vapinecki cserkészúton egy
nyársas [bikával] és 2 tehénrel találkoztam, de egy hang sem volt. De még nem tértem
vissza, de felmentem a színovati és vapinecki völgyeket elválasztó vonalon egész majd-
nem az országhatárig egy széltöréshez, ahol a hóban 4 tehenet nyomoztam. Jóskát a
széltörés másik oldalára küldtem, hogy ha ott lesz a bika, ugrassza ki, de bizony mikor

(2) Nem terjed ki az előbbi bekezdés a) pontjában említett tilalom a szőlőkben és gyümölcsösökben található közönséges seregélyre.

2. §. A tilalmi idők alatt nem szabad sem a vadak fiait, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni, vagy tojásukat elszedni. Madarak tojásainak szedése a földművelésügyi miniszter ad = kizárólag vadtervezési céljából = engedélyt. Ilyen engedélyt a vadászati jog birtója csak a bérbeadó hozzájárulása mellett kaphat.

3. §. (1) Tilos vadászni:

a) mindenféle vadra hajtóútvonal (agárral, kopóval, tacsóval vagy más hajtóéssel) január hó 1. napjától augusztus hó 1. napjáig;

b) mindenféle vadra fényszóró alkalmazásával, valamint repülőgépről, gépkocsiról, általában motoros járműről vagy járművel egész évben;

c) mindennemű csülökvadra és medvére sörrettel és postával, vagy vágott ólmmal = beleértve a kegyelemlovót is = egész évben;

d) hasznos vadra hajtókkal április hó 16. napjától augusztus hó 1. napjáig;

e) hasznos vadra legőrdörből = kivéve az átvonuló vízimadarakat = egész évben.

(2) Az előbbi bekezdés a) pontjában említett tilalom nem terjed ki a katorékkel végzett katoréknunkára, továbbá a vízisával, a pórán vezetett vérebbel és a vércsapra bevezetett tacsóval, vagy friss disznó (medve) nyomra eresztett, u. n. disznósoktyával való vadászatra.

4. §. (2) Nem érinti ez a rendelet a Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen a vadászati szabályozásról szóló 3.040/1941. M. E. sz. rendelet, továbbá a Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen a vadászati jog gyakorlásának szabályozásáról szóló 194.100/1940. F. M. sz. rendelet rendelkezéseit.

Jelmagyarázat: = teljes havi tilalom; = fél havi tilalom; = vadászidőszak.

VADÁSZATI TILALMI IDŐSZAKOK

1943. augusztus 1-től

38.000/1943. számú földművelésügyi
miniszteri rendelet.

77/1943

Kovácsy Kálmán
ny min tanácsos
Debreczen
Magoss György tér 6 sz

Mivaltasul
all általánosítva

1170. r. sz. M. Mr. Állami nyomda. Budapest, 4550-1943.

Vadászati tilalmi időszakok.

(38.000/1943. számú földművelésügyi miniszteri rendelet.)

1. §. (1) Tilos vadászni:

Vadnemek	Január	Febr.	Márc.	Április	Május	Június	Július	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.
a) szarvasbikára . . .	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
szarvasstehénre és szarvasborjura . . .	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
b) dambikára és szikaszarvasbikára . . .	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
dámstehénre, damborjura, szikaszarvasstehénre és szikaszarvasborjura	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
c) őzbakra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
őzsutára és gidára	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
d) zergére	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
e) nyulóra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
f) mezei nyulra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
g), h) siketfajdkakasra és nyírfajdkakasra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
tojóra és jércére	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
i) császármadára	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
j) tuzókkakasra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
tojóra és jércére	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
k) fácánkakasra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
fácántyúkra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
l) fogolyra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
m) fúrjra, harlisra és vadgalambokra (két és örvös)	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒

Vadnemek	Január	Febr.	Márc.	Április	Május	Június	Július	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.
a) gerle	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
b) erdei szalonkára	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
c) mocsári szalonkára	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
d) kis- és nagykosasra, kanalas gémrő, úszókősgémre, batlára (fekete libszre), fekete golyára, golyatöcsre, golyánra, godára, bibicere és dambkaszírára	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
e) akacsokminjen fajára és az f) pontba említett vízimadarakon kívül egyéb vízimadarakra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
g) vándorsólyomra, ráróssólyomra és hollóra	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
h) éneklő madárra, reznektyúokra, usgartyúkra, kis vércsőre, vörös és kék vércsőre, egerészólyvra, barátsólyvra, fakóreszellyre, döngkesólyvra, kigyászólyvra, dörzssólyvra, közönséges seregélyre, valamint a sasok és a baglyok valamennyi fajára	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒

* A visszacsatolt kárpátaljai, valamint keleti és erdélyi országrészekben V. 1-től VIII. 16-ig.

4/6. 12

A ..... járás főszolgabírája.

M. KIR. RENDŐRSÉG BUDAPESTI FŐKAPITÁNYA.

M. KIR. RENDŐRSÉG ..... debreceni KAPITÁNYSÁGA.

8/1702 1943. sz.

Fegyvertartási engedély.

Kovácsy Kálmán debreceni *Magas Gy. t. 6. nán*
 lakos (foglalkozása: *ny. minn. tanácsos*) jogosult
 egy drb. *9.5 mm* öbnagyságú, *Steyer* gyártmányú,
5040 gyártási számú, *Mauclier-Schömaier* rendszerű,
1. csövű, *kakasos* — *kakasnélküli*, *sörétes* — *golyós*, *vadász* —
éllőes fegyvert — *pisztolyt* tartani.

Ez az engedély visszavonásig érvényes,
 Debrecen, 1943. *1943 MAJ 26.* ho. n.

f. főkapitányhelyettes,
 főszolgabíró

m. k. kapitányság-vezetője

A) minta. — 40. rakt. szám.

1351/1943.

4.1.12

M. KIR. RENDŐRSÉG BUDAPESTI FŐKAPITÁNYA.

M. KIR. RENDŐRSÉG ..... debreceni KAPITÁNYSÁGA.

8/1702 1943. sz.

Fegyvertartási engedély.

Kovácsy Kálmán debreceni *Magas Gy. t. 6.*
 lakos (foglalkozása: *ny. minn. tanácsos*) jogosult
 egy drb. *16 mm* öbnagyságú, *belga* gyártmányú,
12693 gyártási számú, *Browning* rendszerű,
1. csövű, *kakasos* — *kakasnélküli*, *sörétes* — *golyós*, *vadász* —
éllőes fegyvert — *pisztolyt* tartani.

Ez az engedély visszavonásig érvényes,
 Debrecen, 1943. *1943 MAJ 26.* ho. n.

f. főkapitányhelyettes,
 főszolgabíró

m. k. kapitányság-vezetője

A) minta. — 40. rakt. szám.

1351/1943.

a nagy gerinczre értem, látom, hogy a 4 tehén megy ki Galíciába. Én aztán egy pár lépést lefele menve látom, hogy egy bika egy nyergen jön be Galíciából és tart lefelé a völgynek. Kitávcsövezve látom, hogy szép koronájú 12-es, de körülbelül 400 lépésre van, és tölem megy. Sokat nem gondolkoztam, de rálöttem, elhibáztam. Ekkor egy völgyön ment keresztül, s az oldalban továbbment, azután kezdtem tüzelni. 15-ször lőttem rá, ha megláttam, mindjárt tüzeltem, már az utolsó lövéseket 1000 lépésnél messzibbről lőttem, de láttam, hogy találva van és egy sűrűben meghúzódott. Kivárva vagy egy félórát, mentem magam utána, Jóskát pedig ott hagytam, hogy az irányt mutassa. De bizony a bika nem volt jól találva, mert nagy vérzéssel, de még tudott menni. Egy kis hó is volt, hát jól tudtam nyomozni. Mindenütt szorosan az egyenes vonalat kereste, sem le, sem fel nem tartott. Belátva, hogy itt már más nem segít, mint az erélyes nyomozás, mert a hó is nagyon olvadt, tehát mentem utána. A szagát mindenütt éreztem, és sok sötétvörös és kevés világos vér volt, de mindig fogyott. Egyszer csak beértem, vagy ½ óra múlva, az álló erdőbe, ahol egy csepp hó sem volt, s így a kevés vér után nyomozni nem tudtam. Nagyon sajnáltam volna az összelövöldözött nemes vadat, ha meg nem találhatom. Így hát kevés reménnyel, úgyszólván szag után, és mindenütt az oldalban mentem az álló erdőben. Éppen át kellett volna fordulni a másik völgybe, amikor vagy 100 lépésre megpillantottam az agancsot, de löni nem tudtam. Éreztem, hogy ez a döntő pillanat. Teljes erőmből szaladni kezdtem, de utól nem értem és megpillantani többet nem tudtam, de annyit elértem, hogy lefele szorítottam. S egyszer nagy csörtetést hallottam. Arrafelé futva megpillantottam a szarvast, amikor egy tenyérnyi résen a hátulsó czombját meglöttem, az újratöltésnél egy patronom elsült, addig megint menekült, de már egy nyíláson – újratöltve – gerinczen lőttem, s aztán egész közélről a még vonagló felséges vadat nyakba lövc, kimúlt. Szegényt igen megkínóztam, de másképp nem lehetett a zsákmányhoz jutni, s mégis jobb, mint hosszas kínlódás után pusztult volna el. Kísérőm tudja Isten hol maradt, az agancsot pedig ott hagyni nem akartam, közel a lengyel határhoz és a vadorzók által is kedvelt helyen. Tehát kipihenve, s megnyugtatta a fáradságot és alig szuszogó tüdőmet, tollkésemmel hozzáfogtam az agancs levágásához, ami 1 óránál tovább tartott. Azután még a gukker, puska és agancscsal igen nehéz volt kijutni a cserkészútra, majd ezen le. Bizony csak dél felé érkeztem Kanascselrc[?], ahol édes kis Öregemnek és édes jó Apámnak bemutattam a gyönyörű zsákmányomat, s elbeszélve a részleteket kipihentem a legfáradságosabb, de talán legnagyobb izgalommal járó cserkészetemet.

1906 1906.

március 8. Vadkan

Reggel 7-kor indultunk, gyönyörű időben, de igen rossz, havas úton (...) Somogyival a Forgách-féle borkúti vadászterületre, Borkútra, disznóra vadászni. Gyönyörű szép időben ½ 11 órakor az állásunkon voltunk, s vártunk egész 12 óráig, amikor az előttem levő gerinczen megláttam felém tartani az egyes kant. Bevárva mintegy 80 lépésre, tüzeltem, de elhibáztam. A második lövést mintegy 50 lépésről adtam, s ekkor vadászszékemről felállottam. Ezt meglátva a disznó azonnal nekem fordult, s már a homlokát célóztam, de nem bírt felmászni már a kis dombra, amelyen állottam, hanem oldalt, a völgy felé tartott, amikor jól célózva, harmadik lövésemmel hónaljon löve, mindjárt ott maradt. A második lövésem a gerinczét zúzta össze, azért nem tudott már hozzám feljönni, bár megvolt a szándéka. Gyönyörű szép volt a felborzolt sörényű, nem nagy,

de mégis közepes kant látni a támadáshoz készülve. De engem kedves Mannlicheremben való bizakodás elbizakodottá is tesz, mert hiszen nem kellett volna elibe lőni, de oly nyugodt voltam, mikor szembe fordult is még 3 patronnal a Mannlicherben. Csak már akkor pontosan célba vettem a homlokát, de nem volt rá szükség lőni. A kan hossza orrától a farka tövéig 165 cm, magas 107 cm, a fejének a hossza pedig 53 cm volt, mintegy 4–5 évesnek becsültük. Ezen a helyen, ahol most állottam, 3 évvel ezelőtt is lőttem egy nagy koczát, tehát nagyon kellemesen jubiláltam. A múlt ősszel Studenán lőtt kan azonban jóval nagyobb volt ennél. (Ennek a kikészített bőre 180 cm.)

1906. III/17-én kedves Urfi kutyámat meg kellett lövetni, mert már több embert megharapott. Nagyon sajnáltuk mindnyájan magunk nevelésű, kedves, hű kutyámat.

1906. április 20.

A fajdkakasokra, miután megtudtam, hogy a vadászbérlő nem jön, úgyis kint levén az ültetéseknel Kincsescsetéről felmentem a Zánoga-havasra, s ott egy kalibát összeütve megháltunk, de kevés reménységgel voltam, miután igen nagy eső készült, ami még az éjszaka meg is érkezett, s bizony a hiányos kalibában áztunk mi, Jóskával és még egy munkással. Ez az idő a kedvünket nagyon lelohasztotta. Azonban mégsem akartam minden kísérlet nélkül elmenni, s éppen ezért reggel 3 órakor mentünk mi, ketten Jóskával, egy helyre, a velem levő embert meg ismét más helyre, hallgatni. Sehogy sem akart megvirradni, úgyhogy még $\frac{1}{2}$ 5-kor is sötét volt, de az eső nem esett, hanem egy igen meleg, teljesen csendes, sötét tavaszi reggel volt. Nem hallottam semmit sem, úgyhogy Jóskát is elküldtem magam mellől másfele kihallgatni. Még ott ültem magamban, várva a reggel derengését, amikor egy, csak a múlt évben hallott, kedves hangot hallok. A kakas dürrögését. Minden ázás, fáradság, hiábavaló beesés feledve, egynéhány ugrást téve tisztán hallom a teljes dürgést, de még sötét van, bár 5 óra. Még menni gondolom a kakast, s ezért egész nyugodtan ugrom, de még egy pár ugrás és előttem van a kakas a földön, de nem tudom meglátni jól. Szerencsémre vagy 2 drb apró fenyő mellett állok, s így észre nem vesz a kakas, de jön mindég felém. S mivel nem akarom magam kitenni annak, hogy észrevéve ott hagyjon, amikor egy kis havas tisztásra ér, lövök, s ott van előttem a kakas talán 20 lépésre. Előkerül a lövésre Jóska is, és örvendezünk, hogy sikerült mégis, de az eső is úgy látszik csak a lövésemet várta, mert egy állandó, sűrű eső megindul s egész nap ver. Még ezen a környéken nézegetünk egy darabig. Találunk is még 2 kakast legelgetve, de csak nem szólnak semmit sem. Ezeket elugratva hazajöviünk agyonázva, de oda se nézve ennek, mivel megvan a gyönyörű kakas.

1906. április 22.

Április 21-én pihenve és dolgaim után nézve, 22-én ismét felmentem a Pecsencziska-havasra, mert a Zánogán lőtt kakasomat elküldtem a vadászbérlőnek. Hát arra számítva, hogy legyen nekünk is, ismét felmentem, igen szép időben, nem nagyon nehéz úton, körülbelül $2\frac{1}{2}$ órát gyalogolva a havasi tanyáig. Innen egy félóra alatt a tettheyelyen voltunk a Jura vadőrrel, s útközben 2 kakast elugrattunk, s vagy 3–4-nek a beszálását észleltem. Egyszer csak jön lassan lépegetve egy kakas nekem, feltartott farokkal, de hang nélkül, egy kis gerinczecsken. Hozzám közelebb, közelebb jött, amikor vagy 40 lépésről odalöttem, s mivel vergődve a meredeken lefele igyekezett, még egyszer odalöttem, amire kimúlt a gyönyörű állat. Még jó ideig kellett várni, hogy a körülöt-

tem levő kakasokat el ne zavarjam, míg aztán kerülő úton hazamentem, igen megelégedve az eredmény miatt. Reggel ismét kimenve még sötétben odaérkeztem. Egész csend volt, de hajnalodva körülöttem 150 méter körívben 3 kakas kezdett gyönyörűen dürrögni. Egy után indulva, az ott hagyott. Miután észrevettem, hogy a másik kakastól ment el, ennek a beugrását abbahagytam, s az után mentem, amelyiktől ez félt, s nem sok idő alatt beugrottam. S mivel sűrű fán volt, egészen alá ugrottam, s úgy lőttem meg a gyönyörű kakast, hogy az a lábamhoz esett éppen. Gyönyörűen mulattam, de egy cseppet sem volt csúnyább az azután következő mulatság sem, mert még beugrottam egy fán és egy földön dürgő kakast, s sokáig nézegettem őket, egészen vagy ½ 7 óráig, amikor már a dürgés szakadozott kezdett lenni. Így kimulatva magam elmentem a tanyára, ahol megreggelizve, s a 2 kakast bepakolva hazaindultam, útközben megint hatalmasan megázva, de hogy a reggel szép volt. Az egyik kakast az erdőmesteremnek ajándékoztam, a másikat, egy igen szép legyezőjú vénet, magamnak tartottam meg.

1906. augusztus 3-án áthelyeztettem Kőrösmezőről Nagy-Bocskóra. Isten veled, Te kedves, sok örömet és vadászélvezetet nyújtó Kőrösmező, illetve Karmascsek[?]. Nagy-Bocskóról 1906. szeptember 11-én Terebesfejrátakra, a gondnokságba helyeztettem. (Hál' Istennek.)

Octóber 1. Szarvasbika

A volt vadászbérlőm meghívása folytán felmentem Kőrösmezőre, ahol az első reggel egy hang nélküli bikát vettem észre vagy 150–200 lépésről, a sötétben még gukkeren is igen nagy agancscsal. Meg is lőttem egy magas gerincz- és egy nyaklövessel, de bizony amikor odamentem, egy gyenge páratlan 12-es lett belőle.

1907 1907. január 17. Vadkan. Terebesfejrátak

A vadkant a vadőrrel kinyomoztuk, majd felugratva rám hajtotta, amikor egy jó lapoczkával lövéssel tűzben rogyott össze, mintegy 60 lépésről. Szép 4–5 éves kan volt, 145 kgr súlylyal, 180 cm hosszú és 108 cm magas volt. Ez itt az első disznóm. Igen szépen mulattam cvvel, csak a lehúzás alkalmával nagyon megkínlódtunk.

1907. február 27. Vaddisznó. Terebesfejrátak, Licki-patak

A hivatalos teendőim végzése alkalmával, a licsenkai rakparton levő vontatási munka felülvizsgálása alkalmával egyik erdőőröm, Melega ment a Licki-pataki vaddisznók után nézni. Ezeket kinyomozva jelentette hollétöket. Mire én 6 hajtót a rakpartról elvéve egy ½ óra alatt meghajtottuk a körülnyomozott részt, ahol 2 drb disznót csakugyan rám szorítottak, amelyeket mintegy 35 lépés távolságról kedves Mannlicheremmel le is dupláztam, mind a kettőt fülön löve úgy, hogy egymásra estek. Nagyon megörültem ennek a szép szerencsémnek. Bizony az elveszett helyett újból csináltatott irányzékkal magosan hord a puskám, s ezért magyarázható a 2 magos lövés, ami mind a kettőnél a fülébe ment. A disznók (egy kocza és egy kan, mintegy 2 évesek) meglövése után, körülbelől 9 óraker, még visszamentem és a másik rakpartot is keresztülvizsgáltam.

1907. április 4.

A IV/4-iki, rám nézve rendkívül eredményes és felejthetetlen volt, amiről az alábbiakban számolok be:

A farkasok igen sok kárt tettek a kerületemben. Igen sok szarvast s úgyszólván az egész

disznóállományt elpusztították. Ezért iszonyú tehetetlen düh volt ezek a bestiák ellen bennem, miért is kiadtam, ha farkast nyomoznak, azt nekem azonnal jelenteni kell. Ezen rendelkezésemre ápril 4-én 9 órakor jelentik, hogy vagy 4 farkas a községi területeken van. Rögtön összeszedtem embereimet, de 5-ünkön kívül a többi szolgálatban volt, de a hajtást megtartottuk, amelynek eredménye, hogy a szomszédokra, Borusszéki[?] vadőrre, aki a legfelső puskás volt, 8 farkas jött. Rá is duplázott, de elhibázta. 7 rajta felül, egy pedig alól ment át. Ez az egy amint a túlsó hegyoldalon oldalazott és nagy sunyin menekült, egy kis ritkás helyen látható volt. Bár igen nagy távolságra volt, már 250–300 lépésig, mégis szerencselövést tettem, s jól célozva kedves Mannlicheremmel rálöttem, amelyre a farkas megtántorodva összeesett, s lecsúszott a hegyoldalon egy darabig. Nagyon megörültem ennek a szerencsés lövésnek, annál inkább, mert ez volt első farkasom. Azért még sem bíztam a farkasban, ismervé szívós életerejét, tehát magam mentem oda, de biz' már akkor egy fában megakadva ki volt múlva. 36 kgramm, szép bundájú, kan farkas. Igen nagy örömem volt, részben, hogy szarvast bosszulhattam, részben ennek a kártékony, de mégis szép vadnak a leterítésével. Ugyanezen az álláson mindég a másik hegyoldal felé villogtam, hogy nem-e látom meg a többi farkast is valahol, s így történhetett meg egy vadkannak mintegy 15 lépésre való közeledése, mert csak akkor vettem észre, s egyenesen nekem tartott. Éppen ezért közelebb már nem ereszthettem, s mintegy 12 lépésről, majdnem egyenesben, végiglöttem, s rögtön helyben maradt. Így egy álláson egy vadkant és 1 farkast löttem. Ritka vadászszerecsse, éppen ezért nagyon is élveztem és jól mulattam. A vadkan hihetetlen sovány volt, s ha tudom, hogy ilyen, szegényt meg nem lövöm. A farkasok már erre tanakodtak, s reggelre ki is végezték volna. Ugyanezen az álláson 2 nappal később is megint farkasra vadásztam, de nem volt a hajtásban, s rám megint egy szép fekete vadkan jött 39 lépésre, de, mivel miután farkasra volt a hajtás, eleresztettem lövés nélkül.

Május 16. Fajdkakas. Berlebás (Dohi obics)

Bizony majd' elfelejtettem ezt a gyönyörű élvezetet a fajdkakással. Ezt sem az én gondnokságomban löttem, hanem a Rahóhoz tartozó Berlebás részen, mert ez is Stáray gróf birtokához tartozik, aki nekem is felajánlott egy kakast. Először a borzasztó hó és időjárás miatt csak április végén mentem ki, azonban egy vadorzón kívül akkor nem találtam egyebet, akit meg is fogtam, bár akkor is dürrögtek, de nem tudtam kakast lőni. Nem tudtam nyugodni mégsem kakas nélkül, ezért szántam még egyszer magamat a nagyon fáradságos útra, bízva még a sok hóban. Este kiülve berepült egy kakas és dürgött is. Képzeltetni, mennyire felszállott a reménységem egy jól kihallgatott berepülés után. Reggel a berepüléshez közel felállva csak hamar dürrögni kezdett a kakas, amelyet beugorva még sötétben meglöttem, mivel a késői idő miatt féltem, hogy a földre repülve ott hagy. Egy berkenyefán volt, s éppen ezért nagyon szép lett volna látni a dürgést, de nem mertem, szokásom szerint, most előbb kiélvezni a dürgést. Így kibékülve a sok fáradsággal, megelégedve vittem haza a közepes kakast, melynek húsát elköltsé farkát és fejét a szokásos módon kipeparáltattam.

1907. oct. 3. Szarvasbika (6-os)

A sok szaladgálás Kőrösmező és Trebusa közt a bőgésidényt rám nézve nagyon megzavarta, miért is utolsó kintlétemkor egy rossz 6-ost löttem, miután tudtam, hogy mást már nem lőhetek.

1908 1908.

Ez évben sok dolgom volt, s részben a szerencse sem kedvezett. Így szarvasbika és vad-disznó nélkül maradtam, de ezek helyett volt az az igaz vadászörömöm, hogy édes jó Apám egy szép 10-es bikát lőtt Studenában, ami engem talán még nagyobb örömmel töltött el.

Igen szép vadászatom volt a fajdkakasokkal, amelyek közül az egyik, amelyiket a Holocsenkán lőttem, igen szép, öreg példány volt, de meg is szenvedtem a szép tolláért, mert egy havas esővel szakadó éjjelt töltöttem rossz kalibámban érte.

Még szép multságom volt az 5 szarvastehén lövése, amikor egyszer egy csapatból 3-at, más alkalommal pedig 2-öt lőttem ki.

1911 1911. év

oct. 5. szarvastehén 2 db

oct. 5. hatos bika

Octóber 14. bika (12-es páratlan)

A szarvastehének miniszteri engedéllyel, tilos időben. Ezek közül az egyiket mindjárt első lövéssel lapoczkán keresztüllőttem, mégis menekült, amíg azután hátra lőttem, mire tűzben esett. A másik (rossz, hátulsó czomblövéssel) csak a kegyelemlovás után múlt ki. A kis bika tehének között volt, s a lövések után megfigyelve, miért nem menekül, a lába volt törve, miért meg kellett lőni. Bizonyosan a csúnya, görgeteges és sziklás helyen a bőgés közben valami nagy bikától menekülve törte el a lábát. A 12-es szarvast már igen sok fáradság után, és 5 bika elhibázása után lőttem. A hibák a szemem gyengülése folytán estek meg, de nem sebeztem meg egyet sem. Ezzel a bikával nagyon jól mulattam, mert 3 tehén és két szarvas volt együtt, s a kisebb szarvas (8-as) ezen nagyobbknak az engedelmeivel kergette és hajtotta a tehéneket. S csak amikor a kis bika mellette szaladt el valamelyik tehénnel, akkor morgott. S eközben sikerült nekem belopni egy rengeteg széltörés közepén a bikát, mert ha zörögtem és ágakat recscentettem is el, azt hitték, hogy valamelyik társuk csinálja a zajt. S így egy gerinczre feljutva a borzasztó széltörésben megpillantottam a szarvasokat, amikor a kis bika hajszolta őket, egy ideig nézve és gyönyörködve ezen. Egyszer csak a kis bika közvetlen mellettem kergetett el egy tehénet, amiből meggyőződtem, hogy veszedelemmel jár a további gyönyörködés, mert a szarvasok szellet kaphatnak. Ezért amikor jól láttam a nagyobb bikát, tüzeltem és hibáztam. Még egyszer hibáztam, amikor 3-szor, már eszembe jutott, hogy jól kell célózni. Tehát megnyugodtan célózva, mintegy 80 lépésről nyakba lőttem, amire ez tűzben maradt, úgyszólván mozdulatlanul. Az agancsa igen szép lombár állású, bár igen vékonynak és gyengének mondható, bár vén bika volt, de evvel is nagy örömem volt, mert már igazán régen nem mulattam ilyen jól szarvasokkal, hála az engedélyezett szarvasnak.

1919 1919. év

1919. május 27-én du. 4 órakor az oláh prefektus M.[áramaros]szigeten felhívott az oláh királyra való hűségeskü letételére. Ezt az egész erdőigazgatósági tisztikar megtagadta, s ezzel állásunkból elmozdítottak. Ezzel magas erdészeti culturánk, s ebben nekem nagyon sok létesítményem és munkám a barbárok kezébe került. Fájó hazafias és erdészszívvvel hagytam ott 23 évi sok és nehéz munkám eredményeit és famíliám ősi fészékét.

IX/8-án Szekszárdra mint a m. orsz. faértékesítő hivatal ottani kirendeltség vezetőjének rendeltettem ki.

1927. oct. 12. Délután ½3-kor meghalt szeretett édes Apám, legjobb barátom, lelki testvérem és vadászmesterem. 1927

1935. október 4-én meghalt Kaszanyitzky Andor Szentannán[?], vadászat közben. 1935
Öreg vadász barátom elvesztét nagyon fájlalom, a Guthon én maradtam csak a régiiek közül.

1941. április 14-én este 8 órakor 68-ik születésem napján elvesztettem szeretett jó feleségemet, akivel 40 évig éltünk együtt szeretetben és megértésben. 1941
Elvesztésével halálos sebet kaptam!

Ha valamikor ezt a lőjegyzéket valaki a kezibe veszi, furcsának találhatja hogy a bevezetések mindig sűrűbbek lesznek, s az utolsó, 1939. évben már négy tételt is jegyeztem egy rovatba. Valamikor az a nevetséges babona jutott eszembe, hogy addig fogok élni, amíg ez a könyv teli nem lesz. Egészen nevetséges, de ez a gondolat mindig határozottabb lett, s valóságos meggyőződéssé vált, míg elhatároztam, hogy az 1940-es idényben már megint rendes távolságba vezetem be a lőtt vadakat, rovatok szerint, s ezt a betétet tétettem a könyvhöz.

Később, 1940 októberében már szeretett jó Feleségem menthetetlen betegségéről tudomásom volt, s mindig vele akartam lenni, mégis szerető, gondos barátaim – köztük különösen az orvos barátaim – elcsaltak egy párszor, hogy borzasztó lelkiállapotomból kikölkentsenek, s ezért itt is hálás vagyok nekik. Ha megálltam valahol, vagy a standon, bizony megint csak visszatértek a gondolataim, elég sok vadat is elméláztam emiatt. Írtam volna már három sorba is egy vadat, hogy hamarább beteljen ez a lap számomra. Én itt maradtam, a lapot pedig az én jobbik felem, szeretett Feleségem halálának feljegyzésénél fejeztem be, aki nagyon sokszor kísért el vadászataimra, együtt élvezve a természet szépségeit és a vadászat gyönyörű élvezetét. Hányszor beszélünk hang nélkül, jelekkel máramarosi cserkészeteimkor! Hányszor jött elibém Kőrösmezőről a 8 km-re fekvő Studenai-völgyig gyalog, s várt rám a rakpartóri házban, hogy kocsin együtt jöjjünk haza, kikérdezve élményeimről!

Hiába volt a babona, mégis én maradtam itt, s megkezdtem a feljegyzést az új betétben. Próbálok csavarogni, vadászni ezzel a nagy halálos sebemmel, de ez sem az már, mint azelőtt volt.

1941.

A guthi XI/8–9-iki vadászaton jelen voltak Horváth Aurél, dr. Lerenc Béla, Lipcsey Imre, dr. Loessl János, dr. Mező Sándor, Revitzky József, Steinfeld István, ifj. Széky Péter, Szomjas Gusztáv, Szomjas László és dr. Winkler Jenő tagok és dr. Rátnay Zoltán főszolgabíró, vitéz Kiss Lajos erdőigazgató, Horváth József főbíró és Gencsy Tibor vendégek. Esett 159 nyúl, 58 fácán, 8 szalonka és 2 róka.

1941. XI/14. Hortobágyon, rettenetes É–ÉK. szélben, 10° hidegben meg se mozdult a liba. Nem emlékszem olyan esetre, hogy a Hortobágyon lövést se tegyek, pedig 3 hú-

záson voltam, vagy 10 óráig a gödörben, ahol volt időm gondolkozni a ma 7 hónapja eltávozott, szeretett Feleségemről, hiszen azért is mentem ki, hogy ezen a napon zavartalanul vele lehessenek.

A guthi 1941. XII/7–8-iki hajtóvadászaton jelen voltak: Horváth Aurél tiszteletbeli tag, dr. Lerenc Béla, vitéz László Miklós, dr. Loessl János, Reviczky József, Steinfeld István, ifj. Széky Péter, Szomjas Gusztáv, Szomjas László, dr. Winkler Jenő és én, rendes tagok. Gencsy Károly helyett fia, Tibor és vitéz Kovássy Lajos, mint az én vendégem, azonkívül vitéz Kiss Lajos erdőigazgató, Zsanickay Pál erdőfelügyelő, dr. Kálnay Zoltán és Horváth József hivatalos vendégek. Esett:

XII/7-én K. Guthon 12 f. kakas, 52 nyúl,

XII/8. B. Guthon 64 f. kakas, 52, nyúl, 2 f. tyúk, 1 róka, 2 karvaly, 2 szalonka.

Külső-Guthon különösen kevés kakast, illetve fácánt találtunk. Nem kielégítő a szaporulat. Nyulat többet találtunk. Erre nem tudok más véleményt mondani, mert valóságos orkánban vadásztunk, amikor a nyúl nem szeret az erdőben tartózkodni.

1941. XII. 22, 23.

Az igari családi vadászat ifj. Széky Péter és Oláh Gyula rendezésében 22-ikén kör, 23-án reszli hajtásokkal. Ott voltak még Mocsáry András, v. Kovássy Lajos, Babosy György, Lipcsey Imre és Lajos, Fráter Árpád, Mocsáry Lajos, Banó Imre, Török Elemér, Bucy Kálmán.

1942 1942. I. 11. Nyúl 7 db (Nyíracsad)

A guthi társaság acsádi területén I/11-ki körvadászat rettenetes időben, orkán és havazás mellett folyt le. Én, Gencsy Károly, dr. Kálnay, v. Kiss Lajos csak délre, az utolsó két körre érkeztünk meg szánkán, miután a szánkóval Adony és Acsád közt elakadtunk. A vadászaton részt vettünk: Gencsy Károly (aki Acsádról visszament haza, mert fázott a csúnya időben), Horváth Aurél, dr. Kálnay Zoltán, v. Kiss Lajos, dr. Lorencz Béla, László Miklós, dr. Winkler Jenő és Jenczi és én. Terítékre került 69 nyúl.

A havazások több-kevesebb szünettel az év elejétől kezdve folyamatosan tartottak, már 6-ikán volt 15 cm-es hó. 14-én már 30–35, míg 20-ikára már 40 cm felül volt a hótakaró. Az erős hidegek is beköszöntöttek, I/21-én már -20° volt. Félős, hogy a nagy áldozatokkal és munkával nevelt vadjaink ismét a két év előtti katasztrófa előtt állanak. Fogoly amúgy sincs, fácán koránt se váltotta be a reményeket, kevés tyúkot lehet találni, ami a jövő szaporodásra is szomorú előjel. Egyedül az őzállományban volt jó eredmény, aminek az állománya megközelítette a két év előtti állapotokat. Bizony a szigorú tél és nagy hó mellett ezeknek a sorsa is bizonytalan, mert az etetéshez szükséges eleséguink elég nincs, s a háborús viszonyok miatt eleség kiutalására egyáltalán nincs remény. Ma olvasom az újságban (I/22.), hogy a FM a fácánlövést betiltotta.

Folytonos, -10 – -20° hideg mellett, gyakori havazás után, II/10-én a hó 50 cm-en felüli magasságban fekszik a földön, eltekintve a fúvások sokkal vastagabb rétegétől. Guthról a nyulak döglését jelentik (10 db), az őzek még nem sértik fel a lábukat. Az etetéssel nagy küzdelemmel birkózunk meg, szerencsére ocsút 30 P-ért q-ként még tudunk venni. Őzeket kevés szénarakkással és fedeles etetőkkal (18 fedeles etető) tápláljuk.

Csudálatos, hogy az őzek a kitűnő, májusban termelt mogyoró, tölgy lombtakarmányhoz sehol sem nyúlnak. Éppen úgy a márciusban épített, az etetőkhöz közel elhelye-

zett cirok- és tengeriszárkúpokat sem használják, pedig ott száraz tölgylombot találnának, pedig az oda felfüggesztett lucernakéveket megeszik. Éppen úgy nem használják a részükre 2–3 m² hótól kilapátolt területeket sem.

II/15-én, dacára az észak és északkeleti szélnek, a hideg alább hagyott, s az éjszakai 2–7° hideg után a nappalok 8–10° felmelegednek, bár a folytatás is ilyen lenne.

Egy hideghullám után már II/24-én 0 fölött maradt a hőmérő, eső mellett nagyon olvadt a nappali +5° mellett.

IV. 12. Erdei szalonka 1. Guth (Belső)

A szalonkavonulás igen változatos volt, amilyen az időjárás. A közbeeső orkánok sokszor napokra megállították a vonulást. III/26-ról érkezett a Guthról az első jelentés, IV/14-én még a Széky P., Lipcsey Imre és Lajos és Mocsáry András 19 drb-ot lőttek a Külső-Guthon. Húzások általában gyengék voltak.

V.1. Ózbak. Belsőguth

Ez idényben a Guthon egy jó és egy selejt őzbak lőhető. V/1-iki cserkészeten a keresett jó bakot nem találtuk meg, ezért a régóta ismert, „sérves” selejtbak felkeresésére indultunk. Megtalálva láttam, hogy egy kalap nagyságú nyúlvány csüng a bal oldalán. 81 lépésről tüzeltem – mint Greguss fővadőr mondja –, éppen abban a pillanatban, amikor lépett, így a hátulsó czombját lőttem keresztül, csonttörés nélkül.

Nagyon bántott a sebzett őz elvesztése, ezért a környéket tüzetesen átkutattuk, de csak a társaságát, 2 kisebb bakot és egy sutát találtunk. Végre egy sűrűben gyanítottuk, melyből a sebzett őzet kihajtva meglőttem. Kiderült, hogy nem sérv a nagy daganat, hanem a has és hátulsó comb között egy óriási rákos daganat, amely már egészen véres volt, s a járásában is nagyon akadályozta. Igen öreg bak volt, igen nagy rózsatővel, de azon gyenge agancscsal, 370 gr súlyban. 1943. II/1-én 330 gr.

1942. XI/21. és 22-én a Belsőguthon vadásztunk, 21-én 13 rendes tag és 8 vendég, 22-én 12 rendes tag és 8 vendég volt. Terítékre került:

21-én	69 nyúl,	8 f. kakas	1 szajkó			
22-én	176 nyúl,	9 f. kakas		1 róka,	2 héja,	1 ölyv
	245 nyúl	17 f. kakas	1 szajkó	1 róka	2 héja	1 ölyv = 267 db.

Fácánt feltűnően keveset találtunk, különösen a tyúk kevés. Igaz, hogy még sok kint van a vetéseken. Kíváncsi vagyok a későbbi vadászatokra. 21-én este még kijöttek dr. Kölcsey Sándor és dr. Veress Géza, amikor az új vadászházat a használatnak átadtuk, s Kölcseynek és Veress Gézának az új vadásztelep létesítésében tapasztalt jóindulatú támogatást megköszöntük.

1942. XII.12. Egerfarmos

Oláh Gyula, illetve felesége, Széky Eszter hívtak meg. Már szerettem volna őket is látni. Kevés volt a nyúl, ott voltak Mocsáry Lajos és Andris, Lipcsey Imre és Lajos, ifj. Széky Péter, dr. Prónay Endre, Kövér Péterné, Szilassy, Zarkoczy, Kolon, Rácz.

6, 7- és 8-án Guthon és Acsádon. Kevés nyúl, még kevesebb fácán, aminek magyarázatát nem tudjuk. Legutóbb felvetődött, hogy nem az elszaporodott görény az oka, mert Savósguthon már eddig 70 drb-ot fogtak.

4/5. n

A ..... járás főszolgabírója.

M. KIR. RENDŐRSÉG BUDAPESTI FŐKAPITÁNYA.

M. KIR. RENDŐRSÉG ..... debreceni KAPITÁNYSÁGA.

8/1702/1943. sz.

Fegyvertartási engedély.

Kovács Kálmán debreceni *Magas Gy. t. 6 n.*
lakos (foglalkozása: *ny. min. tanácsos*) jogosult
egy db. *12-es* öbnagságú, *belga* gyártmányú,
15348 gyártási számú, *Browning* rendszerű,
1 csövű, *kakasos* — kakas nélküli, sörétes — *golyós*, vadász —
álló fegyvert — *pisztolyt* tartani.

Ez az engedély visszavonásig érvényes.
Debrecen 1943. *1943* MÁJ 26. n.

[Signature]
f. főkapitányhelyettes
főszolgabíró
m. kir. rendőr

A) minta. — 40. rakt. szám.

1351/1943.

4/5. n

A ..... járás főszolgabírója.

M. KIR. RENDŐRSÉG BUDAPESTI FŐKAPITÁNYA.

M. KIR. RENDŐRSÉG ..... debreceni KAPITÁNYSÁGA.

8/1702/1943. sz.

Fegyvertartási engedély.

Kovács Kálmán debreceni *Magas Gy. t. 6 n.*
lakos (foglalkozása: *ny. min. tanácsos*) jogosult
egy db. *12-es* öbnagságú, *belga* gyártmányú,
156848 gyártási számú, *Browning* rendszerű,
1 csövű, *kakasos* — kakas nélküli, sörétes — *golyós*, vadász —
álló fegyvert — *pisztolyt* tartani.

Ez az engedély visszavonásig érvényes.
Debrecen 1943. *1943* MÁJ 26. n.

[Signature]
f. főkapitányhelyettes
főszolgabíró
m. kir. rendőr

A) minta. — 40. rakt. szám.

1351/1943.

4/7. n

járás főszolgabírója.

M. KIR. RENDŐRSÉG BUDAPESTI FŐKAPITÁNYVA.

M. KIR. RENDŐRSÉG

debreceni KAPITÁNYSÁGA.

8/1702/1943. sz.

Fegyvertartási engedély

Kovács Kálmán / debreceni Magyar Gy. t. 622

lakos (foglalkozása: my. munk. tanácsos) jogosult egy drb. 16-17 öb nagyságú, Hísony Zoltán gyártmányú, 229 gyártási számú, Lauckert rendszerű, 2. csövű, kakasos - kakas nélküli, sörétes - golyós, vadász - célzó fegyvert - pisztolyt tartani.

Ez az engedély visszavonásig érvényes

A) minta * 29. rakt. szám.

1943. MÁJ. 26. - n.

f. főkapitányhelyettes

m. kapitányseg. vezetője

1351/1943.

(jogiutkozása: ... havonként

250 drb 16,12 es sörétes regisztörény
100 drb - " - töltényhársely
10 drb 9,5mm golyós regisztörény

drb kg

számlására jogosult.

Debrecen.

1943 JÚL 13. - n.

C) minta * 41. rakt. szám.

f. főkapitányhelyettes, főszolgabíró.

m. kapitányság vezetője.

1352/1943.

6-án 7 rendes tag, 2 vendég. 7-én 10 rendes tag, 3 vendég és 8-án 11 rendes tag és 3 vendég.

Elejtve	6-án	52 nyúl	3 fácán	1 drb ölyv		
	7-én	129 nyúl	–	1 drb macska,	1 szarka	
	8-án	55 nyúl	14 fácán	1 ölyv,	1 karvaly,	1 szarka.

XII/20-án az [nyír]acsádi területen 2 kör és Belsőguthon 3 hajtás volt. 9 vadász elejtett 117 nyulat, 2 szarkát, 1 tarka varjút.

1943 1943. I/31. Róka 2 Külső Várhegy,
Lakatos

Ezzel ez az idény kedves emlékekkel fejeződött be.

Még eddig nincs fácán, mert túl nagy hidegek voltak. A hóviszonyok is még elég jók. Már korán voltak ugyan havazások, de nem magas a hó, úgyhogy a kitett szénát és lóherét még a vadak nem veszik fel. Ahol megkezdték, ott is inkább csak a nyulak dézsmálják az őzeleiséget is, a fácánok azonban már járják az etetőt. Csak nagyon kevés van, mert az orsz. állategészségügyi intézet által megállapított fácánpestis bizony nagyon megtizedelte az állományt. S másik baj, hogy a tyúkokhoz viszonyítva sok kakas maradt, mert jobban bírták a kakasok a betegséget éppen [úgy], mint a téli hidegeket. A Guthra nagyobb beszerzéssel akartuk a fácánlétszámot feljavítani. Meg is rendeltünk 35 törzset (1+3), de amikor az állategészségügyi intézetből azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a hozatott fácánokat nem lehet oltás útján a pestistől megmenteni, 20 törzset lemondtunk. Így csak a köteles 15 törzset hozatjuk meg. Bárcsak megmaradnának! Ezt sem kaptuk meg, anyaghiány miatt.

1943. IV/11. Erdei szalonka

Szalonkavonulás igen rossz volt. 11 húzáson egyetlen egyszer egy kettőst láttam messziről.

1943.X/20. Vadliba 43 Hortobágy (Kondás-fenek)

Együtt voltunk, ifj. Széky Péter, Mocsáry András és Lipcsey Janival. Lőttünk 154 db-ot. Igen sok liba volt, mozogtak is, csak húzásidőben magasan járt.

XI/13–14-iki hajtóvadászaton jelen voltak: v. Bobory Gy. dr. (...), dr. Hütl T., Horváth Árpád, dr. Lárenz B., Lipcsey I., dr. (...) dr. Mező I., Reviczky I., Steinfeld I., Szomjas L. és G. és Szilassy László. Vendégek: dr. Jászay M.né, Pammer D., dr. Kálnay Z., Horváth J., Koren J., Kint volt dr. Kálnay I., dísz elnök, (...).

XI/27–28-iki vadászaton megjelentek: v. Bobory Gy.[örgy], dr. Hütl T.[ibor], Horváth Árpád, dr. Mező I.[stván], dr. Lárenz B., v. László M., dr. (...) I., Reviczky I., Steinfeld I., Szomjas G. és én tagok, Gencsy T. v. Horváth I, Horváth I., Kozák I., Mező Sándor, dr. Kálnay Z., és Pammer D. vendégek.

Terítékre került 277 nyúl, 3 róka, 58 fácán, 20 macska.

1944 1944. február

A vadászidényt úgy, mint tavaly, 2 rókával végeztem, így igen kellemes emlékekkel zártam. I/30-án hajtóvadászaton volt: v. László M., Lárenz Béla, dr. [?] I., dr. Mező I., ifj.

Széky Péter és én tagok. Mező E. v. Kiss L., Horváth A., dr. Kálnay Z. és Horváth I. vendégek jelenlétében.

Esett 56 nyúl és 3 róka. Hó már nincs, enyhe időjárás.

1944. szeptember

Szeptember 19-én a bombázások elől kimentünk Guthra, a vadászlakba egy szekér holmival, főként ruhaneművel.

1944. X/1. Nyúl 1 Guth. Vadászház mellett

October 20-án az oroszok bejöttek Guthra. Naponta többször megjelentek, sok mindenünket elvittek. A megmaradt holmiaink, derék Dunántúlról kerülő vadőrcink, id. Kovács Gyula, Őri József segédvadőr és családjak útján vesztek el, a sok vadászházi felszereléssel, Ifj. Őri kezén 3 puskám is elveszett.

Guthon már tarthatatlan volt a helyzet. Engem a kozákok meg is vertek, rám lövöldöztek stb., így X/28-án egy hátibatyuval, a velem kitartó Böskével együtt gyalog hazaindultunk. 29-én beérkeztünk a teljesen feldúlt lakásunkba, ahol bizony a felszerelés nagy részét (...) az oroszok, legnagyobb részt azonban népünk, illetve a csőcselék vitte el. Ott maradni nem lehetett, így csak november végén tudtunk beköltözni, mert a leromlott tetőt és a feldúlt lakást kellett rendbe hozni, hogy lakható legyen.

Bizony ez nehéz volt, mert nagyon lassan ment a szörnyű piszokból egyet-mást kihalászni, s sok kedves emlékem megsemmisült amiatt is, hogy az oroszok nemcsak a szobákat, hanem a fiókokat is előszeretettel használták WC-nek. Talán otthonról hozták ezt a divatot.

1945-ben nem lehetett vadászni. Minden fegyverem, vadászfelszerelésem elveszett. **1945**
Szerencsémre az agancsokat nem méltányolták, vagy hamar visszajöttünk, mert legnagyobb részben megmaradtak.

1950. szeptember 10-én kedves öreg Szepi kutyámat szél érte. A Nagyerdőn temettük **1950**
el, ez a kedves öreg barátom is itt hagyott.

Megjegyzések és kiegészítések

1/ A máramarosszigeti erdőigazgatóság

Az erdőigazgatóság a Tisza forrásvidékén, Máramaros megyében mintegy 280 ezer kh-nyi kincstári erdőterületen gazdálkodott. Az erdőigazgatóság a legelső volt abban a folyamatban, amelynek során az egykori őserdőket gazdasági erdőkké alakították át. Itt már a XVIII. század második felében a sószállítás érdekében bevezették a modern, az egykorú, lehetőleg hasonló méretű fákat adó lucfenyőerdők nevelésének módszerét. Mind az erdőművelési feladatok megoldására, mind a fakitermelés és szállítás korszerű formában történő megvalósítására német munkásokat telepítettek be.

Kovássy Kálmán idejében, a századfordulón a gazdálkodást az úgynevezett házi kezelés jellemezte. E szerint a fakitermelést nem vállalkozókkal végeztették, hanem saját munkásokkal, s a fát csak a tiszai tutajkikötőkben bocsátották árverésre. A korszak legkorszerűbbnek tartott eljárása, a házi kezelés biztosította az erdőművelési munkák ütemes, viszonylag kis problémákkal, viszont nagy erdőtisztí, erdőőri létszámmal történő megoldását is. Az erdőtiszték száma 50 fő körül alakult, az erdőőrök, erdőszolgáké meghaladta a 100-at, míg a kincstári munkásoké 500 fő körüli volt.

Kovássy Kálmán az erdőigazgatósághoz tartozó 16 erdőgondnokságból többen is szolgált, de az első világháború éveiben már a máramarosszigeti központban dolgozott.

2/ A debreceni erdőigazgatóság

Debrecenben az 1879. évi erdőtvényt követően 1880-ban állami erdőfelügyelőséget létesítettek. A város 1918-ban határozott úgy, hogy erdeit állami kezelésbe adja. Ennek megfelelően ekkor állami erdőgondnokság (amely a nagykárolyi erdőhivatalhoz tartozott), majd erdőhivatal létesült. A Trianon utáni helyzetben és az 1923. évi erdőtvények alapján az állami erdőkezelés és az állami erdőfelügyelet szerveit egyesítették, s így Debrecenben erdőigazgatóság jött létre. Az igazgatóság állományába Kovássy Kálmán 1922-ben mint erdőfelügyelő került, majd 1932-ben, nyugdíjazása előtt, igazgatóként dolgozott. A hivatali pályától történő búcsúztatása megjelent az Erdészeti Lapokban (1932. 1192–1193.):

Kovássy Kálmán búcsúja a debreceni erdőigazgatóságtól. Megható keretek között búcsúzott el a debreceni erdőigazgatóság tisztikara a nyugalomba vonult Kovássy Kálmán miniszteri tanácsos, erdőigazgatótól. Az „Angol királynő” külön termében gyűlt össze az egész igazgatóság kerületébe tartozó tisztikar és a nyugalomban levő erdőmérnöki kar családtagjaikkal együtt. Az est fényét, melegségét, családias együvé tartozását emelte Papp Béla miniszteri tanácsos, főosztály vezető jelenléte. Debrecen város részéről dr. Veress Géza gazdasági tanácsnok vett részt. Elsőnek Papp Béla miniszteri tanácsos szólalt fel, aki a főnöki és baráti szív melegével köszöntötte a távozó erdőigazgatót. Felsorolta munkában töltött idejének egyes kiemelkedő fázisait, ami végig vezette Máramaros bérceitől a Duna partjáig, onnan pedig befejezéshez juttatta a Hortobágy szíkes terméketlen talaján és az Alföld homokján végzett munkájában. Becsülettel

állotta meg a helyét mindenütt, szeretettel vették körül úgy feljebbvalója, mint a közvetlen munkatársai; ez a becsülés és szeretet hozta le őt is erre a szép ünnepre, ez a becsülés és szeretet nyilvánul meg ebben a fényes estében, mit tisztikara nyújt neki. Jelenlétével dokumentálni akarja azt a baráti összetartozást, mit még a selmeci főiskola padjai közül hoztak magukkal és óhajtja, hogy ez a tradicionális összetartás jellemezze ezután is az erdészetet. Utána dr. Veress Géza városi tanácsnok köszöntötte a távozót, hangoztatva, hogy nem búcsúzik és nem búcsúztat a Kovássy Kálmán élettapasztalataira, ebből következő tanácsaira a városnak ezután is szüksége lehet, adandó körülmények között kéri az ő támogatását. Kifejezi, hogy a város és az állami kezelés között mindig eltalálta a hangot, állandóan fenntartotta az egyetértést és olyan elismerést vívott ki az eleinte nem szívesen fogadott állami kezeléssel szemben, hogy most már a legnagyobb meglepéssel fogadja a város az állami kezelés ténykedéseit.

Krall János erdőigazgató a kartársak és saját nevében fejezte ki szeretetét a jó barátoknak, atyai támogatójuknak, megértő, mindenkor igazságos főnöknek. Nem búcsúzik, azt a kapcsolatot, amit a hosszú éveken egyetértő szeretettel ápoltak, a helyzetváltozás nem szüntetheti meg. Ennek a szeretetnek akar a kifejezője lenni az a gondolat, mellyel nevét egy sport vándordíj alapításával örökítik meg a debreceni középiskolások lövész egyesületei részére. Krall János, a szerető jó barát, könnyek között adta át az alapítólevelet. A vándordíj maga egy monumentális bronz tigris-szobor, vörös márvány talapzatán „Kovássy Kálmán vándordíj” véséssel. A gondolat szépsége, nemessége, ékes bizonyítéka az érzéseknek, amelyek hatása alatt létre jött. Kovássy Kálmán könnyektől elcsukló hangon köszönte meg a szeretetnek e megnyilatkozását, a kartársaktól mindig tapasztalt jóindulatú támogatást, a főosztályfőnöknek köszönte megjelenését, mellyel megmutatta, milyen az igazi vezető jó barát, megköszönte a tőle mindig tapasztalt kivételes elbánást, a baráti jobbot, mit távozásakor feléje nyújt és amit ő hálás szeretettel szorít meg, kérve a jó Istent, hogy az erdészet felvirágoztatására még sokáig tartsa meg erő és egészségben.

Dr. Veress Gézának köszönte a várostól tapasztalt jóindulatú elbánást, megértő együttműködést, melynek mindenkor a gazdasági tanácsnok igazságérzete volt a kiinduló pontja. Pólyik Árpád erdőmérnök versben búcsúzott, melyben nagyon szépen nyilatkozott meg finom érzése, jó szíve. Ismét Papp Béla miniszteri tanácsos emelkedett szólásra, üdvözölve Krall János erdőigazgatót, kinek személye garancia arra nézve, hogy a vezetés kiváló kezekbe jutott. Az üdvözlést Krall erdőigazgató megköszönve, éltette a főosztályfőnököt, az erdészet kimagasló, megértő vezetőjét.

Kovássy Kálmánét az „erdész asszonyok” ezüst virágvázával és virágokkal ajándékozták meg.

Azután a fiatalság táncrea állt fel s közben szép régi selmeci nótákat énekeltek s a vén diák elballagott tovább, tovább. Isten veletek cimborák, tovább, tovább!

Kovássy Kálmán később is kötődött az erdőigazgatósághoz, illetve erdészethez. Például az 1934-ben Debrecenben rendezett erdészeti és vadászati kiállítást egyik aktív résztvevője, kiállítója volt.

3/ A Guthi Vadásztársaság elnökeként 1936. augusztus 1-jétől 1948. augusztus 31-ig Kovássy Kálmán vette bérbe a város polgármestere (dr. Kölcsey Sándor) által képviselt Debrecentől a guthi vadászterületet. A szerződés kikötései között szerepelt, hogy a vadásztársaság taglétszáma a 18 főt nem haladhatja meg, s ők gondoskodnak arról is, hogy 1000 kh-anként 30 őznél több nem lehet a területen. A vadászterület egy 1936. évi kimutatás szerint 6850 kh erdőből és 1803 kh

Kimutatás
A guthi vadásztársaságnál viselt tisztségek adatairól

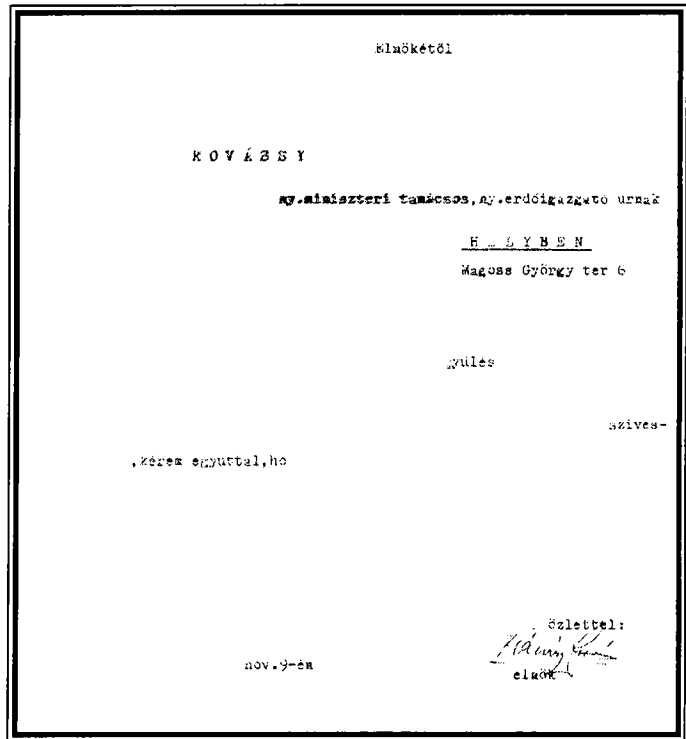
Té- tel sz.	Név	a viselt tisztség megnevezése	Polgári	Lakhely	Születési hely (év, hó, nap)	vallása	Apja	Anyja neve
1.	Kovássy Kálmán	elnök	ny. min. tan.	Debrecen Magoss György tér 6.	Tiszafüred	ref.	Ferenc †	Szántói Szabó Sarolta †
2.	Dr. Lárencz Béla	gazda	fogorvos	Péterfia u. 18.	Beregszász 1894. II. 28.	r. kath.	Béla †	Dollmann Lujza
3.	Horváth Arvéd	vadászmeister	m. kír. erdő- mérnök	Guth városi erdőszlak	Balassagyarmat 1894. IV. 5.	evang.	Danó †	Dévény Etelka
4.	Dr. Bay András	ügyész	ügyvéd	Debrecen Csapó u.	Nyírmada 1879. VIII. 13.	ref.	Ferenc †	Bernath Mária †
5.	Steinfeld István	választmányi tag	földbirtokos	Ferenc József u. 22.	Debrecen 1891. VIII. 31.	ref.	Mihály †	Holitcher Lujza
6.	Dr. Winkler Jenő	választmányi tag	fogorvos	Kossuth u. 3.	Mózs. Kolozs megye 1877. IV. 27.	ref.	Frigyes †	Juszty Amália †

Debrecen, 1938. Június hó

Kovássy Kálmán

mezőgazdasági művelés alatt álló területből tevődött össze. (8653 kh–4980 ha.)
 Az évi bérleti díjat 1500 aranypengőben állapították meg.
 A vadásztársaság tisztségviselői 1938-ban (a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár anyagából):

A front után újjáéledő debreceni vadásztársaság egyik első teendője volt Kovássy Kálmánt „örökös díszelnökké” fogadni, amely levél fennmaradt:

Kovássy a kitüntető címet az 1946. november 18-án kelt levelében a következőképpen köszönte meg:

Dr. Vásáry István
ny. min. Képviselő Úrnak
a Guthi Vadásztársaság Elnökének
Helyben

24/946. sz. alatti értesítéssel kapcsolatban a leghálásabb szívvel köszönöm meg a vadásztársulat tiszti karának és összes tagjainak azon rendkívüli kitüntetést és megtiszteltetést, hogy örökös díszelnökkévé választani méltóztattak.

Nagyon de nagyon sok kedves emlék köt a Guthi Vadásztársasághoz. Mindig szívügyem volt, s a lelkemhez közel áll a vadásztársaság boldogulása, s ez alkalommal is szívemből kívánom boldogulását, virágzását és régi tradíciók szem előtt tartásával új alapokon való fejlődését.

Ismételt hálás köszönetem mellett maradtam teljes tisztelettel és vadász üdvözlettel Debrecen, 1946. XI. 18.

Kovássy

4/ A Debreceni Vadásztársulat

A társulat 1873-ban, az 1872. évi VI. törvénycikk alapján alakult. Elődjének tekintette az 1848-ban létrehozott polgári lövészegyletet. Az említett törvény felemáságából következett, hogy a mintegy 60–70 tag a város kb. 75 ezer kh-nyi területét hiába bérelte, a 100 kh-at nem meghaladó birtokosok birtoka is kitett 72 ezer kh-t, ahol a város a vadászati jogot nem adhatta bérbe. Itt nem a társulat, hanem az említett gazdák egy része vadászott, akik aztán nem is akartak a társulatba belépni. Így a bérbe adott és a saját vadászatra megtartott (esetleg mindenféle vadászattól eltiltott) területek egymás mellett, a legnagyobb összevisszaságban fordultak elő. Ez természetesen leginkább a társulati tagokat korlátozta. Az 1883. évi XX. tc. ezt, illetve az ehhez hasonló helyzeteket a következőképpen igyekezett megoldani. A 200 kh-nál kisebb, de 50 kh-t meghaladó területtel rendelkező földtulajdonosok továbbra is vadászhattak a saját birtokukon, de ha nem éltek a joggal, akkor azt kötelezően bérbe kellett adni. (Sokan éppen azért váltottak vadászjegyet, hogy más ne vadásszék a területükön, bár maguk sem vadásztak.) Így aztán a debreceni határ nagy része, több mint 100 ezer kh az említett vadásztársaság bérletébe jutott. Az új, 1883. évi vadászati törvénynek megfelelő társulati háziszabályzatot a lőjegyzék-melléklet hátoldalán adjuk közre.

A vadásztársulat elnöke 1896-tól 1902-ig az a Bészler Lajos volt, aki a Guthierdővel kapcsolatos naplóbejegyzésekben is szerepel. Ezután lett elnök id. dr. Magoss György, nyugalmazott polgármester, aki aztán évtizedekig meghatározó volt a vadásztársulat életében, s az ő helyetteseként működött (feltehetően 1932-től kezdődően) Kovássy Kálmán.

A taglétszám az 1923–24. évi csúcsot (298 fő) követően 200 fő körül alakult. (Alapszabály írta elő, hogy ezt a létszámot a társulat nem lépheti túl.) Fokozott gondot fordítottak a vadóvársra és vadtenyésztésre. Ezek közül megemlítjük a fogyó- és fácántelepítéseket, sőt természetvédelmi jelentősége volt, hogy a rétisas lövését háziszabályban tiltották meg. A vadászati módokat is korlátozták. A Hortobágyon golyós fegyverrel nem lehetett vadászni, míg az ismétlő- és automata sörétesek használatát csak az ottani liba-(esetleg kacska-)vadászatokon engedélyezték. Ezekkel az előremutató intézkedésekkel egy majdnani, egy új vadászati törvény rendelkezéseit is körvonalazták.

1933-ban Bartha Károly, főiskolai tanár, a vadásztársulat titkára összeállította a társulat 60 éves történetét. Ebből tudjuk, hogy ekkor már három vadászházzal is rendelkeztek, s úgy általában jó pénzügyi helyzetben voltak. (Köszönhetően például a hortobágyi libázásokra kiadott – mai fogalmaink szerint – napijegyeknek is.) A Debreceni és a Guthi Vadásztársulatok közötti személyi összefonódást – miként korábban Bészler Lajos esetében – például Kovássy Kálmán biztosította.

Végül meg kell jegyeznünk, hogy 1940-ben a debreceni határban – a Guthin kívül – még két további, kisebb vadásztársaság is tevékenykedett; a Köztisztviselők és Gazdák Vadásztársasága, továbbá a Szepes-Ebesi Vadásztársulat. A hortobágyi halastavak egy részén pedig a bérlő részvénytársaság gyakorolta a vadászati jogot.

5/ Széky Péter: Vadlibázás a régi Hortobágyon

(Magyar Mezőgazdasági Múzeum Adattára IV. 249.)

Születtem 1904-ben Gyöngyösön, hol édesapám gimnáziumi tanár volt. 16 éves koromtól vadásztam nagy vadászpuskámmal, mibe jó édesapám és két testvérem tanított be szerető szigorral. A gödöllői agráregyetemen kaptam mérnöki diplomát. Hadifogság után 19 évig szakmában vezető állásban dolgoztam. Azelőtt Tiszaigaron laktunk, hol saját és bérelt vadászterületünk is volt, szép fogoly- és fácánállománnyal. Mivel ez a víz-imadár-vonulás „országútján” feküdt, a Hortobágyhoz közel, sokfélesége felkeltötte érdeklődésem. Chernel István „Magyarország madarai” hatalmas műve, Diezel-Mika „Apróvad vadászata”, Bársony István könyvei stb. lettek kedvelt olvasmányaim.

Igy lettem „rendhagyó” vadász, inkább természetimádó, madármegfigyelő, vadlibázó. Négy lábú nagyvad vadászata, bár módomban állt volna, egyáltalán nem érdekelt, például szarvasra soha rá nem lőttem. – Mindig visszás volt nekem, hogy szegény bikákat „mézesheteikben” lövik le, s csak élő céltáblák! Szörnyű volna, ha a férfiakat is ilyenkor pusztítanák valami nálunk okosabb lények!...

A 2. világháború végéig tagja voltam a régi híres Debrecen–Guthi Vadásztársaságnak. Bőven volt mindenféle apróvadunk és jó őzállományunk. Utóbbiból – csak cserkészve – 7 szép őzbakot lőttem és csupán egy vénséges vén sutát, a többit barátainknak engedtem át. Kedves vadásztársaim voltak itt – és a Hortobágyon is –: id. Lipcsey Imre és az egykori galamblovó bajnokaink: Szomjas Gusztáv és László is. Vadásztam velök Erdélyben farkasra is.

Nyulat csak kb. 1200-at lőttem, 1937-ben egy körben Sarudon 88-at, szomszédaim még többet, ez már csak „mészárlás” volt. Körvadászatot sem szerettem, körbe zárt „rabok” legyilkolása volt csak. De kölcsönösen hívtuk egymást „aratni”

Milyen más volt a repülő vad lövése! Az a 3 dimenzió sok variációjában tudott volna menekülni. Legpassziósabb volt a rendkívül óvatos vadliba. Lövéséhez nagy gyakorlat kellett, tömegével és kiszámíthatatlanságával izgatta a vadászokat. Nem lehetett rámondani: „buta liba”, nehéz volt az eszén túljárni. Összesen kb. 2500 repülő vadat lőttem, ennek több mint fele volt a vadliba. Aki 1945 előtt nem vadászott a Hortobágyon, nem értheti „varázsát”, miért lelkesedtünk érte, miért jöttek egész Európából komoly vadászok akkor oda vadlibázni.

A következőkben erről szeretnék beszámolni. Előtte azonban hadd jegyezzem még meg a következőket.

A háború után 1964-től 12 évig vadásztam ismét a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Bérkilövő Vt. tagjaként a Hortobágyon is, Polgár Sándor akkori állami gazdasági igazgatóék vendégeként. A nagyon megváltoztatott Hortobágygal azonban a régi vadlibatömegek is a múltté lettek, de a szép emlékek most is élhetnek! Utolsó sörétes-fegyveremet emlékebe Gyöngy Mihály, volt ottani vadőr barátomnak ajándékoztam. Tanulságul csak annyit a fiataloknak: a vadász ne legyen kapzsi vadlő, szeresse a Termetzetet és halgasson a tapasztalt öreg vadászokra!

Leányfalu, 1982. január 29.

Vadászüdvözzettel: Széky Péter
78 éves öregvadász

Ha megérem, 2 év múlva, 1972-ben 50 éve lesz, hogy a Hortobágyon vadászom. Nagyon megváltozott annak régi módja és körülményei, másrészt alig vagyunk már, akik

ezt ennyi ideje élvezhettük, ezért írom e megemlékezést, mint a Hortobágy régi ismerője és kedvelője. A régi arányú vadlibázás már a múlté, mert meg lehetne írni a „Megváltozott, avagy denaturált Hortobágy” könyvét. Megszűnt az óriás sík gyeppel, a szinte végtelen legelő, mely bizonyos biztonságot, nyugalmat és elsősorban kedvelt táplálékot adott a libáknak. Most a maradék kevés legelőt a juhok tövig borotválják, az őszi búzavetésekről meg a mezőgazdaság motorizált hadának zaja kergeti őket, a halastavakon meg az idényben állandóan szól a puska. Ahol pedig a vad védelme és nyugalma megszűnik, onnan elmegy. A Hortobágyon nagyrészt már csak megpihen a vadliba és továbbmegy. Hozzá még a költőhelyén, a tundrákon is baj van a szaporodásával...

Kezdem tehát előlről. 1922. október elején volt az a mindenképpen szép, enyhe őszi nap, mikor először libáztam a Hortobágyon! Gyönyörű volt az esőzésektől kizöldült, szinte végtelen, friss gyepszönyeg, mit a vadvizek fénylő, tiszta tükrei, a hatalmas gulyák fehérle, a ménesek barnálló, a sok tízezres vadlibafalkák szürkésbarna foltjai, helyenként pedig, a telkes, trágyás marhaállásokon, kistányérnyira is megnövő, vastag húsú, jellegzetes illatú, hófehér csiperkegombák telepei díszítettek. Jó napsütésben tündöklött minden. Csak estefelé sűrűsödött a sok pára, alacsonyan úszó szürke, óriás köd-dunna felhőkké.

Ekkor, életemben először, a zámi réti Hosszúvízen ültem lesgödörben. Napnyugta előtt, szokás szerint elsőként, nagy suhogással és rekedtes tilinkózással, több százas nagy gojzer csapat zúgott le a magasból és súrolta végig előttem a víz felületét, sebesen tovaladva. Gyorsan – valóban közéjük – dupláztam, és még egy tolluk sem esett ki! Az esti libahúzás elég gyenge volt, de meglett az első három libám! E nap jegyzett el egy életre a Hortobágygyal, libázással. A nagy síkság idegnyugtató látványa, csendje, változatos vízivadvilágának megfigyelése mindent megért, még ha kevés is lett a lőtt zsákmány.

A varázslatos festői látvány nekem nem a közhellyé csépelte délibáb volt, hanem például a hajnalhasadás, a napfelkelte, mikor az égbolt keleti alját bevonó bíbor- és rózsaszín ködpárából arannyal szegélyezett felhőcsíkok alatt, látszólag a Földből megszületett a narancsvörösen izzó Nap! Sugarai azonnal végigfutották a nagy síkságot, elkergetve az éj sötétségének maradványát is. Bár az is szép volt, mikor a Hortobágy szennyezetlen levegőjén át a csillagok milliói tündököltek, le a földig, mint egy sötétkék félgömbhéj belsejében. Ilyesmit hegyvidéken nem lehet látni! És a sejtelmes éji csendet csak a vízimadarak hangja, vagy a haragos bikák bömbölése törte meg. Sokszor gyönyörködtem a csillagos égboltban, és az akkori úttalan pusztaságban a Sark- vagy más csillagokhoz „navigálva” tartottam az irányt esti szállásomra menet. Persze akadt sokszor rossz idő is, az őszi esőzések, sűrű ködök, valóban „nyakig érő” sarak az elázott szikeken. De hát mit el nem viseltünk volna a vadlibázás lehetőségért!

(...)

Mi, akik régen szekerezve jártuk a Hortobágyot libázás idején, a számadók kunyhóiban háltunk és a vasalókban főztünk. Ez a nomádkodás illet legjobban a libázáshoz, és célszerű is volt. A pásztorok mind derék, jó magyarok, kissé szófukar, de bölcs és szíves emberek voltak; jó volt velük lenni, a pászortüzeknél esténként „eltanyáztatni” Utolsó morzsája volt ez nomád őseink életének.

(...)

Az eddigi bevezető után térjünk a tárgyra. Manapság már szinte hihetetlenül hangzik, hogy még 25 évvel ezelőtt is, sok tízezernyi-százezernyi vonuló vadlibatömeg szállta meg a Hortobágyot és a környékét, és ősszel meg tavasszal így felgyülemlettek ott. Lipcsey Imre régi vadásztársam lőjegyzékéhez valóságos vadászati krónikát is vezetett

1914–1947-ig, és madártani szempontokat is jegyzett. (Az enyém a háború idején elpusztult. Szintúgy a madárgyűjteményem is. Csak egy kanalas gém maradt meg.) Naplójából, engedelmével közlök kivonatokat is.

A feljegyzések szerint a vadlibák tavasszal átlag csak 4–5 hétig, márc. elejétől ápr. 10-ig tartózkodtak itt. Költőhelyeikről előbb a kis lilikek (*Anser erythropus*) érkeztek vissza, már szept. elején, és az összlétszám 5–10%-át adták. A nagy lilikek (*Anser albifrons*) zömmel okt. 10. táján jöttek meg, a legnagyobb tömeget ezek adták, az összlétszám kb. 80–85%-át. E két faj a nagyobb tél beálltáig, átlag dec. 20-ig maradt a Hortobágyon. A vetési ludak (*Anser fabalis*) kb. a nagy lilikkel egy időben érkeztek ősszel vissza, százalékarányuk változó, az összlétszám 5–10%-a volt; előbb több, majd fogytak, nyugatnak elvonultak, késő ősszel már alig volt. A nyári ludak (*Anser anser*) itt költő kis száma okt. legelején az Északról érkezőkkel gyarapodott ugyan a Hortobágyon is, de az összlétszám 2–3%-nál több ritkán volt, és nov. elején már továbbvonultak.

A ritka fajokból itt leggyakoribb volt a vörösnyakú lúd a (*Branta ruficollis*). Ezekből 1927–1947 között 16 lelővést jegyzett fel Lipcsey Imre, ki hetet, a többi mások ejtették el. Érdekes, hogy a vörösnyakúak tavasszal voltak leggyakoribbak, rendszerint lilikekhez társultak. Egyszer látott csak egy húszas önálló csapatot, 1947. márc. 30-án, ebből kettőt kiduplázott. Az évek során akkor is ingadozott a vadlibák összlétszáma, öregek és fiatalok % aránya, ami a költések sikerétől függött. 1934-ben ezt írja: „Okt. 3. reggeli és esti húzásom 73 libát lőttem. – Okt. 29. annyi liba van, hogy ennyit elképzelni is merészség lett volna! A lelőtt libák 90%-a fiatal, ami igen jó költésre vall. Óriási húzások vannak, és rekorderedmények.” Kivételként akad ilyen is: „1936. okt. közepe, és kétségbeejtő, mennyire nincs liba. – Nov. 20. és még most sincs annyi, amennyi szokott lenni.” 1935/36 tele enyhe volt, csak februárban nem volt 3 hétig liba, egyébként egész télen lehetett libázni. Megtörtént, hogy nagy hideg jött, s utána megenyhült, így volt pl. 1942. dec. 5-én. Ekkor Lipcsey Imre a vastagon befagyott Hármasilapos közelében, a vastag dérral borított telken, lessződör nélkül, csak a tövisbokrok közé bújva, 110 patronnal 52 libát, mind nagy lilik, lőtt.

A Hortobágy vadászati jogát 1945 előtt a Debreceni Vadásztársulat bérelte, és adott ki belföldieknek idény-, esetleg vendégjegyet. Ezek tulajdonosa egészen korlátlanul vadászhatott és az elejtett vadat mind elvihette. Nagyon sok külföldi, főleg angol német és francia vadász rendszeresen, évente több időre jött vadászni, vadlibázni. Nevezetes volt köztük Scott Péter, a neves ornitológus, a híres Scott kapitány sarkutazó fia. Ő főleg madártani megfigyeléseket és befogást végzett hálóval. Kis liliket nem sikerült, így én ajándékoztam neki egy kigyógyított szárnyaltat, mit repülőgépen küldött haza Angliába. (Közbevetőleg megjegyzem, hogy sok kigyógyítható sebzett vadlibát hazavittem, volt olykor 10–15 is otthon. Azt tapasztaltam, hogy a különböző fajok jól megfértek egymással, de sohasem tojtak.) Id. Burai Zsiga, a Nagycsárda régi híres primása egy szép nótát is szerzett Scottnak „Hortobágyra megjöttek a vadlibák...” kezdettel, ki örömmel fogadta és ajándékokkal viszonzta.

Mi, szekerező, közellakó, „nomádkodó” libavadászok általában 3 napra mentünk esetenként a Hortobágyra. Mert a rendkívül szeszélyes vadlibák nem mindig húztak úgy, ahogy a vadász azt megálmodta! Többször megtörtént, hogy a rengeteg liba lőtávonlon kívül, vagy egyszerre, nagy tömegben viharzott el felettünk, avagy tiszta, holdfényes estén meg se mozdultak, legeltek tovább. Sokan ilyenkor hajtották, ezt nem szerettem, de ritkán is volt sikeres. Egy ilyen kirándulás valóságos kis expedíció volt. Fegyverek, lőszerek, ruházat, takarók, élelem, szerszámok, lőtakarmány, veder stb., valami 30-félét kellett vinni. Sokszor

még ivóvizet is, mert a Hortobágyon csak az artézi kutak vize volt iható, a többi szikes, dohos.

Rendszerint a régvolt betyárcsárda, a Meggyes az első megálló. Akkori tulajdonosa, Czinege József volt a hortobágyi „révkalauzunk”, jó barátunk, gödörösónk. Jól ismerte a libajárást, de sötétben, ködben sem tévedtünk el abban az úttalan pusztaságban vele. Legtöbb vadlibavadásznak volt ilyen derék segítsége, gödörösója. Külön tehetség, érzék kellett ehhez is. Itt megtanácskoztuk vele, melyik részre ajánlja, hogy menjünk. Távcsővel szétnéztünk a csárda mögötti dombról, merre látunk nagyobb libamozgást. A 30-as években még alig volt fásítás, úgyhogy a dombról a fél Hortobágyat beláthattuk. E csárda volt aztán – a már hidegre fordult időben, amikor a pásztorbarátaink is elhagyták telelőre a pusztát – a jó szállásunk.

Útközben a pásztorokat is kikérdeztük, hová járnak mostanában estére a vadlibák, kacsák, látnak-e darut stb. Akkor még nagyobb esőzés után szerte a Hortobágyon a víz összefutott a szikes laposakba és ott stagnálva „vadtavakat” képezett. Ilyenek voltak: Csípő, Kis- és Nagy-Fényes, Csécs, Halas, Zámi vizek, Kungyörgy, Ludas, Kondás stb., hogy csak a nevezetesebbeket említsem. Ezek a nyár végére kiszáradtak, a kevés vízinövényt a rengeteg jószág lerágtá, kitaposta belőlök, s az őszi esőzésekig ismét nagy sík víztükrök keletkeztek. Ezekon szeretett legjobban hálni a vadliba, nem a sásokban. Ezekon főleg esti húzásokon igen jó eredményt értünk el valaha. Mielőtt a kiszemelt víznél lessgödört ásattunk, mi abból állt, hogy megvizsgáltuk szél által a vizek szélére hajtott ún. „pallóverést”. Ha abban sok libatollat és apró fehér, viaszszerű pikkelykéket, a vízparton meg friss liba „szivarkákat” láttunk, majdnem biztosan jó esti húzásra számíthattunk, noha a közelben még egy liba sem volt látható.

A múltban, míg a Hortobágy átalakítása meg nem indult, úgyszólván kizárólag lessgödörből vadásztunk vadlibára. Ez volt az igazi és jellegzetes és nem a halastavi. Akkor még nélkülözhetetlen is volt, hiszen a pusztaságban más rejtkehely nincs, viszont a vadliba nagyon szemes, óvatos volt. Szemünk a láthatárig csak néhány pásztoraknyhón, gémeskutakon és egy-két csenevész akácfacsoporton akadt meg, de ezek is több kilométerre voltak egymástól. Ilyen pásztoranyák voltak: Derzsitélek, Parajos, Faluvégfalom, Pentezug, Száztelek, Ludas, Halasköz, Kapitánytanya stb.

A hortobágyi szik lessgödörására kitérő volt, mint a beton, víz nem szívároghatott bele, akármilyen közel, néha még fél méterre se volt a széle a víztől. Eső megállt benne, csak ki kellett meregetni gödörből, falát lehántani, s ismét használható volt. A lessgödört esti húzásra is nem akárhová, hanem félszigetké csúcsába, vagy az ún. „jeles” helyekre, és minél közelebb a vízhez kellett ásni, hogy abba a földet eltüntethessük. Reggeli húzásra a vadlibák legelőhelyei közelében, gyepeken, szikerekhez ásattuk a gödört. Az itt kikerült földet az erkebe osztottuk el és begyeptégláztuk. Különben a libák a gyanúsán fehérlő földet észrevették és eltértek! A gödör nyílását csak akkorára csináltuk, hogy vastag öltözékben is csak éppen bebújhassunk. Széles nyílású gödörtől is féltek a vadlibák. Alakját tekintve legjobb volt a divergáló falú, lefelé egyre táguló, ülőke nélküli lessgödör, vagyis ürege csonka gúla, keresztmetszete trapéz. Ebben vadászszéken ülve könnyen fordult a vadász, bármerről jöttek a libák. Előnye volt még, hogy némi védelmet adott eső ellen. A másík fajtánál az ülőkét a földből hagytuk meg, lehetőleg szénával béleltük, mert a fehéres szalma nagyon kivirított belőle. Mindkét fajta gödör mélységét úgy kellett kiásni, hogy az ülő vadász feje csak félig legyen látható a föld színe felett. Néha kétüléseset csináltattunk, hogy kísézőnek, vagy a kutyának is legyen helye. Volt, aki betonbélésűt készítettett és lakattal zárható deszkafődelet tétetett rá. Ez

több évig is jó volt, s nem kellett vadászat után betemetni, mint a földgödröket, nehogy a jószág beleessen.

Említettem a „jeles” helyeket. Néhol valóságos „országútja” vagy „kapuja” volt a vadlibáknak. Ezt tekintetbe véve is lehetett emelni a jó eredmény valószínűségét. Ily helyeken egymás mellett sorakoztak több évtized betemetett gödrei. Szélirányváltozáskor azonban az „országút” sokszor lőtávolon kívülre tolódott el, és tehetetlenül kellett nézni reggeli húzáson, hogy a csapatok egymás után, erős ellenszélben majdnem földszint, ugyanazon a vonalon repültek! Volt, aki ezért a szokásos húzási vonalra keresztbe, sorban több gödröt is csináltatott, s ilyenkor a megfelelőbe sietett át.

A vadlibák lövése. Elsősorban tudni kellett a lessgödörbeni viselkedést. Ha a vad irányt vett felénk, azonnal teljesen le kellett bújni a gödörbe. Mikor hangjuk-, vagy szárnyshogásukból sejtettük, hogy odaértek, gyorsan felállni és sohasem ülve löni! Esti húzáson, besötétedéskor már szükségtelen gödörben maradni, hanem hangjuk után figyelve repülési irányukat, aszerint elibük szaladva, sokszor sikerült a másfelé tartókat bekorcolni és megvámolni.

Az időjárás erősen befolyásolta a húzásokat és az eredményt.

Erős széllel szembe alacsonyan repülnek a libák is, és biztosabb a lövés. Köd nem mindig jó, az alacsony és vékony köd felett repülnek és nem láthatók. A vastag rétegű, de ritkás ködben viszont alacsonyan járnak, és jó eredményt értünk el gödör nélkül is. Csendes, szép napos időben ritkán volt igazán jó húzás és eredmény. Régen azt tartották, hogy az időjárásváltozásokat a vadlibák előre megérzik. Hát ez is csak olyan volt, mint a meteorológiai jóslatok; úgy látszik, egy forrásból, egy módszerrel és valószínűségi %-kal dolgoznak...! Volt, hogy bevált, volt, hogy nem.

Általában az a hiedelem, hogy 12-es cal. fegyver és 8-as sörét kell a vadlibára. Normális lőtávoloról 10-es söréttel is jó eredményeim voltak. Persze a 16-os cal. fegyver is nagyon jó. Egy kedves vadásztársunk rendszerint 20-ast használt, és magam is sokat lőttem 20-assal, erősen összehordó csövűvel. Ez azonban csak nagy gyakorlatú vadászoknak való, viszont az ilyenekkel alig volt rosszul lőtt, sebzett vad. Használtunk Browning és Winchester automata-, illetőleg ismétlő fegyvereket is. Én nem szerettem, mert a lessgödörös vadászat nedves, sáros körülményei közt, gyakran bedöglöttek, többnyire a töltényhüvely megdagadása miatt. (A külföldi műanyaghüvely már jó lehet, nem dagad.) Ismétlem, ne lőjünk rendes lőtávolon túlra! A nagy lilik akkor van rendes lőtávokban, ha a hasa tarkázottsága még jól kivehető. Ha az már egybefolyik, úgy csak ha nyakát vagy szárnycsontját töri a serét, akkor esik le. Mellének vastag, ruganyos tollazatáról rendes lőtávokon túl már lerugódik a „fáradt” serét, bár hallható azok becsapódása. Has- és tüdőlövéssel meg csak megbillen, elég messze röpi még a csapattal és akkor zuhan ki. Ezért helyes szemmel kísérni a csapatot. Sokszor gyönyörködünk abban, mikor a rétisások (*Haliaeetus albicilla*) az ilyenekre leereszkedve megtépték és becsemegézték. Rétisast többet is lőhettem volna, de soha még rájuk sem lőttem. Egyetlen fiatal parlagi sast (*Aquila heliaca-t*) lőttem a Hortobágyon. 1935-ben sebzetten, a földön vergődve találtam. Beküldtem dr. Nagy Jenő tanár, ornitológus barátomnak, a debreceni ref. főgimnázium múzeumának. Nagy kár, hogy ez a szép madárgyűjtemény is a háború áldozata lett, dr. Nagy Jenő sok értékes jegyzetével együtt.

A vadliba nagysága sokakat megtéveszt, így túl magasra lövöldöznek. Gyorsan repül, szélcsendben átlag 60 km/óra sebességgel, így keresztbe repülőknél legalább egy libahosszat kell elébe löni. Szeles időben, erőssége szerint többszörösét. Viharos széllel repülőknél többnyire csak patronpocsékolás, és haszna csak a patrongyárnak volt. Erős

ellenszélben repülőknél elég a csőre elé egy nyakhosszal lőni. Sokan azt sem tudják, hogy ilyenkor az első lövésre kissé megtorpanva emelkedik a csapat, és a második lövést kissé a liba eleje fölé kell adni. Gyakorlott vadász már leginkább kapásból, minden célozgatás és kísérés nélkül lő, már „véreben van”, hova lőjön, s jobb eredményt ér el. Az csak természetes, hogy sohasem a csapatra, hanem a kiszemelt libára kell lőni. A holdfény elég zavarólag hatott, de ha emellett vékony fátyolfelhő borította az eget, kitűnően voltak láthatók a libaárnyak. Tiszta csillagos égnél csak kapásból lehet a csak pillanatra elvillanón látható madarakra lövést eredménnyel tenni. Mert bizony, annak idején, régen még teljesen besötétedés után is soká járt vadliba, néha egész éjjel! Ez főleg száraz őszön és kései holdkeltekor volt gyakori, mikor a libák, kint sehol sem találva vizet, alkonyatkor behúztak a halastóra inni, holdfeljötte után ismét kihúztak. De távoli legelőkről elkésve behúzó, sötétben bolyongó csapatok mindig akadtak. Olykor alig volt pár óra libahang nélküli szünet még éjjel is. Elvileg azonban két fő húzási idő volt; a hajnali és az esti, és többnyire egy déli mozgás. Ha már mindenfelé volt vize és semmi sem zavarta a legelésző vadlibákat, úgy reggeltől estik sem repültek messzebbre. A sok élményből két kivételes esetem méltó feljegyzésre: 1934. okt. 10-én a régi Halastótól keletre volt vizeken voltunk libázni két barátommal. Én a Ludas egyik végén, a másik részén két angol, barátaim meg másfelé, lessgödörökben. Alkonyatkor hihetetlen tömegben, nagy magasságban egyszerre húztak a libák a Halastóra. (E húzásról a régi Búvárban megjelent egy fotóm.) Az angolok rengeteg patronot kilövellőztek, sovány eredménnyel. Besötétedéskor már beszekerezették őket a Nagycsárdába, hadd fogyjon ott a pénzük. Mi, hárman, gödöröső cimboránk, Cz. Józsi tanácsára: hogy a libák csak inni mentek e nagy szárazságban és holdkölte után ismét kihúznak, tovább maradtunk. És valóban, 20 óra tájban özönlött a liba kifelé. Mindenfelé szinte fülsiketítő lármával repültek a csapatok. Gödör nélkül lehetett lőni. Eleinte a különös világításnál, a Hold alulról világította meg szárnyukat és az feketésen fénylett, sokat hibáztunk. Végére, kb. másfél óra alatt így is 82 vadlibát szedtünk össze, egy csomó a sötétben még el is vezett. A másik esetem 1935. okt. legelején, szintén nagy szárazságban és nyáris melegben történt. Még csak felderíteni mentem; érkeznek-e már a nagy lilikek? Útközben, végig a fél Hortobágyon, nem láttunk egyetlen libát sem. A régi Halastó északi végénél azonban alig hittünk a szemünknek, csapat csapat után, szembe szállal, alacsonyan húztak a libák a tóra inni. Délután 14 óra tájban ültem be egy hirtelen rendbehozott régi lessgödörbe, éppen a vonulásuk vonalába. Végül nem egészen egy óra alatt kifogyott a patronom, puskacsövem forró lett, s a 82 patronnal 46 vadliba, mind nagy lilik, terítéken hevert körülöttem! Erre álmomban sem számítottam, és csak 100 db patronot vittem magammal ez útra, miből – szokásom szerint – 18-at szarkára, varjúra a 3 órás kocsizás alatt ellövellőztem. A húzás még folyt tovább, a szanaszét heverő, sok lelőtt társuk sem zavarta most őket, de én már csak fényképezgettem a közel repülőket!... Elegendő patronnal, pláne két puskával vagy ismétlővel, rekordjavítás lehetett volna. Ezután egy húzásra legalább 150 patronot vittem, de, sajnos, számomra többé nem volt ilyen jó „libavásár” Viselkedésük magyarázata: akkoriban érkezhettek, még nem voltak megpuskázva, sok volt a fiatal, így bizalmasan jöttek. Továbbá ősszel rendszerint a Hortobágy északi részét szállták meg érkezéskor a vadlibák, ezért nem láttunk addig egyetlen sem. Még annyit, hogy a halastórol telefonon rendelt 500 patronot a legközelebbi vonat Debrecenből kihozta, de hiába. Este és másnap rossz húzások voltak, már csak 14 db-bal szaporítottam az első délutáni terítékemet. Ilyen lutri volt akkor is, a nagy vadlibatömegek idején is, a vadászatuk. Ez is izgatta a vadász kedélyeket.

Két különös hely volt a Hortobágy déli részén. Egyik az ún. Keresztfok, a Kövesháza közelében. Itt a bármerről jövő vadlibák majd' mindig átrepültek, és a legtöbb kis liliket itt lehetett lőni. Ennek oka rejtély maradt. – A másik a Kiskenderázta-tó-lapos, ahol bármikor majdnem biztosan lehetett nyári ludat lőni. Ennek magyarázata volt: az egész Hortobágyon csak itt volt valami apró kavicsféle a földben, ami a nagy ludak emésztéséhez kellett. Én is lőttem itt egy ködös reggelen 7 darab nyári ludat, más fajú nem is jött akkor oda.

Még kell még emlékezni a *darvakról*. A Hortobágyon e században már csak mind ritkább átvonuló. Régebben különösen ősszel, de máskor is gyakran láttuk és sötétben hallottuk krugatását; de fészkelőlkről már nem tudok. Különösen a Papegyházi-erdő táján és a Pentezugban voltak gyakoriak és a balmazújvárosi kukoricásokba jártak „abrakolni”. Az 1930-as évek közepe táján, melyik évben, már nem emlékszem, rendkívül nagy tömegben, alacsonyan vonultak a Tiszántúl felett, az egyidejű megfigyelések szerint, teljes szélességben. Okt. elején kora délutántól estig Debrecen felett épp úgy, mint a Hortobágyon, mint Tiszafüred környékén, egyformán. Először nem akartam hinni a szememnek. Csodálatos volt. Valószínűleg a rendes vonuló, nagy magasságukban tomboló viharos idő nyomhatta le őket. A hortobágyi libázásaim alatt én csak egy szép „kandarut” lőttem, kitömettem. Sajnos a háborús események e trófeámat is elpusztították... Többre nem lőttem, minek is pusztítsam. Érdekes volt, hogy az igen óvatos darvak este, hálópályáikra rendszerint egy vadlibacsapat után húztak, és csak akkor jöttek a vízre, ha a libák sem kaptak lövést.

Akkoriban, 1945 előtt estére teljes sötétségbe borult a nagy Hortobágy pusztája. Esti húzás után többnyire csak a csillagzatokhoz vagy borultas időben Debrecen, Tiszafüred, Kunmadaras és Hajdúszoboszló világításának az ég aljára vetődő fényfoltjaihoz, vagy esteledéskor megfigyelt állandóbb szélirányhoz tájolóva tudtunk szállásunkra visszatalálni. Ködben, vezető nélkül, jobb volt el sem indulni messzebbre; biztos eltévedés, órákig bolyongás lehetett a vége. Lámpa még rosszabbította volna a helyzetet. Iránytűnek kevés haszna volt, pláne amikor késő ősszel a sok kisebb-nagyobb vízállást is kerülni kellett. Ha a Meggyes csárdában volt szállásunk, borús, köd nélküli estén jó öreg Czinegéné Zsuzsi néni, vagy a menyé, Rózsika kitették a csárda déli ablakába a „petró-lámpát”, ez volt a mi „világítótoronyunk”! És valóban! Az akkoriban még fátlan síkságban, a domb oldalában épült csárda ablakából a kis fénypont kilométerekre ellátszott. Más fénypont meg akkor késő este, meg már semerre sem volt, a tanyákban aludni tértek. A Kócson, kint a hortobágyi vasalókban égő tüzek meg azok nádfala mögül nem világított ki. Elpihent ott akkor már minden, csak a magunkfajta „javíthatatlan” vadlibavadászok balagtak vagy szekereztek szállásukra. Még ilyenkor is hallatszott a sötét, sejtelmes égből az elkésett vadlibák, gémelek, sőt darvak szava...

E kedves párnapos kirándulás után, otthonunkba hazaérkezve is még soká ott zsongott fülünkben a rengeteg vadliba zsvivaja: „Klilik – Klik-lik – Klilik...” E jó kikapcsolódás után újult erővel csináltuk a hivatásunk adta munkánkat.

E szép hortobágyi vadászataink emlékei felejthetetlenek. Őrzöm szeretettel ottani régi kedves vadásztársaim emlékét, kikből már csak hárman élünk! Emlékszem kedves Czinege Józsi barátunkra, a hű kísérőnkre és még élő családjára és a régi jó pásztorokra. Legyen ezen írásom egyben kegyeletem és hálám kifejezése Néikik.

(1970)

Szóky Péter

okl. mezőgazd. mérnök

Heves, Erdőtelki-ut 4.

Heves, 1970.márc. 30.

Mezőgazdasági Múzeum vadászati Osztályának, Budapest, Városliget.

Mellékelve megküldöm a Múzeum irattárának "Vadlibázás a régi Hortobágyon" című visszaemlékezésemet, 8 db. eredeti, saját felvétellel.

Nyugdíjas, volt növényfajtakísérleti állomásvezető vagyok; szívesen veszem ha áttanulmányozás után honrálja a Múzeum küldeményemet.

Közel 50 éve vadászom a Hortobágyon, ezt foglaltam össze benne.

Szíves válaszukat kérve, vagyok vadászüdvözlettel:

Ajánlott.

Melléklet: 1 db. füzet és 8 db. fénykép.

Bányai József részére, Budapest, II. Mezőgazdasági Múzeum, vadászati főosztálya.

"Égy "rendhagyó" vadász:

W (mert egy "rendes" vadász minden lehetőséget meglő!.....)

Születtem 1904-ben Gyöngyösön, hol Zédenapám gimn. tanár volt. Jgy 78 éves vagyok, nemem nem fontos, egyelőre int. Szóly Béla: 16 éves koromból vadásztam, nagy vadászgyűjteménnyel, melyből 2000-ig szám és két testvérem temetett be keresztúrral. A gólybélő: Agrár-czyetemen kaptam mérnöki diplomát. Hadifogság után 19 évig hadseregben vezető állásban dolgoztam. Azelőtt Tiszai-igaron laktunk, hol saját és bérelt vadászterületünk is volt, szép fogoly és facánk állománygal. Mivel ez a vízimalom ^{szőlő} völgy-utján "folyt" a Hortobágyhoz közel, sokféle fajra felrőtült a föld-életem. Chernel István: "Magyarország madarai", hatalmas műve, Dierckx-Mura, "Ápró vadászata", Barony István "Könyvei", Alketter kedvelt olvasmányaim.

"Égy lettem "rendhagyó" vadász, inkább természetimádó madár megfigyelő vadlib-ászó. Négy lábú nagyvad vadászata, két műdomb-an állt volna, egyáltalán nem érdekel, pl. szarvasra sóka rá sem kórtam. — Mindig vissza volt a szemem hogy nagyra bírtam "mérhetetlenben" lővök le, s csak élő celtáblák! Szörnyű volna ha a férfiarat is ilyenkor pusztítaná! valami málna és oroszabb kényes.....

W A 2. világháború végeig tagja voltam a régi híres Debrecen - Githi Vadász Társaságnak. Böven volt mindenféle apróvadunk és jó őzalkományunk, utóbbiból - csak a szarvas - 7 szarvas őzbarot kórtam és csupán egy vénleves vén sutát, a többi barátainkkal engedtem át. Kedves vadász társaim voltak itt - és a Hortobágyon is - id. Lipesy Imre, és az egykori galamblovó Bajnokaink: Szonyás Gusztáv és László is. Vadásztam velük Erdélyben farkasra is.

1934. májusában a Szepességben egy öreg selyesföld - vadász kórtam. Hogyan az éven egy ritka Dörönyári lúd (Branta ruficalis), majd egy "kavi" darut. Mindhárom madár-gyűjteményem büszkeségei voltak. Az egész - és vadász naplóim elpusztult a háború végén. ^{és az} csak kalandgémem került meg és 45 évesen, most is szép fűket. ^{és az} Birtve jó gyzem meg, hogy 1945. évi meg minden virivad "léhető" volt! — Meg kell emlékezniem kedves ornithológus barátaimról: dr. Nagy Jenő, Wargha Halman, dr. Vertic Albert, már nem élnek. Jaldőztem a Hortobágyon az angol Peter Scottal, hűvös egy szárnyalt his-liliret ajándékoztam. ^{és az} Odabara egy kis hiúpolgásom az ^{és az} ^{és az} 15 különféle ^{és az} ha a kőperes kővel, elengedtem.

Dulat csak két 1200-at kórtam, 1937-ben egy kőben Sarudin 88-at, szomszédaim megfűtöböt, ez ma: csak "mizisták"

Irodalom

- BARTHA KÁROLY: *A Debreceni Vadásztársulat története.* (Db., 1933).
- BARTHOS GYULA: *Erdészüdv, vadászüdv!* (Erdészettörténeti Közlemények LIV.) Bp., 2002.
- BÉKESSY LÁSZLÓ: *Állattenyésztés.* In: Debreczen sz. királyi város egyetemes leírása. Szerk.: Zelizy Dániel. (Db., 1882) 644–668.
- BIRÓ ZOLTÁN: *A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság gazdasági viszonyai.* (Máramarossziget, 1904).
- Erdészeti és vadászati kiállítás Debrecenben.* Erdészeti Lapok 1934. 649–652.
- HANKÓ BÉLA: *Debrecen és Hajdú vármegye legfontosabb állatai.* In: Debrecen sz. kir. város és Hajdú vármegye. Szerk.: Csobán Endre. (Bp., 1940) 42–43.
- KOLLWENTZ ÖDÖN: *Visszaemlékezés a Debreceni magyar királyi Erdőigazgatóságnál az alföldfásítás szolgálatában eltöltött négy évről (1935–1939).* Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészettörténeti Szakosztálya Közleményei XVI. (Bp.–Db., 1988) 27–34.
- KOVÁCS JÁNOS: *Emlékezés a debreceni „Zsuzsi” vasútra és krónikására, levél- és irattári források alapján.* Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészettörténeti Szakosztálya Közleményei XVI. (Bp.–Db., 1988) 35–39.
- KOVÁSSY KÁLMÁN: *Debrecen sz. kir. város erdőgazdasága.* Erdészeti Lapok 1929. 264–275, 325–338.
- KOVÁSSY KÁLMÁN: *Debrecen erdőgazdasága.* In: Debrecen sz. kir. város. A város múltja, jelene és jövője rövid áttekintésben. Szerk.: Kiszely Gyula. (Bp., 1931) 312–326.
- Kovássy Kálmán búcsúja a debreceni erdőigazgatóságtól.* Erdészeti Lapok 1932. 1192–1193.
- OROSZI SÁNDOR: *A Debrecen környéki erdők történeti áttekintése.* Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészettörténeti Szakosztálya Közleményei XIII–XIV. (Bp., 1987.) 42–51.
- [REMETEI] KÖVÁRY JÁNOS: *Az igazi vadász fegyvere és tölténye.* Magyar Erdész 1912. 399–402.
- Magyarország vármegyéi és városai.* Heves vármegye. Szerk.: Borovszky Samu. (Bp., 1909).
- MÓDY GYÖRGY: *A debreceni erdőpuszták története.* (Db., 1981).
- NAGY JENŐ: *Debrecen növény- és állatvilága.* In: Debrecen sz. kir. város. A város múltja, jelene és jövője rövid áttekintésben. Szerk.: Kiszely Gyula. (Bp., 1931) 209–233.
- PENYIGÉY DÉNES: *Debrecen erdőgazdálkodása a XVIII. században és a XIX. század első felében.* (Agrártörténeti tanulmányok 7.) (Bp., 1980).
- WITTNER FERENC: *Gut vagy Guth?* Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészettörténeti Szakosztálya Közleményei XIII–XIV. (Bp., 1987) 107–108.

